

**ЖЫЛДЫҚ
ЕСЕП**

2020

МАЗМҰНЫ

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ	4
БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ.....	6
БИРЖА ТУРАЛЫ.....	11
БИРЖАНЫҢ МИССИЯСЫ, ПАЙЫМДАУЫ ЖӘНЕ МАҚСАТЫ	14
БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР НАРЫҒЫНЫҢ НЕГІЗГІ ФАКТІЛЕРІ, ТРЕНДТЕРІ.....	15
БИРЖАНЫҢ БИЗНЕС-МОДЕЛІ	16
СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЕСЕП.....	17
2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясын іске асыру	17
1 Стратегиялық бағыт. ІТ-модернизация.....	19
2 Стратегиялық бағыт. Орталық контрагент қызметтерін іске қосу	21
3 Стратегиялық бағыт. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру...	23
4 Стратегиялық бағыт. Тұрақты даму принциптерін енгізу	31
2021 жылға арналған негізгі жобалар	34
Халықаралық қызмет	35
НӘТИЖЕЛЕРГЕ ШОЛУ	37
Халықаралық биржалық нарықтың трендтері	37
KASE нарықтары	40
Операциялық және қаржылық нәтижелер	54
КОРПОРАТИВТІК ЕСЕП	59
Корпоративтік басқару	59
Тұрақты даму	67
Корпоративтік жауапкершілік және кадрларды басқару	68
Ішкі аудит	74
Тәуекелдерді басқару жүйесі.....	75
Қызметтің үздіксіздігін басқару	76

Ақпараттық және тұлғалық қауіпсіздік.....	79
ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН ТЕРМИНДЕР.....	81

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

Құрметті акционерлер!

Директорлар кеңесінің атынан сіздерді Қазақстан қор биржасының 2020 жылға жылдық есебінің беттерінен зор ықыласпен қарсы алуға қуаныштымын.

Бүгінгі таңда KASE Қазақстанның қаржы нарығының заманауи инфрақұрылымы болып табылады және қор, ақша және валюта нарықтарына, сондай-ақ туынды қаржы құралдары нарығына қызмет көрсететін әмбебап Биржа болып табылады.

KASE – дүниежүзілік биржалық қауымдастықтарда танылған, Дүниежүзілік биржалар Федерациясы, Еуро-Азиялық биржалар Федерациясы, ТМД елдерінің халықаралық биржалар қауымдастығы сияқты әлемдік биржалық қоғамдастықтарда қазақстандық қор нарығын өкілдейтін ұйым. Атап айтсақ, Қазақстанның FTSE және S&P жаһандық нарықтық рейтингтерінде жайғасымдарын анықтағанда KASE саудасаттық алаңы ескеріледі. Отандық қор нарығын дамыту бойынша мемлекеттік саясаттың іске асырылуы және KASE күш-жігерінің арқасында қазақстандық қор нарығы 2017 жылдан бастап MSCI, FTSE және S&P индекстерінің халықаралық қызметтерімен "Frontier Markets" ретінде жіктеледі.

KASE, сондай-ақ, аса ірі қазақстандық компаниялар акцияларының өкілдік тізімінен тұратын, елдің қор индексі – KASE индексі 2000 жылдан бері 20 жыл бойы қалыптастырып, оның есептеуін жүзеге асырады.

KASE пандемия кезінде де тұрақты позицияларын сақтап, реттеушіні қоса алғанда, нарыққа қатысушылардың өзінің биржалық нарықтарына үздіксіз қол жеткізуін қамтамасыз ете отырып, жұмысқа қабілеттіліктің жоғары деңгейін қолдауды жалғастыруда.

Биржаның қолданыстағы 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясы шеңберінде IT-жаңғырту бөлігінде өткен он екі айда қор және валюта нарықтарында ASTS+ сауда-клирингілік жүйелері сәтті енгізілді, ОК қолдана отырып, бағалы қағаздарды сатып алу-сату және репо нарықтарында неттинг енгізілді. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру үшін маркет-мейкерлік бағдарламалар енгізілді, TONIA ақша нарығының индикаторы реформаланды, репо операциялары шеңберінде қысқа сатылымдар қолжетімді болды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп KASE

FTSE/MSCI индекстерінде қазақстандық қор нарығының мәртебесін арттыру бойынша жұмыс тобына белсенді қатысуда.

Тұрақты даму принциптерін енгізу аясында Биржа теңдестірілген бизнесті жүргізудің негізгі нормаларын, принциптерін, ережелері мен тәсілдерін анықтайтын, аттас саясат жүргізді.

2020 жылы Стратегия мақсаттарына табысты қол жеткізуді ескере отырып, Директорлар кеңесі 2021 жылы Биржаның алдына қойылған барлық міндеттерді толық көлемде орындауға үміттенеді.

Келесі екі жылда KASE қалыптасқан инфрақұрылымдық институт түрінде ОК құру жөніндегі іс-шараларды іске асыруға, теңге/рубль валюталық жұбының саудасын жандандыруға, қазақстандық нарыққа ресейлік және қытайлық қатысушыларды тартуға, сауда-саттыққа қатысушылардың адал мінез-құлқын тиімді бақылау үшін жаңа қадағалау жүйесін сатып алуға күш-жігерін шоғырландыру және бөлшек инвесторларды оқыту және тарту жөніндегі іс-шараларды өткізуді жалғастыру көзделеді.

Қазақстанда қолайлы заңнамалық және реттеуші орта қалыптасты – соңғы жылдары қор нарығын реттеу тәсілдері айтарлықтай ырықтандырылды және оңтайландырылды.

Бұл өзгерістер эмитенттер мен бөлшек инвесторлардың қызметін едәуір жандандыруға, Биржадағы өтімділіктің өсуін қамтамасыз етуге, шетелдік клирингілік ұйымдарға рұқсаттама беру мүмкіндігі есебінен KASE шетелдік мүшелерінің тізбесін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, KASE акционерлеріне және клиенттеріне 2020 жылда сенім білдіргені, қолдау көрсеткені және тиімді ынтымақтастығы үшін алғысымды білдіремін.

Директорлар кеңесінің төрайымы

Әлия Молдабекова

БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

Құрметті акционерлер, клиенттер мен серіктестер!

2020 жыл әлемдік экономика үшін ерекше болды және шектеу шараларын енгізумен, Covid-19 пандемиясының салдарынан болған экономикалық белсенділіктің төмендеуімен, сондай-ақ қор мен шикізат нарықтарындағы жоғары құбылмалылықпен байланысты жаңа сын-қатерлермен сипатталды. Жыл бойы KASE сыртқы шоктарға жоғары тұрақтылықты, сауда-саттыққа қатысушылар, басқа серіктестер мен клиенттер үшін барлық сервистерді үздіксіз ұсынуды қолдау қабілеттілігін, сондай-ақ Даму стратегиясын орындау шеңберінде өз жобаларын іске асырудың жоғары қарқынын көрсетті.

Сондай-ақ, Қазақстанның қаржы нарықтары локдаунның бизнеске теріс ықпалынан және тұтынушылық сұраныстың төмендеуінен туындаған белгісіздік жағдайында құбылмалылыққа ұшырады. Құбылмалылық шыңында KASE индексі 2020 жылдың наурызында 13,0 % төмендеді, бірақ 2020 жылдың сәуірінен бастап қалпына келуді көрсетті және жыл қорытындысы бойынша индекстің өсуі 13,2 % құрады.

Бұл ретте 2020 жылдағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі өткен жылмен салыстырғанда тұрақты болып, 118,0 трлн теңгені құрады. 2020 жылы бағалы қағаздар нарығындағы сауда-саттықтың көлемі жоғары оң динамиканы көрсетіп, 49 %-ға ұлғайып, 7,9 трлн теңгеге жетті. МБҚ, ПИҚ акциялары мен пайлары нарығында ерекше көрсеткіштер байқалды.

2020 жылы пандемия кезінде қолдау шараларын жүзеге асыру үшін мемлекеттік бюджеттен қомақты қаражат бөлінді. Бюджеттің өсіп келе жатқан тапшылығын қаржыландырудың объективті қажеттілігі туындады. Мемлекеттік бағалы қағаздар секторындағы сауда-саттықтың көлемі 2,6 есеге (1,8-ден 4,7 трлн теңгеге дейін) ұлғайды. Сауда-саттықтың көлемінің 70 %-дан астамы немесе 2,8 трлн теңгені ҚР Қаржы министрлігінің МБҚ орналастыруы құрады, бұл қазақстандық нарық үшін бұрын-соңды болмаған жағдай болды. МБҚ нарығын жандандыру, өтімділікті арттыру, "Қазақстан Халық жинақ банкі" АҚ, "Фридом Финанс" АҚ және "Банк ЦентрКредит" АҚ тұлғасында жаңа маркет-мейкерлерді тарту бойынша қабылданған шараларға байланысты МБҚ қайталама нарығындағы сауда-саттық көлемі 2,4 есе артып, 916,8 млрд теңгені құрады.

Ақша нарығының жаңартылған негізгі индикаторы TONIA енгізілді, оның әдіснамасы ҚР ҰБ, ЕҚДБ және нарық қатысушыларының қатысуымен әзірленді. Бұл индикатор Қазақстанның ақша нарығындағы жаңа тәуекелсіз бенчмарк болып табылады. Оны енгізу ақша құнының негізгі бағдары ретінде ақша нарығының мөлшерлемелерін таңдау бойынша дамыған елдердің орталық банктерінің ағымдағы шараларына сәйкес келеді

Акциялардың қайталама нарығындағы сауда-саттық көлемі айтарлықтай 238,4 млрд теңгеге дейін ұлғайды. Негізгі инвесторлар жеке тұлғалар болып табылады, олардың үлесі сауда-саттық көлемінің 54 % құрады.

Жоғары құбылмалылыққа және акциялар бағасының төмендеуіне байланысты 2020 жылдың наурыз-сәуір айларында нарыққа жаңа инвесторлар келді. 2021 жылдың 01 қаңтарында Орталық депозитарийде жеке тұлғалардың атына ашылған 132 861 дербес шоты болды, бұл 2020 жылдың басына қарағанда 15 166 шотқа артық.

Жеке тұлғалардың белсенді қатысуы және жаңа қызықты ПИҚтердің листингі осы сегменттегі сауда-саттықты жандандыруға мүмкіндік берді. 2020 жылдың қорытындысы бойынша инвестициялық қорлардың бағалы қағаздар секторында сауда-саттықтың тарихи максималды көлемі – 20,3 млрд теңге деңгейінде белгіленді, бұл 2019 жылдың нәтижесінен 22 есеге жоғары.

KASE өтімділігінің инфрақұрылымдық орталық бола отырып, 2020 жыл барысында капиталды қайта бөлудің негізгі арнасы рөлін атқарды. Пандемияға байланысты біздің функцияларымыз бен рөліміз өзгерген жоқ, бірақ әсіресе сұранысқа ие болды. Бір жағынан, KASE Мемлекеттік бағдарламалар шеңберінде ақша қаражатын бөлу операторы ретінде (2020-2021 жылдарға арналған Жұмыспен қамту жол картасы, 2020-2025 жылдарға арналған "Нұрлы жер" және басқалар), екінші жағынан Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі мен институционалдық қатысушылар арасында ақша-кредит саясатын іске асырушысы ретінде шықты. Корпоративтік сектордың қаражат тарту көлемі 2,2 трлн теңгені құрады.

2020 жылдың бұрын-соңды болмаған ортасына, қызметкерлер санының 90 % дейін қашықтан жұмыс істегеніне қарамастан, Биржа күшті қаржылық көрсеткіштерді, жоғары операциялық тұрақтылықты көрсетті және ірі стратегиялық бастамаларды іске асырды.

Мәскеу биржасымен стратегиялық ынтымақтастық аясында біз қор нарығында ASTS+ сауда-клирингілік жүйесін енгізуді аяқтадық, қор нарығының барлық қаржы құралдары мен репо мәмілелері бойынша орталық контрагенттің қызметтерін іске қостық. 2021 жылдың 01 қаңтарында қор нарығында 791 қаржы құралы ұсынылды, бұл ретте T+2 тәртіптемесінде 170-тен астам құрал саудаланады. ОК барлық нарықтарда неттинг енгізуге мүмкіндік берді, сондай-ақ 2020 жылдың наурыз-сәуір айларында құбылмалылық орнықтылығының алғашқы тестілеуінен өтті, ол кезде Биржа ОК ретінде шетел валюталары нарығының құралдары бойынша тәуекел-параметрлерді өзгерту туралы жедел шешім қабылдап отырды, T+2 схемасы бойынша саудаланатын акциялар бойынша шоғырлану шектелімдері мен мөлшерлемелерінің, сондай-ақ репо операциялары нарығында шоғырлану мөлшерлемелерінің мәндеріне тең дисконттардың мәндерін белгіледі.

Бұдан басқа, төтенше жағдай кезіні барысында, сондай-ақ осы тәртіптеменің күші жойылған күннен бастап күнтізбелік 30 күн ішінде Биржа листингілік бағалы қағаздарға рұқсат беру бастамашыларына және Биржа мүшелеріне есеп берушілік пен өзге де ақпаратты ұсыну мерзімдерін ұзартты.

Біз сондай-ақ 2020 жылы валюта нарығында ASTS+ сауда-клирингілік жүйесіне көшуді іске асырдық. Валюта нарығында Биржадан тыс нарықтың аналогы болып табылатын келіссөздер тәртіптемесі және АҚШ долларына жеткізу фьючерстері пайда болды.

Жаңа сауда-клирингілік жүйелерді енгізуден басқа, 2020 жыл бірқатар басқа да маңызды жобаларды іске асыру бойынша уақиғаларға толы болды. Атап айтқанда, KASE Mobile мобильдік қосымшасы іске қосылды, оның көмегімен нарықтық деректер мен индекстерді қарауға, сондай-ақ "Биржалық симулятор" жобасы шеңберінде оқу сауда-саттығын өткізуге болады.

Қашықтан жұмыс істеуге көшу жағдайында Биржа жұмысты тез қалпына келтірді және 2020 жылдың мамыр айынан бастап өз іс-шараларын онлайн тәртіптемесіне ауыстырды. Қазақстанның қор нарығын танымал ету мақсатында біз капитал тарту мәселелерінде бизнес-қоғамдастықтардың хабардарлығын арттыру бойынша жұмысты жалғастырдық. Онлайн-форматта инвесторлармен және нарықтың кәсіби қатысушыларымен, сондай-ақ біздің клиенттермен кездесулер өткізілді. Дәстүрлі түрде, жыл бойы Биржа корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік шеңберінде қаржылық сауаттылықты арттыру мақсатында жеке тұлғалар мен кәсіпкерлік

субъектілері үшін оқыту іс-шараларын өткізді. Алғаш рет жоғары оқу орындарының студенттері үшін вебинарлар сериясынан және "Биржалық симулятор" жобасынан тұратын "Биржадағы сауда-саттық: А-дан Я-ға дейін" кешенді оқыту бағдарламасы өткізілді.

Қаржы нарықтарының цифрлық трансформациясы бізді деректерге, сауда-саттық құралдарына, аналитикаға, өтімділікке және қаржы нарықтарындағы тәуекелдерді басқаруға бағытталған өз өнімдері мен қызметтерін жаңғырту бойынша жобаларды іске қосуға ынталандырды. 2021 жылы Биржа өзінің сауда-саттық жүйелерінің IT-модернизациясын аяқтауды – деривативтер нарығында Spectra жаңа сауда-клирингілік жүйесін іске қосуды, листинг процесін толық автоматтандыруды, Биржа мүшелерімен және листингілік компаниялармен құжаттармен алмасу жүйесінің жақсартылған нұсқасын енгізуді, IRIS ақпараттық терминалының браузерлік нұсқасын іске асыруды және Биржаның жаңартылған бэк-офистік жүйесінің бір бөлігін іске қосуды жоспарлап отыр.

Біз клирингілік қатысу сертификаттарын енгізуді көздейтін клирингілік қызметті және ОК қызметтерін дамыту, акциялар мен МБҚ нарықтарында маркет-мейкерлердің қызметін жандандыру, сондай-ақ Биржаның қызметіне тұрақты даму принциптерін енгізу бойынша жұмысты жалғастыратын боламыз.

Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп MSCI және FTSE рейтингтерінде Қазақстанның мәртебесін арттыру бойынша жұмыс жалғастырылатын болады.

Бөлшек инвесторлар тарапынан қор нарығына қызығушылықтың өсуін назарға ала отырып, біз оларға жаңа қызметтер мен құралдардың кең тізбесін ұсынуға және сауда-саттықтың ыңғайлылығын жақсартуға ниеттіміз.

Әлбетте, 2020 жыл әрбір ұйымның тұрақты дамуы мәселесін бірінші орынға қойды. Тұрақты даму принциптерін ұстану компаниялардың қызметіне осы принциптерді дәйекті және жан-жақты енгізуді, іс жүзінде бизнес-модельдерді неғұрлым тұрақты модельдерге өзгертуді білдіреді. Осы мақсаттар үшін Биржа KASE негізгі мақсаттары мен міндеттерін тұрақты даму принциптерін ұстанатын және оларды қазақстандық қаржы нарығында алға тартатын ұйым ретінде анықтайтын, Биржаның тұрақты даму саясатын әзірлеп, бекітті.

KASE қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету және өз қызметкерлерінің денсаулығын қорғау мақсатында қызметкерлер жұмысының тиімділігі мен

қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін Қашықтан қол жеткізу тәртіптемесінде жұмыс істеу ережелерін әзірледі, қашықтан қол жеткізу технологияларын пайдалана отырып, қызметкерлердің ауысым бойынша жұмысын, сондай-ақ қызметкерлердің денсаулық жағдайын бақылауды қамтамасыз етті.

Біздің командамыздың кәсібилігі, клиенттермен ашықтық және серіктестік диалог біздің жобаларды іске асырудың негізгі факторы болып қала береді.

Құрметті акционерлер, серіктестер мен клиенттер, KASE-ге деген жоғары сенім мен тиімді ынтымақтастық үшін сіздерге алғысымды білдіремін!

Алина Алдамберген

Басқарма Төрайымы

БИРЖА ТУРАЛЫ

Қазақстан қор биржасының (KASE немесе Биржа) төрт негізгі нарықтың: валюталық, қор (бағалы қағаздар), ақшалай (репо және своп операциялары) және деривативтер нарығының жұмыс істеуінің арқасында 27 жыл ішінде құрылған әртараптандырылған бизнесі, сондай-ақ жолға қойылған сауда-клирингілік және есептік инфрақұрылымы бар. KASE алаңының әмбебаптығы сауда-саттыққа қатысушыларға мәмілелер жасасу кезінде барынша ыңғайлылық береді, өйткені сауда-саттыққа қатысушылардың көпшілігі бірнеше нарықтарда белсенді операциялар жүргізеді. Қаржы құралдарының әртүрлі түрлерімен жұмыс істеу мүмкіндігі өтімділікті басқару және сауда-саттыққа қатысушылар мен олардың клиенттерінің инвестициялық стратегияларын іске асыру үшін ең жақсы жағдайларды қамтамасыз етеді.

Биржа өз қызметін келесі лицензиялар негізінде жүзеге асырады:

- 1) 2012 жылдың 19 шілдесінде берілген Бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыруға арналған № 4.2.3/1 лицензия:
 - бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен сауда-саттық ұйымдастыру жөніндегі қызмет;
 - қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша бағалы қағаздар нарығында клирингілік қызметі;
- 2) ұлттық және шетел валютасында банк операцияларын жүргізуге берілген 2020 жылдың 30 қаңтарындағы № 4.3.8 лицензия (заңнамадағы өзгерістерге байланысты ұлттық және шетел валютасында банк операцияларын жүргізуге берілген 2018 жылдың 05 қыркүйегіндегі № 4.3.8 лицензия қайта ресімделді).

KASE толық құқықты мүше болып табылады және ТМД-ның WFE, FEAS және ХБА-халықаралық биржалық қауымдастықтарында қазақстандық қор нарығын білдіреді.

Биржа еліміздің қор индексі – KASE индексін есептейді және қалыптастырады. Қазақстанның қор нарығының ағымдағы позицияларын халықаралық аренада ұстап тұру және осы позицияларды жақсарту үшін осы индекстің жұмыс істеуін жалғастыру және оның есебіне кіретін бағалы қағаздар тізбесін кеңейту арқылы оның репрезентативтілігін арттыру және осындай бағалы қағаздардың өтімділігін арттыру өте маңызды.

KASE сауда-саттық, клирингілік және есептеу жүйелеріне ие, олар бизнестің сенімділігі, қорғалуы мен үздіксіздігінің заманауи стандарттарына сәйкес келеді. Биржа ОК функцияларын 2012 жылдан бастап деривативтер нарығында, 2018 жылдың 01 қазанынан бастап – валюта нарығында, 2019 жылдың 18 желтоқсанынан бастап – қор нарығында орындайды.

2019 жылдың 03 желтоқсанынан бастап Биржа қор нарығының қаржы құралдарымен сауда-саттықты KASE ACT сауда-саттық жүйесінен Мәскеу биржасының сауда-клирингілік жүйесі базасында әзірленген ASTS+ сауда-клирингілік жүйесіне кезең-кезеңмен көшіруді бастады және жаңа жүйеде сауда-саттық ашылған қаржы құралдары бойынша ОК функцияларын орындауға кірісті. Бірінші кезеңде ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде акциялармен, АҚШ долларымен номинацияланған облигациялармен, инвестициялық қорлардың бағалы қағаздарымен, Қазақстан Республикасының халықаралық облигацияларымен, халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздарымен, туынды бағалы қағаздармен сауда-саттық ашылды. Екінші кезеңде ASTS+ жүйесіне қор нарығының барлық құралдары, соның ішінде "корзиналар", үлестік бағалы қағаздар және теңгемен есептелген теңгеде номинацияланған облигациялар аударылды.

2020 жылдың 30 қарашасынан бастап Биржа валюта нарығында ASTS + жаңа сауда-клирингілік жүйесін пайдалануға енгізді.

Жаңа сауда-клирингілік жүйені енгізу KASE сауда-саттықты ұйымдастырушысы және ОК ретінде және валюта нарығындағы функционалдық мүмкіндіктерін жақсартуға ықпал етеді.

Деривативтер нарығын SPECTRA жаңа сауда-саттық жүйесіне көшіру 2021 жылдың екінші жартыжылдығында жоспарланып отыр.

KASE нақты уақыттағы биржалық ақпаратты, мұрағаттық және анықтамалық деректерді қамтитын ақпараттық өнімдердің кең спектрін ұсынады.

Бәсекелестер алдындағы KASE негізгі артықшылықтары:

- нарықтың әмбебаптығы, өйткені бизнесті әртараптандыру экономикалық циклдың ауытқуын тұрақты өтуге көмектеседі, оның әртүрлі кезеңдерінде нарық қатысушылары қаржы құралдарының әртүрлі кластарын талап етеді;
- тәжірибелі және кәсіби қызметкерлер;

- биржалық нарықтарда ақшалай есеп айырысуларды жүзеге асыру үшін меншікті корреспонденттік желінің болуы;
- шетелдік валюталар, бағалы қағаздар және деривативтер нарығында клирингілік қызметті жүзеге асыруға және клирингілік қызметтер көрсетуге лицензияның болуы;
- Т+2 сауда-клирингілік циклының болуы шетелдік инвесторлар нарығына қолжетімділікті жеңілдетеді;
- қазақстандық капитал нарығы туралы ақпараттың негізгі көзі бола отырып, халықаралық биржалық қауымдастықтардың қызметіне қатысу арқасында инвесторлардың географиясын кеңейту мүмкіндігі;
- IT-жүйелерінің меншікті әзірлемелерінің болуы және, өнімділік қоры бар, клиенттердің қажеттіліктері мен реттеуші ортаны өзгертуге арналған пысықтаулар мен баптаулардың барынша икемділігін қамтамасыз ететін, MOEX сауда-клирингілік жүйелерін енгізу қызметтердің сапасын арттыруға және жаңа құралдарды ұсынуға мүмкіндік береді;
- барлық биржалық нарықтарда ОК енгізілуі.

БИРЖАНЫҢ МИССИЯСЫ, ПАЙЫМДАУЫ ЖӘНЕ МАҚСАТЫ

Миссиясы

Қазақстан Республикасының экономикалық өсуіне жәрдемдесу:

- отандық эмитенттердің қаржыландыруды тартуы үшін құралдардың кең спектрін ұсыну;
- қаржы жүйесінде өтімділікті қайта бөлуге арналған платформаны қамтамасыз ету;
- жергілікті және шетелдік инвесторлар үшін ашық инвестициялық ортаны ұсыну.

Пайымдауы

KASE – отандық эмитенттер үшін қолжетімді және жергілікті және халықаралық инвесторларға ашық, биржалық қызметтердің толық спектрін ұсынатын жоғары технологиялық сауда-саттық алаңы.

Мақсаты

Қазақстанның биржалық кеңістігінде KASE жетекші позициясын қолдау.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР НАРЫҒЫНЫҢ НЕГІЗГІ ФАКТІЛЕРІ, ТРЕНДТЕРІ

2020 жылы сауда-саттықтың жиынтық көлемі 118,0 трлн теңгені құрап, 0,1 % төмендеді.

Қазақстанда бағалы қағаздар нарығындағы сауда-саттық көлемі 2019 жылмен салыстырғанда **49 %** ұлғайып, **7,9 трлн теңгеге** жетті. Жасалған мәмілелер саны **екі есеге** жуық өсті (**~205 мың мәміле**).

Сауда-саттық көлемінің сенімді өсуі инвестициялық қорлардың бағалы қағаздар секторында байқалды, жыл қорытындысы бойынша оның мәні **22 есе 20,3 млрд теңгеге** дейін өсті.

МБҚ нарығындағы сауда-саттық көлемі **2,6 есе** өсті, бұл ретте МБҚ қайталама нарығы белсенділікті атап өту қажет, онда **2,4 есе** өсім байқалды.

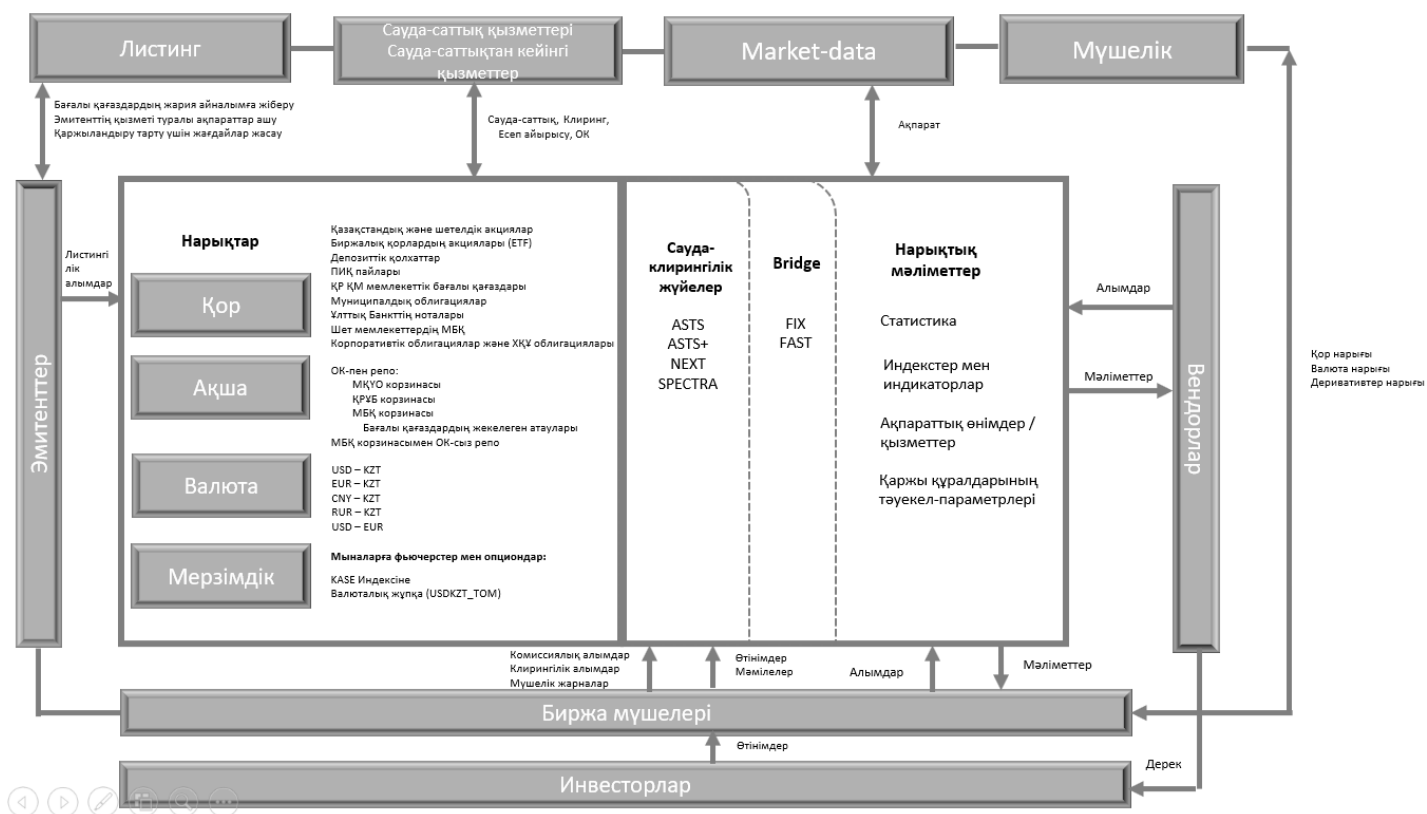
Акциялар нарығында сауда-саттық мәмілелерінің көлемі **35 млрд теңгеге** немесе **17,1 % 238,4 млрд теңгеге дейін** ұлғайды, мәмілелер саны **1,9 есе** өсті.

Жыл барысында Биржада листингілік процедураларден **14** жаңа эмитенттің бағалы қағаздары өтті.

Нарыққа жаңа инвесторлардың келуі байқалады, 2020 жылы жеке тұлғаларға ашылған сауда-саттық шоттарының саны **17 мыңнан асты**.

Жыл басынан бері KASE Индексі 13,2 % өсті. KASE индексі 16 наурызда (жыл басынан -13,0 %) ең төменгі көрсеткішке жетті, KASE индекcін қалпына келтіру 2020 жылдың аталған минимумынан желтоқсан айының соңына дейін 30,2 % құрады.

БИРЖАНЫҢ БИЗНЕС-МОДЕЛІ

СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЕСЕП

2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясын іске асыру

2019 жылдың 28 мамырында Биржаның Директорлар кеңесі 2019-2021 жылдарға арналған KASE дамуының стратегиясын бекітті.

Бұл стратегияда төрт негізгі бағыт анықталған:

1. IT-модернизация:

- сауда-клирингтік жүйелерді кезең-кезеңмен IT-модернизациясын жүзеге асыру;
- нарықтық деректермен алмасудың сертификатталған хаттамаларын енгізу;
- биржалық нарықтарда сауда-саттықтың жаңа тәртіптемелерін енгізу.

2. ОК қызметтерін іске қосу:

- биржада саудаланатын қаржы құралдарының барлық кластары бойынша ОК қызметтерін дәйекті түрде енгізу

3. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру:

- акциялар нарығындағы өтімділіктің өсуін ынталандыру;
- банктік несиелеуге балама ретінде облигациялар нарығын дамытуды ынталандыру;
- халықтың қор нарығында инвестициялау процесіне тартылуын ынталандыру;
- институционалдық инвесторлар үшін инвестициялық мүмкіндіктерді кеңейту;
- шетелдік қатысушылардың санын ұлғайту арқасында инвесторлық базаны кеңейту;
- сауда-саттық көлемін ұлғайту және валюта, ақша нарықтарында және деривативтер нарығында құралдар жиынтығын кеңейту.

4. Орнықты даму принциптерін енгізу:

- KASE инвестициялық құнын арттыру;
- тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және аудит сапасын жақсарту;
- KASE қызметінің ашықтығын арттыру;
- бизнесті жүргізудің экологиялық стандарттарын енгізу;

– әлеуметтік жауапкершілікті арттыру.

Алға қойылған міндеттерді жүзеге асыру мақсатында Мәскеу биржасымен стратегиялық ынтымақтастық аясында бірқатар іс-шаралар – қор, мерзімдік және валюта нарықтарындағы Мәскеу биржасының сауда-клирингілік жүйелеріне көшу арқылы Биржаның бағдарламалық жасақтамасының IT-модернизациялау жеке бөлінді.

Бұл іс-шаралар биржалық инфрақұрылымның техникалық сенімділігі мен өнімділігін арттыруға, операциялық тәуекелдерді төмендетуге, сауда-саттықтың жаңа тәртіптемелерін енгізуге, сауда-саттыққа қатысушылардың санын кеңейту мақсатында сауда-клирингілік жүйеге қосудың стандартталған арналарын пайдалануға және нарықтық ақпаратпен алмасудың сертификатталған хаттамаларын енгізуге бағытталған.

Жаңа сауда-клирингілік жүйелерге көшу Еуразиялық экономикалық қоғамдастық шеңберінде KASE нарығының интеграциясына ықпал етеді және шетелдік инвесторлардың қазақстандық ұйымдастырылған қаржы нарығына кіруін айтарлықтай жеңілдетеді.

KASE барлық биржалық нарықтарында ОК қызметтерін іске қосудың мақсаты қатысушылардың несиелік тәуекелін төмендету жолымен нарықтардың өтімділігінің өсуіне жәрдемдесу, мәмілелер бойынша есеп айырысулардың аяқталуына кепілдік беру, кросс маржалау және неттинг есебінен қатысушылардың транзакциялық шығындарын қысқарту, сондай-ақ тәуекел-менеджментінің біріздендірілген жүйесін енгізу болып табылады.

Үшінші стратегиялық бағыт акциялар нарығындағы өтімділіктің өсуіне, банктік кредиттеуге балама ретінде облигациялар нарығының дамуын ынталандыруға, қор нарығында инвестициялау процесіне халықты тартуды ұлғайтуға, институционалдық инвесторлардың инвестициялық мүмкіндіктерін кеңейтуге және шетелдік қатысушыларды тартуға бағытталған іс-шараларды көздейді. Бұл міндетті шешуге ақша нарығын, шетел валюталары нарығын одан әрі дамыту және репо мәмілелерінде құралдарды пайдалану ықпал ететін болады.

Стратегия шеңберінде биржалық бизнесті дамытудың жаңа векторы корпоративтік басқару жүйесін жақсарту, бизнесті жүргізудің экологиялылығы мен әлеуметтік жауапкершілік стандарттарын енгізу болып табылады, бұл KASE тұрақты дамуына және оның инвестициялық тартымдылығын арттыруға ықпал ететін болады.

Тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және аудит сапасын жақсарту, бизнесті жүргізудің экологиялық стандарттарын енгізу, қызметтің ашықтығын арттыру және әлеуметтік жауапкершілікті арттыру Биржаның стратегиялық және бәсекелестік артықшылықтарын күшейтуге ықпал етеді.

Стратегия тұтастай алғанда қазақстандық биржалық нарықтың үздік әлемдік салалық стандарттарға қол жеткізуіне бағытталған, бұл Биржаға отандық компаниялардың қаржыландыруын тарту үшін тиімді алаң болуға мүмкіндік береді, KASE барлық нарықтарындағы сауда-саттық көлемінің өсуіне және осы нарықтарға барлық мүдделі тараптардың сенімін арттыруға жәрдемдеседі.

1 Стратегиялық бағыт. IT-модернизация

2019 жылдың 03 желтоқсанынан бастап Биржа ASTS+ жаңа сауда-клирингілік жүйесін кезең-кезеңімен іске қоса бастады және қор нарығында ОК функцияларын орындауға кірісті. Жүйе Мәскеу биржасының сауда-клирингілік жүйесі негізінде әзірленді, бұл ретте жүйені қазақстандық бағалы қағаздар нарығының талаптарына сәйкес бейімдеу және жетілдіру бойынша үлкен жұмыс жүргізілді. Жаңа сауда-клирингілік жүйесін енгізумен бірінші кезеңде ОК-пен теңгемен есеп айырысатын акциялармен, пайлармен, теңгемен және еурооблигациялармен ETF және АҚШ долларымен есеп айырысатын GDR тәртіптемелерінде сауда-саттық іске қосылды.

2020 жылдың 03 тамызында ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінің екінші шығарылымы іске қосылды, ол KASE қор нарығының барлық қаржы құралдарымен, соның ішінде МБҚ, корпоративтік облигациялармен, сондай-ақ нарыққа қатысушылар арасында ең танымал "корзиналарды" қоса алғанда, ақша нарығының қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша ОК функцияларын орындауға мүмкіндік берді. Бұдан басқа, ASTS+ жаңа сауда-клирингілік жүйесіне бірқатар қаржы құралдары бойынша сауда-саттық ауыстырылды, олар бойынша есеп айырысулар гросс-негізде ОК қатысуысыз әрбір жеке мәміле бойынша жүргізіледі.

Екінші шығарылым іске қосылған күннен бастап ASTS+ қор нарығында қол жетімді барлық құралдардың орташа күндік сауда-саттық көлемі шамамен 34,5 млрд теңгені құрады.

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша ASTS+ 780-нен астам бағалы қағаздармен сауда-саттық ашылды, оның ішінде 177 бағалы қағаз жартылай қамтамасыз ету шартымен ОК-пен мәмілелер жасасуға жіберілді.

2020 жылдың 30 қарашасынан бастап Биржа валюта нарығында ASTS+ жаңа сауда-клирингілік жүйесін пайдалануға енгізді.

Жаңартылған технологиялар биржалық сауда-саттыққа қатысушылардың жаңа санаттарын, оның ішінде брокер-дилерлерді, корпорацияларды, жеке инвесторларды тартуға мүмкіндік береді. Бұл Қазақстанның валюта нарығының өтімділігін арттырады, оны теңгерімді және тұрақты етеді.

Сонымен қатар, жаңа сауда-клирингілік жүйені енгізу CASE-тің сауда-саттықты ұйымдастырушы және Орталық комитет ретінде функционалдығын жақсартуға көмектеседі. Жаңа платформа қаржы құралдарының, сауда-саттықтың әдістемелері мен ережелерінің кең жиынтығын қолдайды, сондай-ақ көптеген пайдаланушылардың қосылуын қамтамасыз етеді.

Мәскеу биржасының IT-платформаларының басты артықшылығы – жүйелер әр түрлі тәуекел профилі бар контрагенттермен жұмыс жасау үшін құрылған, өйткені бұл жүйелердің тәуекелдерін басқару құралдары жеке қатысушының дефолтына қарамастан мәмілелер мен есептеулердің орындалуына кепілдік береді, яғни нарықтың тұтастай алғанда, оның ішінде жоғары құбылмалылық кезеңдерінде, тұрақтылығына кепілдік береді.

Жаңа сауда-клирингілік жүйелердің функционалына мыналар кіреді:

- түрлі қаржы құралдарымен және әртүрлі ережелер бойынша ОК-пен де, ОК-сыз да (қор нарығында) әртүрлі валюталармен сауда-саттық жүргізу мүмкіндігі;
- сауда-саттықтың көптеген әдістері мен ережелерін қолдау (соның ішінде order-driven market, quote-driven market, ашылу және жабылу аукциондары, мамандандырылған сауда-саттықтың әртүрлі түрлері);
- ОК-пен авторепо мәмілелері бойынша бағалы қағаздарды бұғаттаудың болмауы (бағалы қағаздар басқа мәмілелердің нысанасы бола алады);
- бағалы қағаздар бойынша кірісті бағалы қағаздардың уақытша меншік иесінен тұрақты меншік иесіне эмитент сыйақы төлегеннен кейінгі күні беру процедурасы;
- сауда-саттыққа қатысушылардың ағымдағы жайғасымдарын нақты уақытта қадағалау;
- нақты уақыт тәртіптемесінде индекстерді есептеу;

- пайдаланушыларға нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттық барысы туралы ақпараттың кең спектрін ұсыну;
- көптеген жергілікті және қашықтағы пайдаланушыларды қосу;
- ақпаратты таратудың сыртқы жүйелерін қосу, жайғасымдарды жүргізу және тәуекел-менеджмент, сауда-саттыққа қатысушы тарапынан клиенттік өтінімдерді алдын ала жинау.

Жаңа технологиялар брокерлік-дилерлік клиенттерге SMA рұқсаттамасы арқылы тікелей сауда-саттық жүйесіне тапсырыс беруге мүмкіндік береді. Нақты уақыт тәртіптемесінде биржалық сауда-саттыққа қатысушылар арасында деректермен алмасу үшін халықаралық стандарт болып табылатын деректерді берудің FIX-хаттамасы пайдаланылады. FAST-хаттамаға негізделген биржалық ақпарат беру сервисі қаржылық ақпаратпен электрондық алмасуды оңтайландыруды, атап айтқанда, деректердің үлкен көлемін минималды кідіріспен таратуды қамтамасыз етеді.

2 Стратегиялық бағыт. Орталық контрагент қызметтерін іске қосу

Биржалық нарықтарда ОК функцияларын енгізу қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асырумен тығыз байланысты, оны Биржа KASE 2012 жылы берген тиісті лицензия негізінде жүргізеді.

Қазіргі уақытта Биржа деривативтер нарығында және валюта нарығында айналыстағы қаржы құралдарымен барлық мәмілелер бойынша ОК функцияларын жүзеге асырады. Қор нарығында Биржа орталық контрагенттің функцияларын ОК-пен сауда-саттық тәртіптемелерінде жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырады және орталық контрагенттің функцияларын ОК-сыз сауда-саттық тәртіптемелерінде жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырмайды.

Биржалық нарыққа және қаржы құралының түріне байланысты KASE нетто-немесе гросс-негізде клирингті жүзеге асырады.

Нетто-негіздегі клиринг клирингілік қатысушының және қаржы құралының әрбір сауда-клирингілік шоты бөлінісінде клирингілік қатысушылар жасасқан мәмілелер пулы бойынша талаптар мен міндеттемелерді өзара есепке алу арқылы биржалық нарықтардың әрқайсысындағы әрбір сауда-саттық сессиясының қорытындылары бойынша клирингілік жүйені пайдалана отырып автоматты түрде жүргізіледі. Клирингілік сессия барысында анықталған клирингілік қатысушылардың қорытынды

нетто-талаптары мен нетто-міндеттемелері есеп айырысу үшін биржалық нарыққа тиісті есеп айырысу ұйымына жіберіледі.

Гросс негізіндегі клиринг, әрбір жасалған мәміле бойынша сауда-саттық сессиясы барысында клирингілік жүйені пайдалана отырып, автоматты түрде жүргізіледі. Әрбір мәміле бойынша талаптар мен міндеттемелер мәміле жасалғаннан кейін тікелей тиісті биржалық нарықтағы есеп айырысу ұйымына есеп айырысуға жіберіледі.

KASE клирингілік қатысушылары қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мәртебесін алу үшін белгіленген талаптарға сәйкес келетін, Биржаның жұмыс істеп жатқан мүшелері болып табылады. 2021 жылдың 01 қаңтарында валюта нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесіне Биржаның 32 мүшесі, қор нарығының – 43 мүшесі және деривативтер нарығының – 18 мүшесі ие болды.

2012 жылы Биржа алғаш рет деривативтер нарығының барлық мәмілелері бойынша ОК қызметін атқара бастады. Валюта нарығында Биржа своп операцияларын қоса алғанда, осы нарықтың барлық мәмілелері бойынша ОК функционалын 2018 жылдың қазанында енгізді.

Қор нарығында ASTS+ енгізілуімен және дефолт-менеджменттің автоматтандырылған процедураларын енгізумен Биржа барлық биржалық нарықтарда ОК функцияларын орындай бастады.

ОК функцияларын орындай отырып, Биржа клирингілік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өзіне қабылдайды және сонымен бірге әрбір адал клирингілік қатысушы алдындағы өз міндеттемелерін орындауға кепілдік береді. Бұл клирингілік қатысушыларға мәмілелер жасасу кезінде тек ОК тәуекелдерін бағалауға мүмкіндік береді, осылайша контрагенттің несиелік тәуекелін жояды.

Өз негізінде барлық биржалық нарықтардағы тәуекелдерді бағалауға біркелкі тәсілді пайдаланатын, ОК тәуекелдерді басқару жүйесі кез келген нарықтық жағдайда оның сенімділігі мен тұрақтылығын қамтамасыз етуге бағытталған.

Тәуекелдерді басқару ОК тәуекелдерді басқару жүйесінің мынадай негізгі компоненттерін құру арқылы жүзеге асырылады:

- клирингілік қатысушыларға және сауда-саттыққа жіберілетін қаржы құралдарына қойылатын талаптар жүйелері;

- қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін айқындау әдістемесі;
- мәмілелер мен қатысушылардың жайғасымдарын қамтамасыз етуді бақылау механизмі;
- дефолт-менеджменттің процедуралары.

2020 жылы қаржы нарықтарының жоғары құбылмалылығын тудырған қолайсыз эпидемиологиялық жағдай жағдайында ASTS+ клирингілік қызметтерді ұсынудың жоғары тұрақтылығын және қор нарығындағы клирингтің қорытындылары бойынша өз міндеттемелерін уақтылы орындауды көрсетті.

3 Стратегиялық бағыт. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру МБҚ нарығында маркет-мейкерлерді тарту бағдарламасы

МБҚ нарығындағы өтімділікті арттыру мақсатында 2020 жылы Биржа ең белсенді қатысушылармен келіссөздер жүргізіп және жаңа маркет-мейкерлік бағдарламаларды енгізе отырып, осы нарыққа маркет-мейкерлерді тарту бойынша жұмыс жүргізді. Атап айтқанда, ынталандырушы бағдарлама енгізілді, онда міндетті баға белгілеу бойынша спрэд көлемі мен деңгейіне қойылатын талаптар белгіленді, оны сақтаған кезде Биржа мүшесі маркет-мейкердің міндеттемелерін орындайтын мәмілелер бойынша комиссиялық алымдарды төлеуден босатылды және басқа МБҚ-мен жасалған мәмілелер бойынша 50 % азайтылған комиссиялық алымдарды төлейді. Өз кезегінде, Биржа осы маркет-мейкерге мәміле бойынша контрагенттен алынған Биржаның комиссиялық алымы сомасының 50 % мөлшерінде сыйақы төлеуді жүзеге асырады.

2020 жылы МБҚ нарығын белсендірудің қосымша факторы Қаржы министрлігінің қысқа мерзімді МЕКАМ шығаруы болды, оны нарық субъектілері оң қабылдады және Ұлттық Банктің ноталарына инвестицияларды алмастыру құралы болып табылады, сондай-ақ Қаржы министрлігінің қолданыстағы шығарылымдарды ірілендіру жолымен МБҚ-ның "эталондық" шығарылымдарын құру жөніндегі бастамасы болып табылады.

Ақша нарығының индикаторларын есептеу әдістемесі

TONIA ақша нарығы индикаторын реформалау көптеген юрисдикцияларда (SONIA UK, SOFR USA, RUONIA Ресейде) жаңа бенчмарктерге көшу үрдісін көрсетеді. Соңғы уақытта әртүрлі елдердің реттеушілері мен орталық банктері оларды сенімді және тұрақты ету үшін пайыздық мөлшерлемелер үшін негізгі эталондарды

реформалауға тырысты. Биржа Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен және Еуропалық қайта құру және даму банкімен, сондай-ақ нарыққа қатысушылармен бірлесіп, оның репрезентативтілігін арттыру және индексті басқарудың ашықтығын күшейту үшін TONIA индекcін есептеудің жаңа әдістемесін әзірледі.

2020 жылдың 28 желтоқсанынан бастап Биржа TONIA ақша нарығының жаңартылған негізгі индикаторын енгізді. Оны енгізу көрсеткіштердің сенімділігі, үздік халықаралық тәжірибелерге сәйкестігі қағидаттарына негізделген Қазақстан Республикасының ақша нарығында тәуекелсіз бенчмарк құру және осы индикаторды есептеудің ашықтығын арттыру мақсатында жүзеге асырылды.

Жаңартылған әдістемеге сәйкес TONIA индикаторы МБҚ корзинасының бағалы қағаздарымен ОК қатысуымен бір күн мерзімге репо операцияларын ашу мәмілелері бойынша есептеледі.

Осы индикаторды есептеудің қандай да бір күнінде кесімделгеннен кейінгі мәмілелер көлемі 100 млрд теңгеден кем болған жағдайда, онда TONIA осы күндегі ҚРҰБ базалық мөлшерлемесінің мәндерінің және алдыңғы бес күнде қалыптасқан көрсетілген мөлшерлемеге TONIA индикаторының орташа сараланған спредінің сомасы ретінде анықтайтын болады.

Ақша нарығының индикаторларын қалыптастыру тұтастай алғанда борыштық нарықтың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл индикаторлар борыштық нарықтағы кірістілік мөлшерлемелерін айқындау үшін бенчмарк ретінде қызмет етеді. Атап айтқанда, TONIA индикаторы Қазақстан Республикасының МБҚ кірістілік қисығын құру үшін бастапқы мәні болып табылады.

KASE осы жұмыста нарықтың барлық қатысушылары индикаторлардың ағымдағы және тарихи мәндері мен оларды есептеу тәртібі туралы сенімді ақпаратқа ие болуы үшін барынша ашық саясат жүргізеді.

TONIA индикаторынан басқа, KASE бағалы қағаздармен репо операциялары кірістілігінің орташа өлшемді мөлшерлемесінің бір күндік мәнін таратуға арналған қосымша екі индикаторды есептейді. Бұл индикаторлар нақты уақыт тәртіптемесінде есептеледі. TRION индикаторы "overnight" репо мөлшерлемелерінің өзгеруін көрсетеді, TWINA индикаторы – жеті күндік репо. Осы индикаторларды есептеу үшін KASE ОК ретінде қызметтерін қолдану арқылы жасалатын репо операцияларын ашу мәмілелері пайдаланылады.

Ақпараттық қызметтер

Технологиялардың және ақпараттық сервистердің дамуының әлемдік үрдісі өз қызметінде KASE сауда-саттық ақпаратын пайдаланатын компаниялар санының өсуіне ықпал етеді. Осылайша, 2020 жылы KASE ақпаратын шетелдік пайдаланушылар арасында Credit Suisse AG, Deutsche Bank AG London, Exodus Point Capital Management LP, FTSE International Limited (incl) сияқты инвестициялық компаниялар мен банктер пайда болды. Russell Investments), Goldman Sachs & Co, JP Morgan Chase Bank NA, сондай-ақ Morningstar Real-Time Data Ltd және Infront қаржылық ақпаратты таратушылар. KASE ақпаратының жаңа тұтынушыларының шеңбері шетелдік пайдаланушылармен шектелмеген. Есептік жылы жаңа жазылушылар қатарына қазақстандық банктер "Қазақстан Халық Банкі" АҚ және "Forte Bank" АҚ қосылды.

Нәтижесінде KASE ақпараттық қызметтерін алатын компаниялардың жалпы саны 44-ке дейін өсті, оның ішінде 17 компания KASE деректерін, оның ішінде Bloomberg және Refinitiv әлемдік ақпараттық агенттіктерін таратушылар болып табылады.

2021 жылдың 01 қаңтарында Биржаның интернет-сайты арқылы нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттықты қарауға арналған шоттардың саны 164 құрады.

2020 жылы эквайринг арқылы Биржаның интернет-сайты арқылы нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттықты қарауға қол жеткізуді төлеу сервисі іске қосылды. Бұл жаңашылдық пайдаланушыларға қызметті алу уақытын барынша қысқарта отырып, банктік картаны пайдалана отырып төлем жүргізуге мүмкіндік береді.

Мобильді қосымша

2020 жылы Биржа пайдаланушылардың кең ауқымы үшін "KATE Mobile" мобильді қосымшасын әзірлеп, ұсынды. Қосымша Биржаның ақпараттық өнімдерінің тізімін толықтырады және ең алдымен бөлшек және кәсіби инвесторлар үшін биржалық ақпаратқа қол жетімділікті жеңілдетуге бағытталған, сонымен қатар оның көмегімен сауда-саттыққа қатысуға мүмкіндік береді. Қосымша пайдаланушыларға Биржада саудаланатын көптеген құралдар – акциялар, корпоративтік және мемлекеттік облигациялар, шетел валютасы бойынша нарықтық және анықтамалық ақпаратты қадағалауға мүмкіндік береді. "KASE Mobile" арқылы KASE нарығының индикаторлары, Биржаның, листингілік компаниялардың, сондай-ақ Биржа мүшелерінің жаңалықтарын көруге болады. "KASE Mobile" қосымшасының ерекшелігі – нарықтағы ақпаратқа бір рет басу арқылы құрылымдалған қол жеткізу,

пайдаланушының бір бетте олардың бағаларын одан әрі бақылау үшін таңдаулы құралдар жиынтығын құру мүмкіндігі. "KASE Mobile" тегін және авторизациясыз пайдалануға болады. Қосымша Android Және IOS платформаларында қолжетімді.

Биржалық нарықты танымал ету

KASE қызметінде қаржылық қызметтерді тереңдету және қаржылық сауаттылықты арттыру ерекше орын алады. Осы мақсатта Биржа эмитенттер мен инвесторлар, бұқаралық ақпарат құралдары, сондай-ақ көптеген тұлғалар үшін оқыту бағдарламаларын жүргізеді.

Коронавирустық инфекция пандемиясы кезеңінде Биржа офлайн іс-шаралардың диджитализация трендін белсенді түрде қолдады және алғашқылардың бірі болып ақпараттық жұмысты виртуалды форматқа аударды. KASE биржалық ақпаратының ашықтығын және қолжетімділігін қамтамасыз етуге ұмтылысын көрсете отырып, сегіз медиа-брифингтер мен төрт баспасөз конференцияларын өткізді, олардың көпшілігі онлайн-форматта өтті.

2020 жылы Биржа барлығы 40-тан астам іс-шара өткізді.

Эмитенттерге арналған іс-шаралар

2020 жыл барысында қор нарығының құралдарын қолдану мәселелері бойынша "дөңгелек үстел" форматында тоғыз отырыс өткізілді. Облыстық әкімдіктердің қолдауымен Қазақстан өңірлерінің кәсіпкерлері үшін "Қазақстан қор биржасында қаржыландыруды тарту мүмкіндіктері" тақырыбында бірқатар іс-шаралар өткізілді.

Аталған іс-шараларға компаниялардың басшылары, қаржы директорлары мен меншік иелері, сондай-ақ ДАМУ өңірлік бөлімшелерінің, "Атамекен" ҰКП және жергілікті атқарушы органдардың өкілдері қатысты. Нәтижесінде жыл бойы кәсіпкерлермен "дөңгелек үстел" форматында өткен кездесулерге 200-ден астам адам қатысты.

"Тау-Кен Самұрық" ұлттық тау-кен компаниясы"АҚ-мен бірлесіп тау-кен секторындағы компанияларының өкілдерімен онлайн-кездесу өткізілді, онда Биржада осы сектордың юниор компаниялары үшін капитал тарту мүмкіндіктері туралы айтылды.

2020 жылдың маусым айында Биржа ДАМУ компаниясымен бірлесіп, KASE алаңында ықтимал эмитенттер үшін компаниялардың облигациялық

шығарылымдары бойынша купондық сыйақыны субсидиялау мәселелері бойынша дөңгелек үстел өткізді.

Сонымен қатар, қыркүйек айында ДАМУ-дың қатысуымен БАҚ өкілдері мен басқа да мүдделі қатысушылар үшін Бизнестің жол картасы-2025 бағдарламасы бойынша субсидияланатын облигацияларды шығару арқылы қаржыландыруды тарту мүмкіндігі туралы баспасөз брифингі өткізілді.

Қазақстандық компаниялардың отандық қор нарығы туралы хабардарлығын арттыруға бағытталған өңірлік инвестициялық форумдарға, тақырыптық конференцияларға және салалық көрмелерге қатысу шеңберінде шілде айында Биржа "Mining Club" юниорларға арналған геологиялық барлау" форумына тұсаукесер рәсімімен қатысты.

Нарыққа қатысушылардың, листингілік компаниялардың инвесторлармен және өзге де мүдделі тұлғалармен байланысын жақсарту мақсатында Биржа өз алаңында "Эмитент күні" іс-шарасын өткізеді.

2020 жылы "Эмитент күні" жобасы шеңберінде "Қазақтелеком" АҚ, "Кселл" АҚ және "KEGOC" АҚ өкілдерімен іс-шаралар өткізілді.

"Қазақстанның Даму Банкі", "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" АҚ және "Қазақстан Ипотекалық Компаниясы "Ипотекалық ұйымы" АҚ (қазір – "Қазақстан Тұрғын үй компаниясы" АҚ) облигацияларын орналастыру шеңберінде Биржа ықтималы қазақстандық инвесторлар үшін үш Road Show өткізді.

Оқыту бағдарламалары

Халықтың қаржылық сауаттылығын арттыруға бағытталған іс-шаралар қор нарығын дамытуда және халықты инвестициялауға тартуда маңызды рөл атқарады.

2020 жылы қор нарығы бойынша "KASE: А-дан Я-ға дейін сауда-саттық" (бұдан әрі – Бағдарлама) бірінші кешенді білім беру бағдарламасы іске асырылды, оның мақсаты студенттер мен жас мамандардың қор нарығы, оның құралдары мен инвестициялық мүмкіндіктері туралы білімін арттыру болды.

Осы Бағдарламаның бірінші – теориялық – бөлімінде оған қатысушылар инвестициялау тақырыптары бойынша алты вебинардан өтті. Бағдарламаның теориялық блогында тыңдаушылар бағалы қағаздар нарығының инфрақұрылымы, оның қатысушылары туралы түсінік алды, бағалы қағаздарды таңдауды, олардың

параметрлерін талдауды, портфельді қалыптастыруды және қор нарығында әртүрлі стратегияларды қолдануды үйренді.

Бағдарламаның екінші бөлігі жыл сайынғы KASE "Биржалық симулятор" жобасы болды, оның аясында еліміздің мыңнан астам студенті "KASE Mobile" мобильді қосымшасының тестілік нұсқасы негізінде алған білімдерін практикада қолдану – қазақстандық нарықтың ең өтімді бағалы қағаздарының оқу сауда-саттығына қатысу мүмкіндігін алды, олардың басым бөлігі KASE индексіне, KASE нақты сауда-саттық жүйесінің негізінде құрылған жүйеге кіреді.

Қосымшаның арқасында студенттер Биржадағы оқу сауда-саттығына және олармен байланысты биржалық ақпаратқа неғұрлым ыңғайлы және тиімді қол жеткізді. 12 жыл ішінде "Биржалық симулятор" жобасына (KASE 2008 жылдан бері өткізіліп келеді) 8 500-ден астам адам қатысты. Өткен жылдар жобасының көптеген қатысушылары бүгінде белсенді бөлшек инвесторлар және қаржы ұйымдарының басшылары болып табылады.

Назарбаев Университетінің "Master of Science in Finance" бағдарламасының магистранттары үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі мен Назарбаев Университетінің Жоғары бизнес мектебінің ынтымақтастығы негізінде "ҚРҰБ Оқу орталығы" АҚ базасында таныстыру семинары өткізілді.

"Қазпочта" АҚ Жамбыл облысы филиалының қызметкерлері, Тараз қаласының жоғары оқу орындарының оқытушылары мен студенттері және басқа да мүдделі тұлғалар үшін "Қор нарығының негіздері" тақырыбы бойынша оқыту семинары өткізілді.

Сонымен қатар, Биржа әлеуметтік желілерде аптасына 1-2 рет жарияланатын, бөлшек инвесторларға арналған қор нарығының негіздері бойынша оқыту блоктарының циклы іске қосты.

Қазақстанның бірқатар университеттерінің студенттері мен оқытушылар құрамы үшін Биржа "Қор нарығында қалай сауда жасау керек" тақырыбында бірқатар оқыту семинарларын өткізді.

"NGDEM Finance" АҚ брокерлік компаниясының қатысуымен Биржа инвесторлармен "Биржалық қорларға инвестициялау" тақырыбында, инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары, атап айтқанда ETF, сондай-ақ

олардың Биржадағы сауда-саттығының артықшылықтары туралы онлайн-кездесу өткізді.

Сондай-ақ, тілшілер үшін ақпараттық серіктестер – ҚРҚНРДА Fingramota білім беру жобасы, "MediaNet" Халықаралық журналистика орталығы, сондай-ақ порталмен бірлесе отырып, KASE қор нарығының негіздері бойынша вебинар өткізілді. Factcheck.kz. іс-шара Қазақстанның түрлі өңірлерінен 40-тан астам БАҚ өкілдерін қызықтырды.

Қазақстандық компаниялардың ағымдағы экономикалық жағдайларды ескере отырып, өз бизнесін дамытуға қаржыландыруды тарту үшін платформа ретінде пайдалану үшін Биржаның көбірек мүмкіндіктері болуы маңызды. Осыған байланысты, KASE отандық компаниялардың қор нарығының құралдары туралы хабардар болуын арттыру және оларға капиталдың қазақстандық нарығына шығуы үшін оңтайлы жағдайлар жасау бойынша үлкен жұмыс жүргізуде.

Инвесторларға арналған іс-шаралар

Инвесторлық базаны кеңейту және халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру мақсатында Биржа 2020 жыл бойы халықтың кең ауқымы үшін білім беру іс-шараларын өткізді.

Сонымен қатар, практикалық тәжірибені қалыптастыру және студенттік қоғамдастықтың және басқа да бөлшек инвесторлардың қаржылық сауаттылығын арттыру үшін Биржа 2020 жылдың 20 қазанынан 30 қарашасына дейін акциялар нарығындағы бөлшек инвесторлар арасында жыл сайынғы конкурс өткізді. Конкурс шарттары бойынша KASE өкілетті тізімінің акцияларымен кемінде екі мәміле жасасу қорытындысы бойынша ең жоғары кірістілікке ие болған инвесторлар жеңімпаз болады. Байқауға барлығы 634 адам қатысты.

PR іс-шаралары

2020 жылдың наурыз айында Биржа алтыншы жыл сайынғы "Gender Equality үшін қоңырау шалу" рәсіміне қатысты қатысты. 77 Биржа гендерлік теңдікті қолдау үшін гонгқа салтанатты түрде соққы берді. Іс-шара аясында "Ұйымның тұрақты дамуы: гендерлік теңдік" конференциясы өтті. Конференцияға және сауда-саттықтың ашылу салтанатына еліміздің қоғамдық-саяси және қаржы-экономикалық салаларына (АППФР, IFC, ЕДБ, YPO Kazakhstan, Қазақстан әйелдерінің Альянсы

және т.б. институттар) елеулі үлес қосып жүрген белгілі қазақстандық әйелдер қатысты.

2020 жылдың қыркүйек айында "Business FM" радиосында "KASE-мен қор нарықтары" бағдарламасы басталды. Эфир жүргізушілері KASE Басқармасы төрағасының орынбасары Андрей Цалюк және "Бизнес FM" радиостанциясының бас директоры Рустам Максұтов болып табылады. Бағдарлама жаңадан бастаған инвесторларға бағытталған және Биржаға инвестициялау мүмкіндіктеріне баса назар аудара отырып, олардың қаржылық сауаттылығын арттыруға арналған.

Сонымен қатар, "Business FM" радиосының эфирінде дүйсенбі күні сағат 09.00-де ALT "KASE биржалық жаңалықтары" жаңалықтар бағдарламасы өтеді, онда KASE биржалық нарықтарының динамикасы, оның жобалары мен тенденциялары туралы актуалды ақпарат бар.

KASE Talks алаңында дәрістер жалғасты. Аудитория алдында "Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі" АҚ (қазіргі "Отбасы банк" тұрғын үй құрылыс жинақ банкі" АҚ) Басқармасының Төрайымы Ләззат Ибрагимова, "RG Brands" АҚ және "RESMI" компаниялар тобы" АҚ Директорлары кеңесінің төрағасы Қайрат Мәжібаев және Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ еншілес ұйымының Басқарма Төрағасы Дмитрий Забелло сөз сөйледі.

Биржаның барлық ақпараттық және оқыту бағдарламалары бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларын, халықаралық қаржы және қаржылық емес ұйымдарды тарта отырып, тегін және барлық тілек білдірушілер үшін жүргізілетінін атап өту қажет.

Жаңа шындықтағы өз жайғасымдарын сақтап қалу үшін Биржа әлеуметтік желілерде (Facebook, Instagram) цифрлық контенттің өндірісін екі есеге арттырды және Telegram-да аудиториямен жаңа байланыс арнасын ашты.

Қызмет сапасын арттыру

Биржаның клиенттердің қанағаттанушылығын арттыру, биржалық қызметтерді бағалауда жоғары позицияларды ұстап тұру және оларды жақсартудың жаңа жолдарын табу Биржаның негізгі басымдықтарының бірі болып табылады. Биржалық қызметтердің сапасын бағалау үшін Биржаның ішкі құжаттарымен негізгі бизнес-үдерістер бойынша жыл сайынғы сауалнама қарастырылған. Қанағаттану деңгейін бағалау үшін берілген таңдау нұсқалары бар ашық және жабық сұрақтар

қолданылады. Өз клиенттеріне сауалнама жүргізе отырып, Биржа ұсынылатын қызметтердің сапасын үнемі жақсартуға ұмтылады және келесі жылға арналған міндеттер тізіміне кіретін Биржа қызметтерін жақсарту бойынша шаралар кешенін анықтайды.

2020 жылдың қорытындысы бойынша сауалнамаға Биржаның 47 мүшесі (92 %), 128 эмитент (86%) және 184 (5%) Биржаның ақпараттық қызмет алушылары қатысты. Соңғылары қатысу үлесінің аздығына байланысты жалпы бағалау есебіне кірмеген. 2020 жылдың қорытындысы бойынша Биржа клиенттерінің қанағаттанушылығының жалпы бағасы 91,61 % құрады, 2019 жылмен салыстырғанда (93,27 %) шамалы төмендеу (-1,66 %) байқалады.

4 Стратегиялық бағыт. Тұрақты даму принциптерін енгізу

2015 жылы KASE БҰҰ "Тұрақты қор биржалары" Бастамасына қосылып, листингілік компаниялар арасында экологиялық, әлеуметтік даму және корпоративтік басқару критерийлерін енгізу немесе қысқаша – ESG алға тартту міндеттемесін алды.

2020 жылдың ақпанында эмитенттердің жылдық есептік дайындау жөніндегі талаптары экологиялық және әлеуметтік жауапкершілік критерийлерімен толықтырылды.

KASE тұрақты даму саласындағы ең үздік халықаралық тәжірибені, соның ішінде биржаларда тіркелген компаниялар арасында ESG ақпаратын ашуды жақсарту, ESG критерийлері бойынша ақпаратты ашу, тұрақты даму принциптеріне сай келетін өнімдерді кеңейту бойынша тренингтер мен оқыту семинарларын өткізу бөлігінде, дәйекті түрде ілгерілетуде.

KASE ESG критерийлерін ескере отырып, есеп берушілікті жасау әдістемесін тарататын WFE мүшелерінің 39 биржаларының бірі және ESG критерийлерін ілгерілететін 48 биржалардың бірі болып табылады.

2020 жылдың қыркүйегінде Биржа S&P Global Ratings халықаралық рейтингтік агенттігімен бірлесіп барлық мүдделі тұлғаларға ESG экологиялық, әлеуметтік тәуекелдер және корпоративтік басқару тәуекелдері тақырыбына арналған вебинар өткізді. Талқылау барысында қатысушылар инвестициялық шешімдер қабылдау кезінде ESG факторларының маңыздылығын, олардың компанияның қаржылық қызметіне және компаниялардың рейтингтеріне әсерін атап өтті.

2020 жылдың қазан айында KASE Bloomberg агенттігінің іскерлік ақпаратты жетекші әлемдік жеткізушілерінің бірімен бірлесіп, жергілікті эмитенттер үшін семинар өткізді. Іс-шара әлеуметтік инвестиция – ESG тақырыбына арналды. Bloomberg өкілдері семинарға қатысушыларға жауапты инвестициялау принциптері, ESG факторлары және Bloomberg-тегі ESG есеп берушілігі, әлеуметтік инвестициялаудың маңыздылығы; ESG компаниясының компания құнына әсері; Bloomberg-тің ESG деректерін жинау механизмдері; Bloomberg терминалындағы ESG бағалауы және рейтингі туралы айтып берді.

2020 жылдың қазанында Биржа орнықты даму саласындағы басқару жүйесін құруда Биржа ұстануға тиіс негіз қалаушы нормаларды, принциптерді, ережелер мен тәсілдерді айқындау мақсатында орнықты даму саясатын (бұдан әрі – Саясат) әзірледі. Көрсетілген мақсат арқылы қол жеткізіледі:

- тұрақты даму принциптерін Биржа қызметіне енгізу және іске асыру;
- тұрақты даму принциптерін іске асыру үшін Биржаның әрбір органының және барлық қызметкерлерінің рөлін, құзыретін, жауапкершілігін бекіту;
- орнықты даму саласындағы мақсатқа қол жеткізу кезінде ашықтық және өлшемдік принциптерін енгізу.

Саясат Қазақстан Республикасының заңнамасына, KASE ішкі құжаттарына, БҰҰ Жаһандық келісім-шартының талаптарына және БҰҰ жауапты инвестициялау принциптеріне сәйкес әзірленді.

Саясатта орнықты даму саласындағы қызметтің мынадай бағыттары айқындалған:

- биржалық инфрақұрылымның тұрақты дамуына жәрдемдесу;
- жауапты іскерлік практиканы іске асыру;
- жауапты еңбек практикасын іске асыру;
- өзінің экологиялық әсерін басқару.

Биржа "Биржалық инфрақұрылымның тұрақты дамуына жәрдемдесу" бірінші бағытының шеңберінде компаниялар үшін жағдайлар, мүмкіндіктер және қаржыландыру құралдарын жасау; инвесторлардың қаражатын орналастыру үшін жағдайлар мен мүмкіндіктер жасау және тиімді ақша-несие саясатын жүргізуге жәрдемдесу мақсатында іс-шараларды іске асырады.

Жауапты іскерлік практиканы іске асыру жөніндегі іс-шаралар қаржы нарығы инфрақұрылымының орталық элементі ретінде Биржа қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз етуді, Биржаны дамыту жобаларын, сондай-ақ тәуекелдерді және ішкі бақылау элементтерін тиімді басқаруды қамтиды.

Жауапты еңбек практикасын іске асыру барлық қызметкерлер үшін тең бәсекелестік жағдайлар беру, кемсітушілікке жол бермеу, кадрлардың тұрақтылығын қамтамасыз ету, рекрутинг процесін оңтайландыру және әділ еңбекке ақы төлеу жүйесін қамтамасыз ету және тиімді ынталандыру арқылы жүзеге асырылады.

"Экологияға өз әсерін басқару" саласында ресурстарды (энергияны, суды тұтыну, қағаз шығыны, қалдықтарды утильдеу) тұтынуды азайтуға және бизнесті жүргізудің экологиялылығының көрсеткіштерін енгізуге ұмтылады.

Саясатты әзірлеу шеңберінде қор биржаларының тұрақты даму саясатын іске асыруының халықаралық тәжірибесі зерделенді, ол биржалар бизнесті жүргізудің экологиялылығы, әлеуметтік жауапкершілік және ESG тиімді корпоративтік басқару принциптерін енгізумен қатар, жауапты инвестициялауға, қаржылық емес ақпаратты ашуға мүдделі инвесторлар мен эмитенттер үшін қор нарығы инфрақұрылымының жаңа элементтерін жасау бойынша белсенді жұмыс істеп жатқанын көрсетті.

Осылайша, "Биржалық инфрақұрылымның тұрақты дамуына жәрдемдесу" бағыты шеңберінде биржалар ESG құраушылары бойынша ақпаратты ашатын және "жасыл" облигациялар шығаратын компаниялар үшін мамандандырылған алаңдар құрады. Эмитентке листинг және листингте болу үшін төмендетілген тарифтер сияқты льготалық жағдайлар жасалады. Инвесторлар үшін ESG құраушылары бойынша ақпаратты ашатын компаниялардың бағалы қағаздарын қосуды көздейтін "жасыл" қаржы бойынша индикаторлар жасалады. Мұндай индикаторлардың мысалдары: Dow Jones Sustainability World Enlarged Index, MSCI EAFE ESG Index, FTSE4Good Europe Benchmark Index, S&P ESG India Index, OMX GES Ethical Denmark Index, DAXglobal® Sarasin Sustainability Germany Index.

Биржа тұрақты даму саласында жаңа өнімдер мен сервистерді құру мәселелерін зерттейді және оларды қазақстандық қаржы нарығында қолдану мүмкіндігін қарастырады. Қазіргі уақытта Биржа тұрақты даму мәселелерін ілгерілету және осы компаниялардың ESG құралдары мен индикаторларына қызығушылығының болуын анықтау мақсатында, Биржаның ресми тізіміндегі компаниялар үшін, сондай-ақ

ықтимал эмитенттер арасында іс-шаралар өткізуде. 2021 жылға арналған негізгі жобалар

Мерзімдік нарықта SPECTRA сауда-клирингтік жүйесін енгізу

2021 жылы IT-жаңғыртуды іске асыру шеңберінде Биржа деривативтер нарығын SPECTRA жаңа сауда-клирингтік жүйесіне көшіруді жүзеге асырады. IT-жүйелерді жақсартып, Биржа біздің нарықтарымызға жаңа қатысушыларды тартуға және соның нәтижесінде Қазақстанның қор нарығының өтімділігін арттыруға ұмтылуда.

Бұл жүйеде туынды қаржы құралдарының барлық негізгі түрлері іске асырылатын болады, бұл жүйенің сенімділігі мен жоғары өнімділігімен бірге қатысушылардың кең тобының мүдделерін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Қатысушылардың тәуекел-менеджменті соңғы клиентке дейін кіріктірілген маржа жүйесін қарастырады, қатысушыларға оны тәуекелдерді басқарудың өзіндік үдерістерінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Листингтік процедуралар және Биржаға мүшелікті электрондық форматта алу

Листингтік процедураларды және Биржаға мүшелікті алуды электрондық форматқа 2021 жылдың бірінші жартысында аудару жоспарлануда. Листингтік рәсімдерді жүзеге асыру және мүшелікті электрондық форматта алу KASE және Биржа мүшелігіне рұқсаттама бастамашылары/үміткерлер арасындағы қағаз құжат айналымынан бас тартуға мүмкіндік береді, листинг пен мүшелікті өтініш беруден бастап нәтижені алуға дейінгі бүкіл процесін автоматтандырады. Бұл шаралар кешені KASE клиенттерінің уақытша шығындарын айтарлықтай үнемдеуге мүмкіндік береді.

Омнибус шоттар бойынша сауда-саттықты іске қосу

Бағалы қағаздар нарығындағы коммерциялық құпияны қорғау және бағалы қағаздарды түпкілікті ұстаушылар туралы ақпаратқа қол жеткізу шектеулі болып табылатын бағалы қағаздарды есепке алудың халықаралық практикасына сәйкес келтіру мақсатында 2021 жылдың екінші жартысынан бастап Биржа депонент клиенттерінің қосалқы шоттарына міндетті сегрегация бойынша талаптарсыз Сауда-саттықты жүзеге асыру мүмкіндігін беретін болады.

"Омнибус" шоттарын енгізу сауда-саттыққа қатысушыларға өз шығыстарын ғана емес, сондай-ақ өз клиенттерінің шығыстарын да оңтайландыруға, бағалы қағаздарды есепке алу, сондай-ақ операцияларды тіркеу тәртібін оңайлатуға мүмкіндік береді.

Клирингілік қатысу сертификаттары

KASE OK ретінде 2021 жылдың екінші жартысынан бастап бағалы қағаздардың жаңа түрін – қатысушыларға ақша нарығында жүргізілетін операциялардың көлемін айтарлықтай ұлғайтуға мүмкіндік беретін клирингілік қатысу сертификаттарын енгізуді жоспарлап отыр. Жаңа құрал қазақстандық ақша нарығының аса талап етілетін екі өнімінің: ОК-пен репо және бағалы қағаздар корзинасымен репоның артықшылықтарын біріктіреді.

КҚС клирингілік қатысушының мүліктік пулға енгізетін активтеріне айырбасқа ОК шығаратын эмиссиялық емес бағалы қағазды білдіреді.

Бағалы қағаздарды пулға енгізген кезде қатысушы табыс алу және корпоративтік іс-әрекеттерге қатысу құқығын қоса алғанда, оларға меншік құқығын сақтайды және бір мезгілде бұл активтерді қор нарығындағы және ОК-пен репо-дағы мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау үшін әмбебап құралға ауыстыру мүмкіндігін алады.

Репо мәмілелері бойынша әмбебап қамтамасыз ету болып табылатын КҚС пайда болуы өтімділікті арттыруға және ақша нарығындағы мәмілелер мерзімдерін ұзартуға мүмкіндік береді.

Халықаралық қызмет

Пандемия халықаралық ұйымдардың жұмысына түзетулер енгізді. Барлық іс-шаралар мен байланыстар онлайн форматқа көшірілді. Сонымен қатар, дәл осы халықаралық биржалық ұйымдар хаб болып, экономиканы және капитал нарықтарын қолдау үшін биржалық алаңдар, реттеушілер және мемлекеттік органдар өткізетін іс-шараларға қатысты ақпарат жинауды ұйымдастырды.

Пандемия халықаралық ұйымдардың іс-шараларындағы талқылаулардың тақырыбын да анықтады. Вебинарлар мен онлайн конференциялардың негізгі мәселелері тұрақты даму, инфрақұрылымдық ұйымдардың пандемия жағдайында тәуекелдерді сіңіруге тұрақтылығы болды.

Биржа халықаралық биржалық қауымдастықтардың – WFE, FEAS және ТМД ХБА толық құқылы мүшесі бола отырып, осы ұйымдардың жұмысына белсенді қатысады. Биржа қаржылық технологиялар, шағын және орта бизнес қызметі, дамушы нарықтар және тұрақты даму мәселелері бойынша WFE жұмыс топтарына, сондай-ақ киберқауіпсіздік және операциялық тәуекелдер бойынша жұмыс топтарына кіреді.

2020 жылдың қыркүйегінде KASE WFE "World Investor Week" бастамасы шеңберінде "Ring the bell for Financial Literacy" сауда-саттығының ашылу салтанатына қатысты. Аталған рәсім KASE бөлшек инвесторларының жыл сайынғы конкурсының басталуын атап өтті. Қаржылық сауаттылық мәселелері бойынша Биржа WFE – Focus басылымына қатысты. KASE халықтың қаржылық сауаттылығын арттыруға арналған, соның ішінде елдің қор нарығын дамыту саласындағы бірқатар білім беру бастамаларын іске асырды. Үш жылдан астам уақыт ішінде Биржа 20-дан астам оқыту іс-шараларын өткізді, оның барысында әлеуетті бөлшек инвесторлар бағалы қағаздар нарығында қалай сауда жасау керектігі туралы ақпарат алды.

FEAS қатысу аясында Биржа Египет биржасымен және Project Heather (Шотландия биржасы) бірлесіп "Impact Investing, Covid-19 and ESG" тақырыбында зерттеу жұмысын жазуға қатысты. Бұл жұмыс тұрақты даму және жауапты инвестициялау мәселесін ілгерілетудің маңыздылығын, сондай-ақ биржалардың пандемияға қарсы қабылдаған шараларын көрсетті.

Биржа ТМД ХБА отырыстарына қауымдастықтың Кеңесі және жұмыс топтарының мүшесі ретінде белсенді қатысады. ТМД ХБА шеңберіндегі талқылаулар пандемия жағдайында инфрақұрылым қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету мәселелеріне және биржалар 2020 жылы іске асырған Даму жобаларына арналды.

2020 жылдың тамыз айында KASE биржалардың аймақтық онлайн-конференциясын өткізді. Іс-шараға Орталық Азия өңірі мен Әзірбайжанның төрт елінен алты Биржа қатысты. Осы конференция аясында қатысушылар аймақтағы экономикалық жағдайды, ішкі капитал нарықтарының мәртебесі мен даму жоспарын, іске асырылатын және іске асыруға жоспарланған жобаларды, сондай-ақ COVID-19 пандемиясының биржалардың қызметіне әсерін талқылады.

НӘТИЖЕЛЕРГЕ ШОЛУ

Халықаралық биржалық нарықтың трендтері

Әлемдік экономика 2020 жылы дәстүрлі сату нарықтарына теріс әсер еткен коронавирустық індеттің салдары, сондай-ақ мұнай бағасының күрт төмендеуі түрінде "қос соққыны" бастан өткерді. Негізгі қор индекстерінің синхронды төмендеуі 20 ақпанда басталды және күшті құбылмалылық кезеңдерімен 13 наурызға дейін созылды. Мұнай нарығында жалпы локдаундар аясында теріс сұраныстың жаппай күйзелісі ОПЕК+ қатысушы елдерінің келіссөздерінің бұзылуына байланысты ұсыныстың күйзелісімен сәйкес келді.

Наурыздың ортасынан бастап пандемия салдарының белгісіздігімен туындаған негативті экономикалық болжамдардың әсерінен әлемде жұмсақ ақша-несие саясатына және бұрын-соңды болмаған ынталандыру шараларына жаппай көшу байқалды. Қабылданған шаралардың жиынтығы ЖІӨ-нің біріктірілген көрсеткішіне 2020 жылдың қорытындысы бойынша консенсустық күтулерге қарсы -5,5 % болып, -3,5 % деңгейінде қалыптасуға мүмкіндік берді. Азия-Тынық мұхиты өңірінің ЖІӨ негізінен Қытай экономикасының тез қалпына келуі есебінен 0,2 %-ға өскенін көрсетті. Батыс Еуропаның жалпы ішкі өнімі ең үлкен 6 %-ға құлдырауды көрсетті.

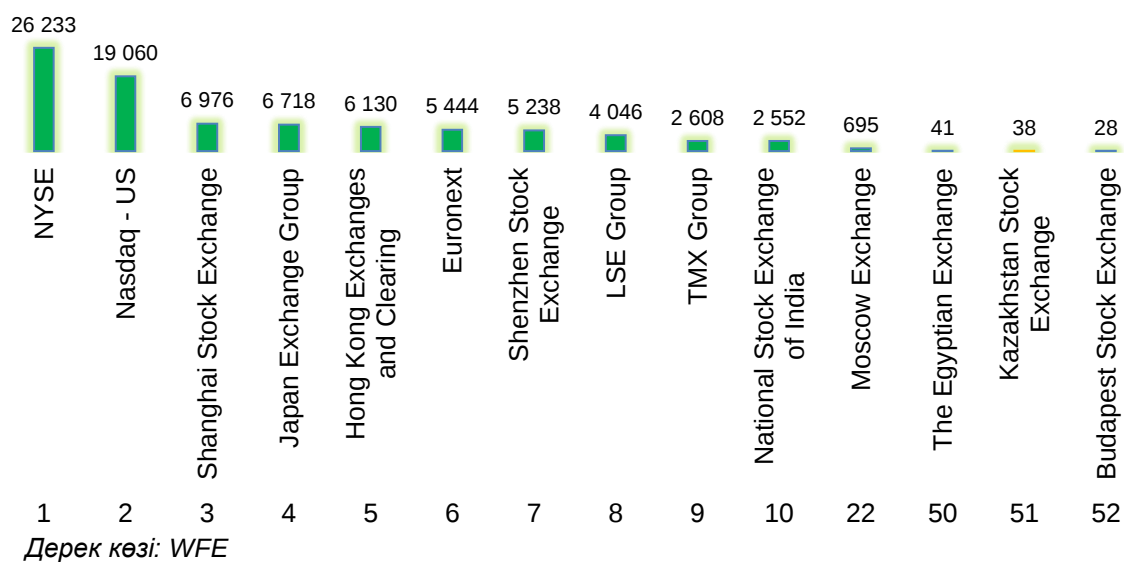
Төменде WFE деректері негізінде жасалған әлемдік биржалық нарықтың негізгі көрсеткіштері келтірілген:

- акциялар нарығын жаһандық капиталдандыру 2019 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 18,6 %-ға өсті және 110 трлн АҚШ долларын құрады. Өсім WFE мүше биржаларының барлық аймақтарында байқалды. ЕТША (Еуропа, Таяу Шығыс және Африка) өңірлерінде, Америкада (Солтүстік және Оңтүстік Америка) және Азия-Тынық мұхиты өңірінде капиталдандыру тиісінше 10,7 %, 18,3 % және 25,0 %-ға өсті;
- акциялармен сауда-саттықтың жалпы әлемдік көлемі 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда 44 %-ға ұлғайды және 158 трлн АҚШ долларын құрады. Көлемнің өсуі барлық өңірлерде де байқалды. ЕТША өңірлерінде сауда-саттық көлемі 34 %-ға 13,5 трлн АҚШ долларына дейін, Америкада – 39 %-ға 93,5 трлн АҚШ долларына дейін және Азия-Тынық мұхиты өңірінде 58 %-ға 51,4 трлн АҚШ долларына дейін өсті.

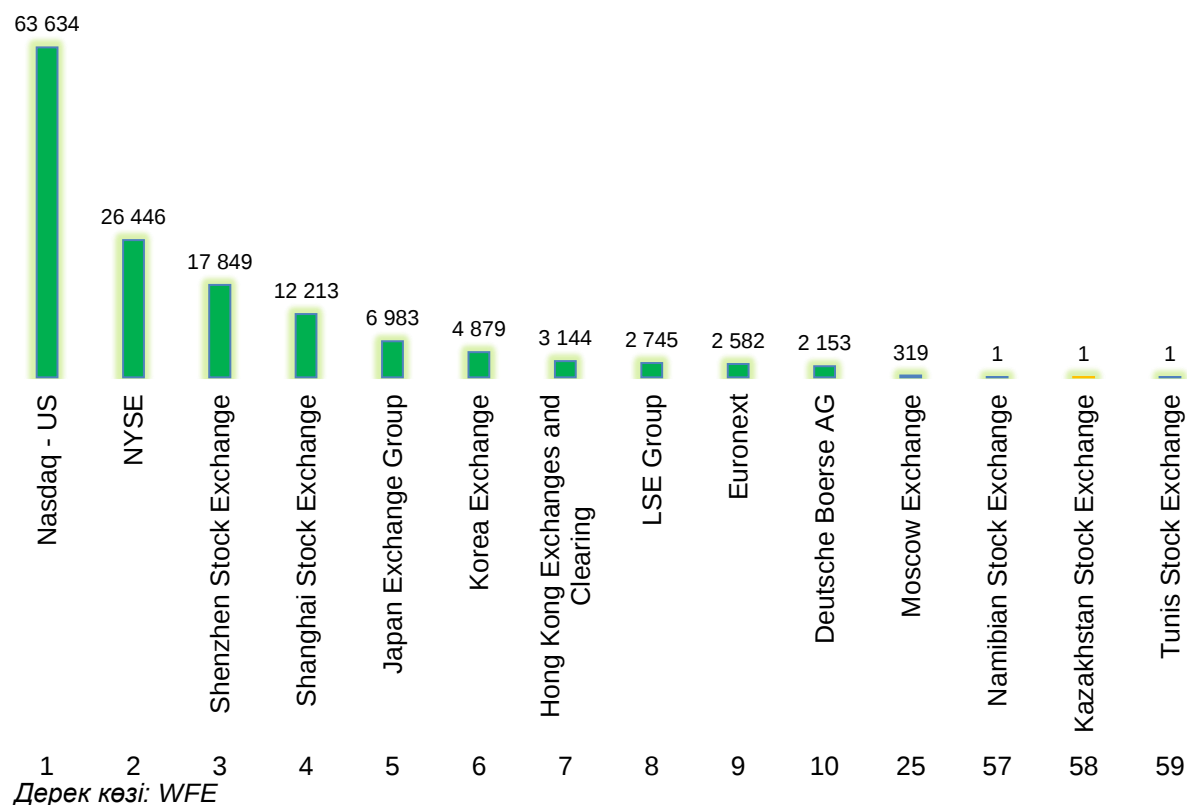
2020 жылдың қорытындысы бойынша WFE KASE 70 мүшесінің арасында акциялар нарығын капиталдандыру бойынша 51-ші орынға ие болды. облигациялардың

KASE сауда-саттықтарының көлемі 18 млрд АҚШ долларына жетті, бұл 2019 жылдан 36,0 %-ға артық, және KASE WFE мүше биржалары арасында 20-шы орынды қамтамасыз етті.

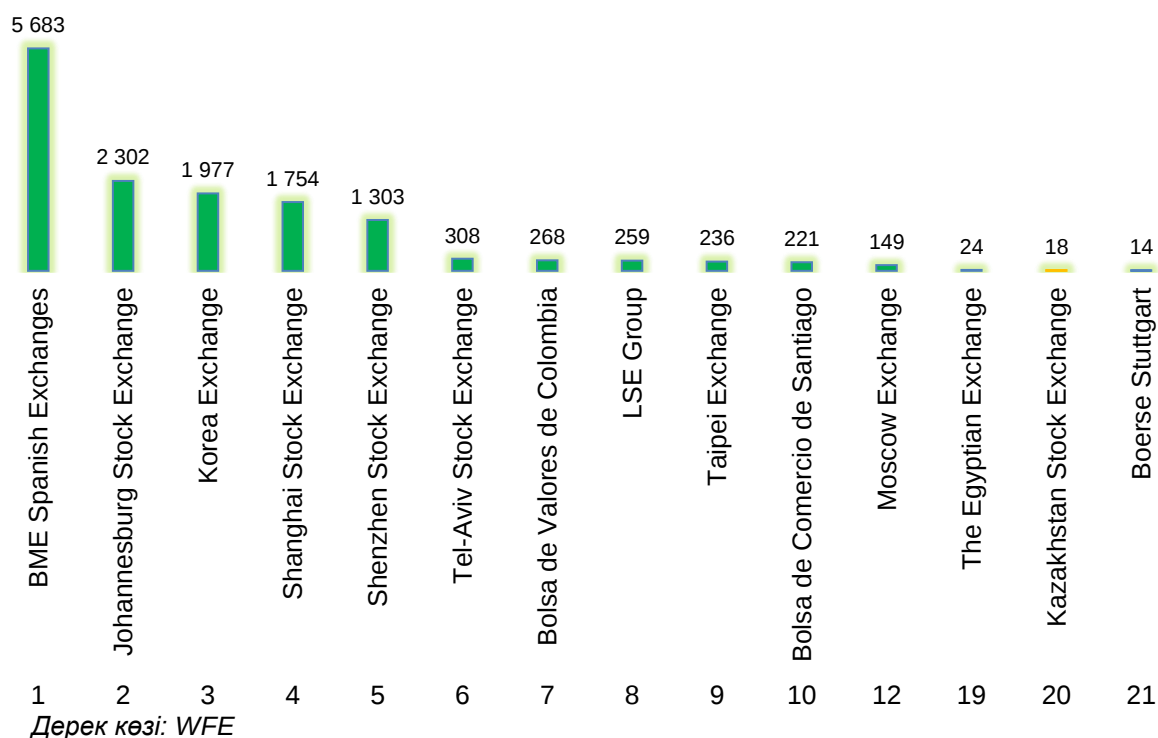
1 сурет. Қор биржалардың капитализациясы, млрд АҚШ доллары

2 сурет. Әлемнің қор биржаларында акциялармен сауда-саттықтың көлемі, млрд АҚШ доллары

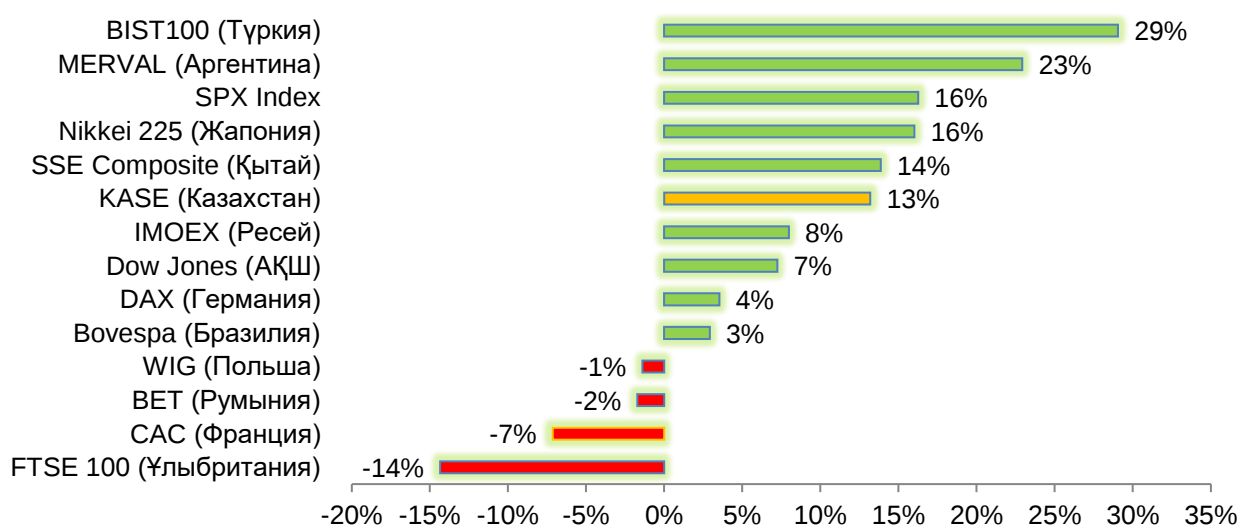

3 сурет. Әлемнің қор биржаларында облигациялармен сауда-саттықтың көлемі, млрд АҚШ доллары

2020 жылы өзін-өзі оқшаулау тәртіптемесінен зардап шеккен Еуропалық аймақты қоспағанда, әлемнің көптеген қор алаңдарында «бұқа», яғни, өсу трендін күту, көңіл-күйі байқалды. Стамбул биржасы мен Буэнос-Айрес қор биржасының индекстері өсу көшбасшылары болды, олар тарихи максимумдарды сәйкесінше 29 % және 23 %-ға көтерді. Өсу деңгейі бойынша үшінші орынды Американың басты индекстерінің бірі S&P 500 және Жапонияның Nikkei 225 бөлді. Өсуді қолдауды ең жұмсақ "ынталандырушы" саясат қамтамасыз етті. Анти-көшбасшылардың қатарында Ұлыбритания индекстері және Батыс Еуропаның көптеген индекстері болды. KASE индексі 2020 жылы 13 %-ға өсті. Төменде негізгі қор индекстерінің және KASE Индексінің 2020 жылға өзгеру кестесі келтірілген.

4 сурет. 2020 жылдың қорытындысы бойынша негізгі әлемдік қор индекстерінің және KASE Индексінің өсу көрсеткіштері, %

Дерек көзі: Bloomberg

KASE нарықтары

KASE ресми тізімі

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Биржаның ресми тізімінде 210 эмитенттің 786 бағалы қағазы болды, оның ішінде "Негізгі" сауда-саттық алаңында – 112 эмитенттің 343 бағалы қағазы, "Баламалы" сауда-саттық алаңында – 62 эмитенттің 75 бағалы қағазы және "Аралас" сауда-саттық алаңында – 42 эмитенттің 368 бағалы қағазы болды.

2020 жылы Листингтік комиссияның 34 отырысы өткізілді, оның нәтижелері бойынша 39 компания (оның ішінде он жаңа компания) Листингтің толық процедурасынан өтті және Биржаның ресми тізіміне бағалы қағаздардың 48 шығарылымы енгізілді, олардың ішінде: 42 – корпоративтік облигациялар; үшеуі – жай акциялар; үшеуі – инвестициялық қорлардың пайлары.

Алғашқы рет Биржаның ресми тізіміне микроқаржы ұйымдары шығарған облигациялардың үш шығарылымы және ауылшаруашылық өндірістік кооперативінің бір шығарылымы кірді.

Бағалы қағаздарды Биржаның ресми тізіміне енгізу үшін листингтік ережелерде белгіленген критерийлер мен талаптарға сәйкестігін тексеру нәтижелері бойынша тиісті секторға және "Негізгі" сауда-саттық алаңының санатына он эмитенттің

бағалы қағаздарының 16 шығарылымы, оның ішінде жай акциялардың бес шығарылымы және облигациялардың 11 шығарылымы аударылды.

2020 жылы "Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары" секторына толық процедура бойынша басқарушы компаниясы "First Heartland Jysan Invest" АҚ болып табылатын аралық инвестициялық пай қорлары пайларының үш шығарылымы және жеңілдетілген процедура бойынша – "Шығыс-Батыс" Басқарушы компаниясы" ЖШҚ (Ресей Федерациясы) басқаруындағы нарықтық қаржы құралдарының жабық инвестициялық пай қорының пайлары, сондай-ақ SPDR Gold Trust (ETF, АҚШ) инвестициялық қоры шығарған SPDR Gold Shares акциялары енгізілді.

Бұдан басқа, 2020 жылы жеңілдетілген процедура бойынша Биржада листингтен халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының сегіз шығарылымы өтті: Азия Даму Банкі облигацияларының екі шығарылымы, Еуразиялық Даму Банкінің екі шығарылымы, Еуропалық қайта құру және даму банкінің үш шығарылымы және Халықаралық қаржы корпорациясы облигацияларының бір шығарылымы.

Бұл ретте 2020 жылы төрт қазақстандық брокерлік ұйымның бастамасы бойынша Биржаның ресми тізіміне ҒДҚ екі шығарылымы, Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Халықаралық облигацияларының төрт шығарылымы және шетелдік мемлекеттік бағалы қағаздардың 23 шығарылымы (Ресей Федерациясы, АҚШ және Украинаның уәкілетті органдары шығарған облигациялар) енгізілді.

Жергілікті атқарушы органдар 2020 жылы мемлекеттік және үкіметтік бағдарламаларды іске асыру шеңберінде тұрғын үй құрылысын қаржыландыру мақсатында, сондай-ақ "Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған Жол картасы" мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде қарастырылған іс-шараларды қаржыландыру мақсатында шығарылған 123 облигацияларының эмиссияларын шығарды және Биржаның ресми тізіміне енгізді.

2020 жылы үш эмитенттің коммерциялық облигацияларының сегіз шығарылымы және Қазақстан Республикасының бейрезиденттерінің халықаралық облигацияларының екі шығарылымы – Altyn PLC және Lloyds BANK PLC листингтің жеңілдетілген процедурасынан өтті.

Айналым мерзімінің аяқталуына, шығарылымның мерзімінен бұрын өтелуіне немесе жойылуына байланысты Биржаның ресми тізімінен 34 шығарылымның облигациялары және акциялардың бір шығарылымы алынып тасталды. Бұдан басқа, бес эмитенттің бағалы қағаздарының алты шығарылымы, олардың үшеуі –

эмитенттердің бастамасы бойынша, екі шығарылым – эмитентті мәжбүрлеп тарату себебі бойынша делистингке ұшырады және бір шығарылым – эмитент жіберген дефолтқа және Биржаның листингілік комиссиясының эмитенттің іс-шаралар жоспарын қабылдамауына байланысты Биржаның ресми тізімінен шығарылды.

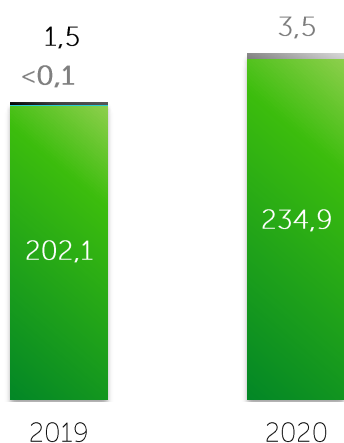
Аудиторлық ұйымдар

2020 жылы эмитенттердің аудиті бойынша Биржаның Директорлар кеңесі комитетінің төрт отырысы өткізілді, оның қорытындысы бойынша екі аудиторлық ұйым екінші деңгей бойынша Биржа мойындаған аудиторлық ұйымдардың тізбесіне енгізілді.

Бағалы қағаздар нарығы

5 сурет. Акциялар нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, млрд KZT

■ ҚазМұнайГаз БӨ (кері сатып алу)
■ Бастапқы нарық
■ Қайталама нарық

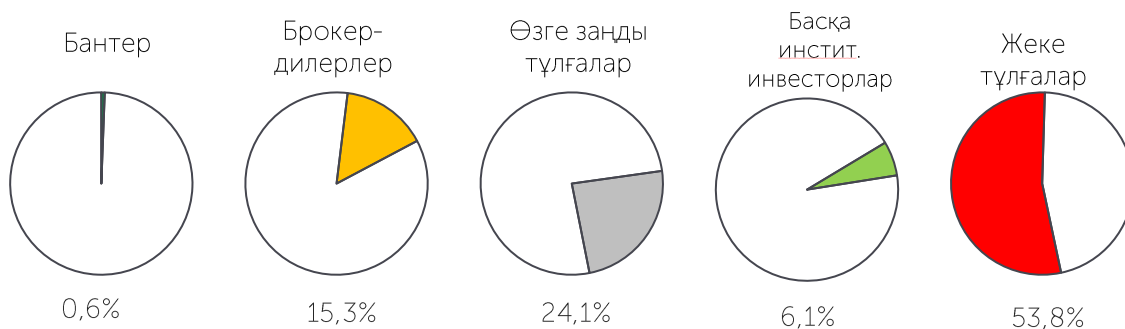
Акциялар

Акциялармен сауда-саттық көлемі 2020 жылы 2019 жылға қарағанда 17,1 %-ға өсіп, 238,4 млрд теңгеге жетті.

Сауда-саттықтың орташа күндік көлемі 969,1 млн теңгені құрады, мәмілелердің орташа күндік саны – 795, бір мәміленің орташа көлемі – 1,2 млн теңге.

Бастапқы нарық көлемі 3,5 млрд теңгеге бағаланады. "Бас" АҚ 2020 жылдың екінші және үшінші тоқсандары ішінде KASE сауда-саттық жүйесінде 3,4 млрд теңге сомасына 249,6 мың жай акцияларын орналастырды. Бір акцияның бағасы бір акция үшін

6 сурет. Акциялардың қайталама нарығындағы инвесторлардың құрылымы акций

12-ден 28 мың теңгеге дейін ауытқиды. "Sinoasia B&R (Синоазия БиЭндАр)

"Сақтандыру компаниясы" АҚ 2020 жылдың үшінші тоқсанында жазылу шеңберінде бір акция үшін 137,7 млн теңге сомасына 16,2 мың теңгеден өзінің 8,5 мың жай акцияларын орналастырды.

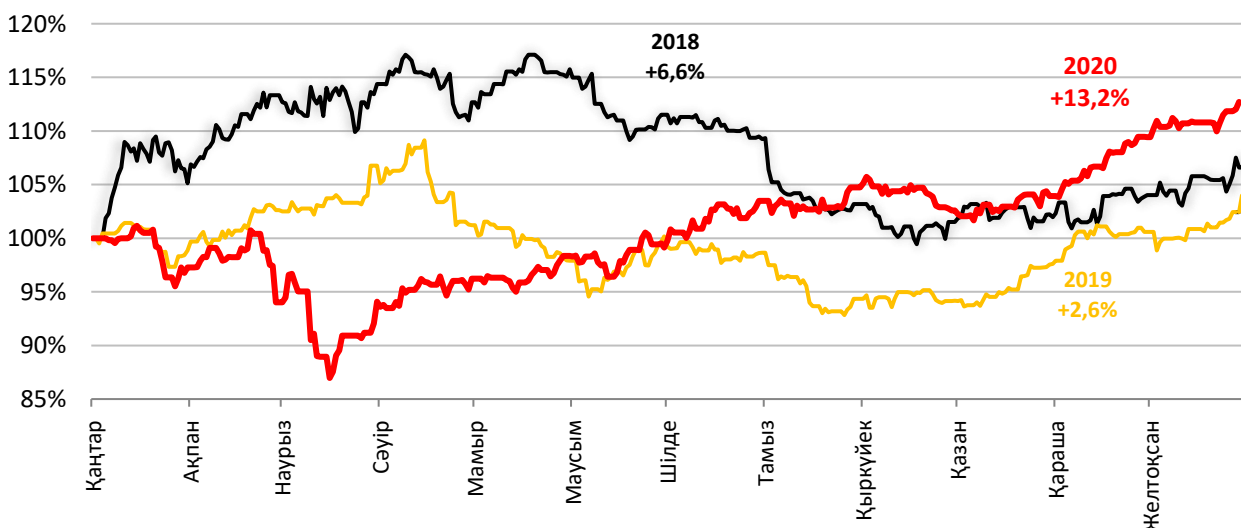
Акциялардың қайталама нарығындағы сауда-саттық көлемі 15,4 %-ға өсіп, 234,9 млрд теңгені құрады.

Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан қайталама нарықта шоттарына акциялармен сауда-саттықтың брутто-айналымының 53,8 % келген жеке тұлғалар неғұрлым белсенді болып қалады. ЕДБ-нің қатысуы 0,6 %, брокер-дилерлердің қатысу үлесі – 15,3 %, басқа институционалдық инвесторлар – 6,1 %, өзге заңды тұлғалардың үлесі – 24,1 % бағаланады. Бейрезиденттердің қатысуы 10,0 % бағаланады.

2020 жылдың басынан бері KASE Индексі 13,2 %-ға 2 675,58 нүктеге дейін өсті. Индекстік акциялармен сауда-саттықтың жиынтық көлемі 150,4 млрд теңгені құрап, 2019 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 39 %-ға артты.

30 желтоқсанда KASE Индексі 2020 жылдың максималды мәнінде жабылды – 2 678,37 нүкте (2008 жылдың 27 маусымынан бастап максимум), 16 наурызда KASE Индексі минималды – 2 055,72 нүктеге (жыл басынан бастап -13,0 %) жетті. KASE Индексін 2020 жылдың көрсетілген минимумынан желтоқсан айының соңына дейін қалпына келтіру 30,2 %-ды құрады.

7 сурет. 2018-2020 жылдар аралығында KASE Индексінің мәнінің

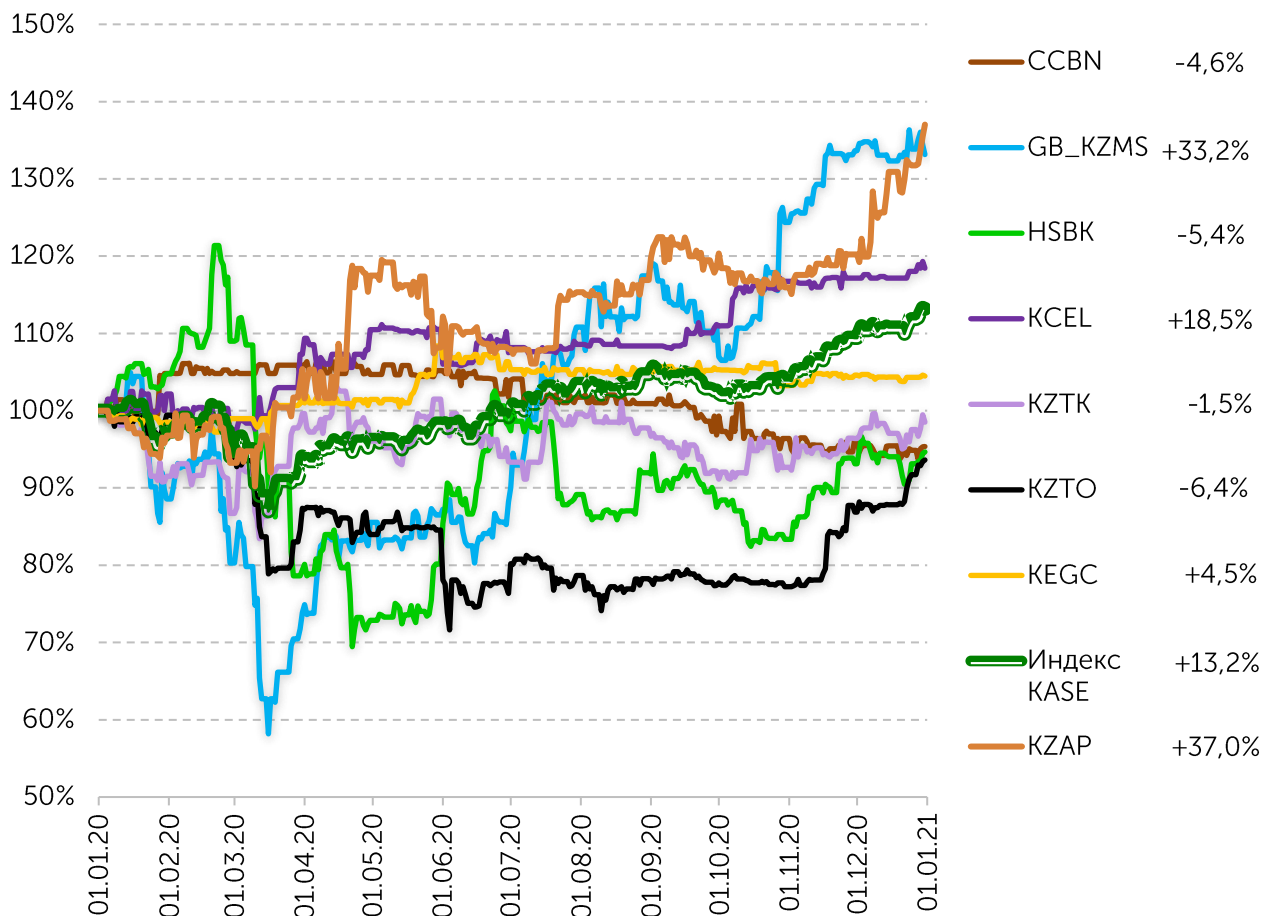
2020 жылдың қорытындысы бойынша Индекс акциялары арасында 37,0 %-ға өскен **"Қазатомөнеркәсіп "Ұлттық атом компаниясы" АҚ** қағаздары көшбасшы болды.

Компания акциялары 2020 жылы бүйірлік трендке енді, алайда коронавирус пандемиясының таралуы аясында наурыз айының басында атом компаниясы акцияларының бағасы құлдырауды көрсетті, ол айтарлықтай жылдам қайтарып алынды және қалыптасқан өрлемелі тренд бағаны акцияның бір данасына 7 150 теңгеге дейін тарихи максимумдарға жеткізуді жалғастырды. Макро деңгейдегі өсудің жағымды өзгеруіне компания өнімдерінің негізгі тұтынушысы болып табылатын ҚХР экономикасының тез қалпына келуі және логистикалық тізбектердің жаңылыстары мен Солтүстік Американың ірі кеніштерінің жабылуына байланысты уранның спот бағасының жалпы өсуі қолдау көрсетті.

Екінші үздік нәтижені KAZ Minerals PLC жай акциялары көрсетті, олар бір жыл ішінде 33,2 %-ға қымбаттады. Баға трендінің тұжырымдамалық дамуы "Қазатомөнеркәсіп" Ұлттық атом компаниясы" АҚ акцияларына ұқсас: локдаундарды енгізу баға серпініне теріс әсер етті, алайда әлемдегі ең ірі мыс тұтынушы ретінде Қытай тарапынан жоғары сұраныс трендте бетбұрыс жасады. Сонымен қатар, жылдың соңғы тоқсанында акция бағасы Nova Resources B. V компаниясы арқылы Владимир Ким мен Олег Новачуктың бір акция үшін 6,4 фунт стерлинг бағасымен миноритарийлер үлесін сатып алуы туралы жаңалық аясында 15 %-ға өсті. Мерзімі 2021 жылдың 9 сәуірінде аяқталған оферта қорытындысы бойынша Nova resources KAZ Minerals капиталындағы 89 % үлестің иесі болды және KAZ Minerals бағалы қағаздарының делистингін Лондон мен Алматыда өткізу туралы шешім қабылдады.

2020 жылдағы көшбасшылар үштігін "Кселл" АҚ аяқтайды, оның акциялары азаматтардың жаппай өзін-өзі оқшаулауынан және коронавирустың өршуі себебінен жаппай карантиндік шаралардан туындаған Интернетке қол жеткізуді ұсыну бойынша қызметтерге сұраныстың артуы есебінен 18,5% - ға өсті. Сондай-ақ, ағымдағы жылы Fitch Ratings рейтингтік агенттігі Kcell эмитенті дефолтының ұзақ мерзімді рейтингін BB-дан BB+ - ке дейін "тұрақты" болжаммен көтерді, ол үш негізгі себепті бөліп көрсетті: пандемияның роуминг қызметінен түскен табыстарға болмашы әсері, бірқалыпты левередж және ұялы байланыстың жергілікті нарығының шоғырлануы.

8 сурет. 2020 жылдағы KASE Индексінің өкілетті тізіміндегі акциялар баға белгілеулерінің динамикасы

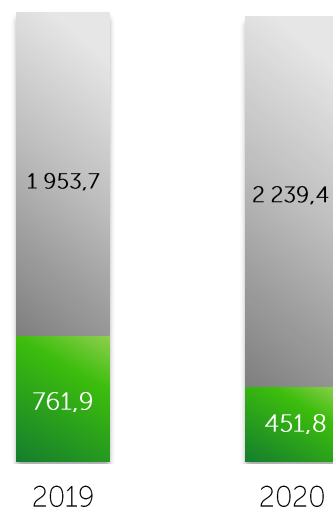

Корпоративтік облигациялар

2020 жылы KASE корпоративтік облигациялар нарығындағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі 2,7 трлн теңгені құрап, 2019 жылға қарағанда 0,9 %-ға немесе 24,4 млрд теңгеге азайды. 40,7 %-ға төмендеу қайталама нарықта байқалды, ал бастапқы нарықта сауда-саттық көлемі 14,6 %-ға өсті.

Сауда-саттықтың орташа күндік көлемі 10,9 млрд теңгені (қайталама нарықта – 1,8 млрд теңге), мәмілелердің орташа күндік саны – 13 (қайталама нарықта – 9), бір мәміленің орташа күндік көлемі – 840,2 млн теңгені (қайталама нарықта – 208,2 млн теңге) құрады.

9 сурет. Корпоративтік облигациялар нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, млрд KZT

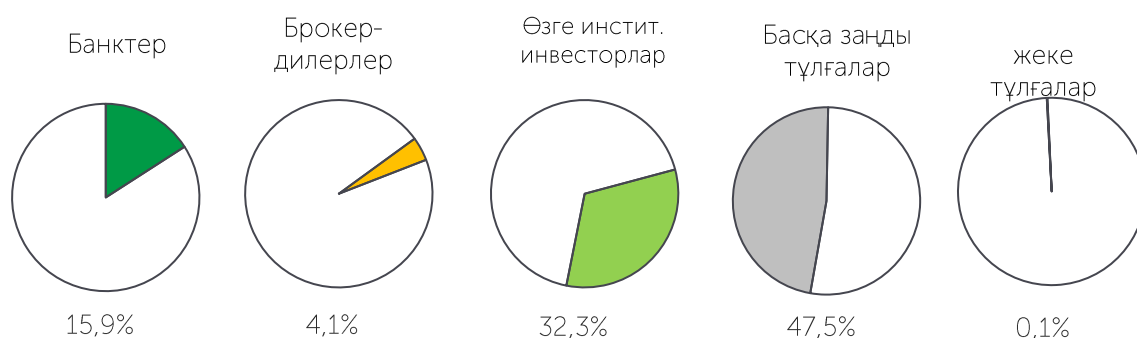

Биржада 17 эмитенттің 50 облигация шығарылымы орналастырылды. Тартудың жиынтық көлемі 2,2 трлн теңгеге жетіп, 14,6 %-ға немесе 285,7 млрд теңгеге өсті. Бұл көрсеткіш корпоративтік облигациялар шығару арқылы Биржада капитал тартудың рекордтық көлемі болып табылады.

Қарыз алу көлемінің 91,2 % мемлекеттік сыңайлы сектордың компаниялары, 8,3 % екінші деңгейдегі банктер, қалған 0,4 % нақты сектор мен жеке қаржы компаниялары тартты.

Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан корпоративтік облигациялардың бастапқы нарығында ЕДБ үлесіне 15,9 %, брокер-дилерлер үлесіне – 4,1 %, басқа институционалдық инвесторлар үлесіне – 32,3 %, өзге заңды тұлғалар 47,5 %, жеке тұлғалар – 0,1 % тиесілі болды. Бейрезиденттердің үлесі 2,3 % құрады.

10 сурет. Корпоративтік облигациялардың бастапқы нарығындағы инвесторлардың құрылымы

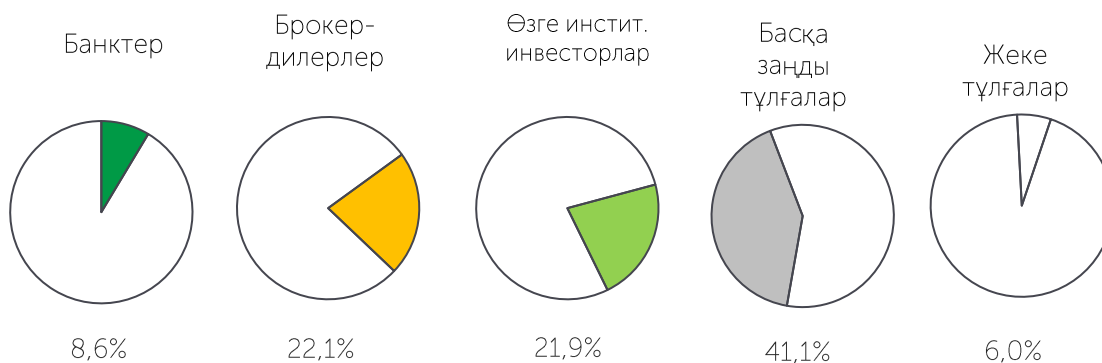

2020 жылдың 01 қаңтарынан бастап енгізілген заңнамалық өзгерістер микроқаржы ұйымдарына қор нарығында қаражат тартуға мүмкіндік берді, осылайша 2020 жылдың тамызында "ОнлайнКазФинанс Микроқаржы ұйымы" ЖШС микроқаржы ұйымының жылдық 19 %-бен 3,3 млрд теңге сомасына екі жылдық облигацияларының дебюттік шығарылымы өтті. Инвесторлардың негізгі санаттары арасында бұл шығарылым жеке тұлғалардың қызығушылығын тудырды, олардың осы шығарылымды сатып алуға қатысу үлесі 69 %, институционалдық инвесторлардың үлесі – 23,4 % және заңды тұлғалардың үлесі – 7,7 % құрады.

Корпоративтік облигациялардың қайталама нарығындағы сауда-саттық көлемі 2020 жылы 451,8 млрд теңгеге дейін 40,7 %-ға немесе 310,1 млрд теңгеге төмендеді.

Корпоративтік облигациялардың қайталама нарығындағы инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан ЕДБ шоттарына 8,6 %, брокер-дилерлер – 22,1 %, басқа институционалдық инвесторлар – 21,9 %, өзге заңды тұлғалар – 41,4 % тиесілі. Нарықтың осы сегментінде жеке тұлғалардың үлесі 6,0 % құрады. Бейрезиденттердің қатысуы 20,4 % бағаланды.

11 сурет. Корпоративтік облигациялардың қайталама нарығындағы инвесторлардың құрылымы

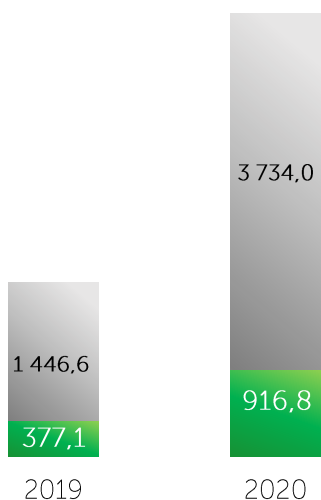
Мемлекеттік бағалы қағаздар

KASE МБҚ сауда-саттықтарының көлемі 4,7 трлн теңгені құрап, 2019 жылға қарағанда 2,6 есеге немесе 2,8 трлн теңгеге өсті.

Сауда – саттықтың орташа күндік көлемі 18,9 млрд теңгені (қайталама нарықта – 3,7 млрд теңге), мәмілелердің орташа күндік саны – 8 (қайталама нарықта – 4 мәміле), бір мәміленің орташа күндік көлемі – 2,5 млрд теңгені (қайталама нарықта – 860,0 млн теңге) құрады.

12 сурет. МБҚ нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, млрд KZT

■ Қайталама нарық ■ Бастапқы нарық

2020 жылы бастапқы нарықтың көлемі 3,7 трлн теңгеге жетті, бұл 2019 жылдың нәтижелерінен 2,6 есе немесе 2,3 трлн теңгеге жоғары. Оның ішінде 963,2 млрд теңгені мемлекеттік және үкіметтік бағдарламаларды іске асыру шеңберінде 14 облыстың, Нұр-сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларының әкімдіктері 0,35 %-6,09 %-бен тартты, бұл 2019 жылдың көрсеткішінен 8,8 есеге немесе 854,3 млрд теңгеге жоғары.

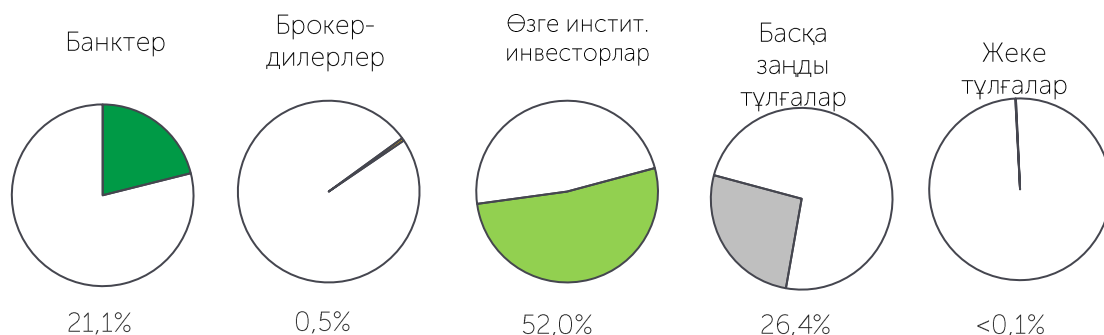
KASE сауда-саттық алаңында Қаржы министрлігінің қарыз алу көлемі 2,8 трлн теңгені құрады. Бұл сома

2019 жылдың көрсеткішінен 2,1 есе немесе 1,4 трлн теңгеге (107,1 %) жоғары. Осы орналастырулардағы сатып алушының кірістілігі облигацияларды өтеуге дейінгі мерзімі жарты жылдан 20 жылға дейінгі кезеңде жылдық 9,47–12,0 % диапазонында құбылды.

Қазақстан нарығы үшін тәуекелсіз кірістілік бэнчмаркін қалыптастыру мақсатында Қаржы министрлігі орташа сараланған кірістілігі жылдық 10,7863 %-бен бағалы қағаздардың қысқа мерзімді шығарылымын шығарды, сондай-ақ 2020 жылдың ішінде шетелдік инвестициялар үшін қолайлы объектілер ретінде бірнеше көлемді шығарылымдарды құру мақсатында оларды ірілендіре отырып, қолданыстағы шығарылымдарды қосымша орналастыруды жүзеге асырды. 2020 жылдың соңына қарай KASE тізімінде номиналды көлемі 9,8 трлн теңгені құрайтын Қаржы министрлігінің ішкі теңгелік МБҚ-ның 118 шығарылымы болды.

Бастапқы нарықтағы инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде ЕДБ үлесіне 21,1 %, брокер-дилерлер үлесіне – 0,5 %, басқа институционалдық инвесторлар үлесіне – 52,0 %, өзге заңды тұлғалардың үлесі 26,4 %, жеке тұлғалардың үлесі 0,1 %-дан аз болды. Бейрезиденттердің қатысуы 1 %-дан сәл асты.

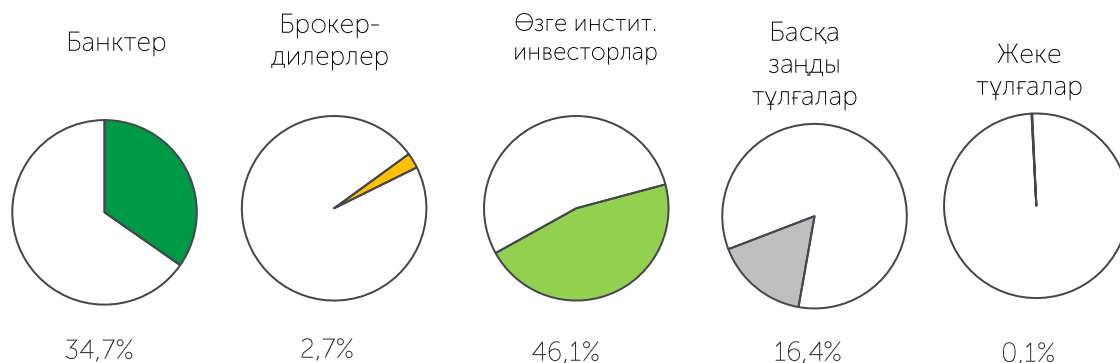
13 сурет. МБҚ бастапқы нарығындағы инвесторлардың құрылымы

Қайталама нарықтағы сауда-саттық көлемі 2,4 есе немесе 539,7 млрд теңгеге дейін өсіп, 916,8 млрд теңге деңгейіне жетті. Ұлттық Банктің қайталама нарықтағы ноталарымен сауда-саттық үлесі сауда-саттықтың жалпы айналымының 50,5 % құрады, осы көрсеткіш 2019 жылы 95,0 % құраған, Қазақстан Қаржы министрлігінің облигацияларымен сауда-саттықтың үлесі – 49,4 % (еурооблигациялармен 1 %-дан кем) өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 4,9 %. Шетел эмитенттерінің мемлекеттік бағалы қағаздарымен сауда-саттықтың үлесі де болар-болмас болып қалуда – 0,2 %.

Қайталама нарықтағы инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде ЕДБ үлесіне 34,7 %, брокер-дилерлердің үлесіне – 2,7 %, басқа институционалдық инвесторлардың үлесіне – 46,1 %, өзге заңды тұлғалардың үлесі 16,4 %, жеке тұлғалардың үлесіне 0,1 % келді. Бейрезиденттердің қатысуы 9,7 % бағаланады.

14 сурет. МБҚ қайталама нарығындағы инвесторлардың құрылымы

Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары

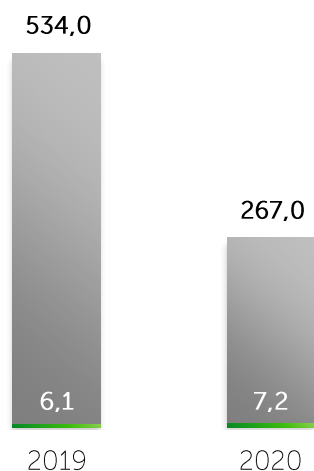
2020 жылдың соңында KASE сауда-саттық тізімінде төрт халықаралық қаржы ұйымының: Азия даму банкі, Еуразиялық даму банкі, Еуропалық қайта құру және даму банкі және IFC облигацияларының 34 шығарылымы болды.

2020 жылдың басынан бастап ресми тізімге төрт Эмитенттің сегіз шығарылымының облигациялары енгізілді: Азия Даму Банкінің екі шығарылымы, Еуразиялық Даму

15 сурет. ХҚҰ облигациялары

нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, млрд KZT

■ Қайталама нарық ■ Бастапқы нарық

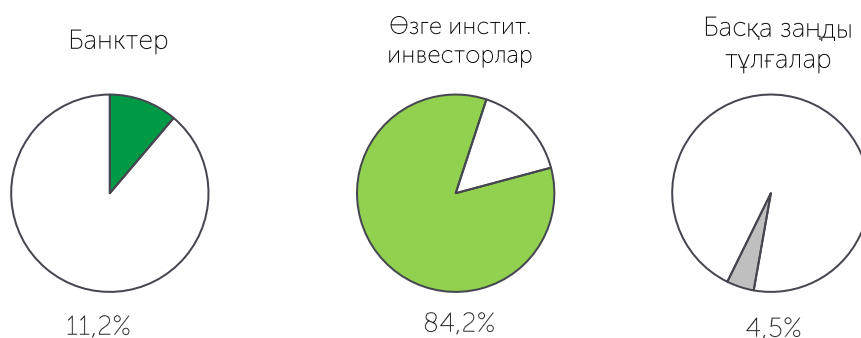
Банкінің екі шығарылымы, Еуропалық Қайта Құру және даму банкінің үш шығарылымы, IFC-нің бір шығарылымы.

Өткен кезеңде сауда-саттықтың көлемі 274,2 млрд теңгені құрады, бұл 2019 жылғы нәтижеден 49,2 %-ға немесе 266,0 млрд теңгеге төмен. Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан бастапқы нарықта ЕДБ үлесіне 11,2 %, басқа институционалдық инвесторлардың үлесіне – 84,2 %, өзге заңды тұлғалардың үлесі 4,5 % құрады.

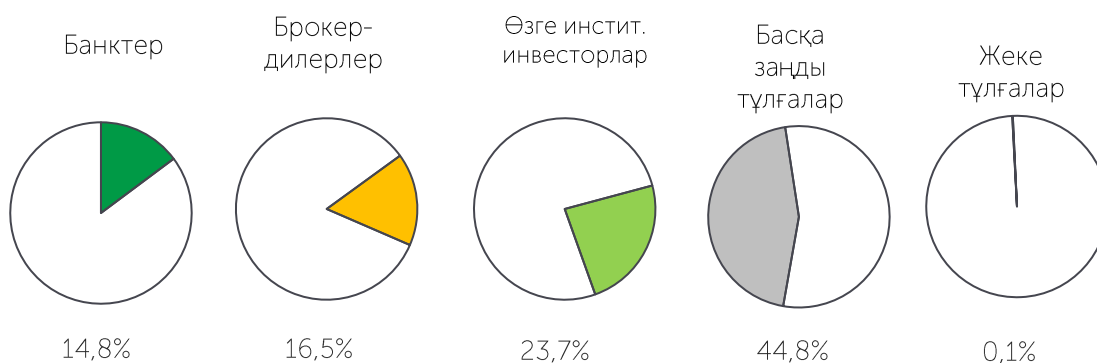
Қайталама нарықтағы сауда-саттықтың көлемі 7,2 млрд теңгені құрады, бұл 2019 жылдың көрсеткішінен 17,7 %-ға немесе 1,1 млрд теңгеге жоғары.

Қайталама нарықтағы инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде ЕДБ үлесіне 14,8 %, брокер-дилерлердің үлесіне – 16,5 %, басқа институционалдық инвесторлардың үлесіне – 23,7 %, өзге заңды тұлғалардың үлесі 44,8 %, жеке тұлғалардың үлесіне 0,1 % келді. Бейрезиденттердің қатысуы 30,7 % бағаланады.

16 сурет. ХҚҰ бастапқы нарығындағы инвесторлардың құрылымы

17 сурет. ХҚҰ қайталама нарығындағы инвесторлардың құрылымы

Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары

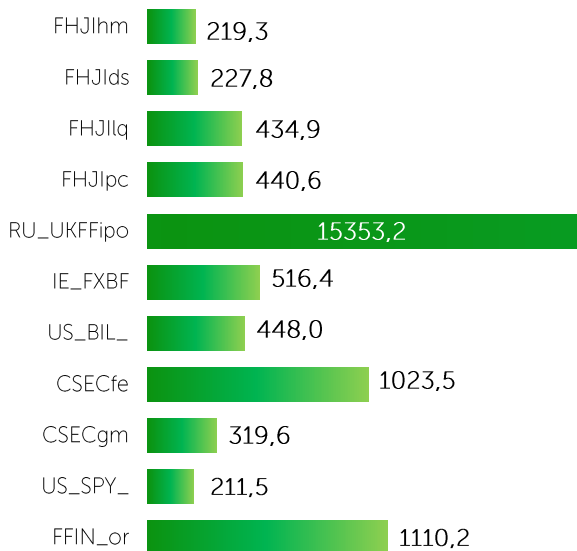
Есептік кезеңнің соңында "Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары" секторында 12 инвестициялық пай қорларының пайлары және төрт ETF болды.

2020 жыл барысында KASE ресми тізіміне төрт қордың пайлары және бір ETF: "Жаһандық Көшбасшылар" ИПИҚ, "Өңірлік Көшбасшылар" ИПИҚ, "Егеменді" ИПИҚ және "Бастапқы орналастыру қоры" ЖПИҚ пайлары; SPDR Gold Trust инвестициялық қоры шығарған SPDR Gold Shares акциялары енгізілді.

2020 жылдағы сауда-саттықтың көлемі 20,3 млрд теңгені құрады, бұл 2019 жылғы нәтижеден 22 есеге немесе 19,4 млрд теңгеге жоғары. Сауда-саттық көлемінің ұлғаюы қыркүйек айының басында жабық инвестициялық пай қорының пайларын

сату бойынша "Бастапқы орналастыру қоры" нарықтық қаржы құралдарының мамандандырылған сауда-саттығын өткізумен байланысты. Барлығы бір пайға

18 сурет. Қаржы құралдар бойынша бөлінген инвестициялық бағалы қағаздар нарығындағы мәмілелердің көлемі, млн KZT

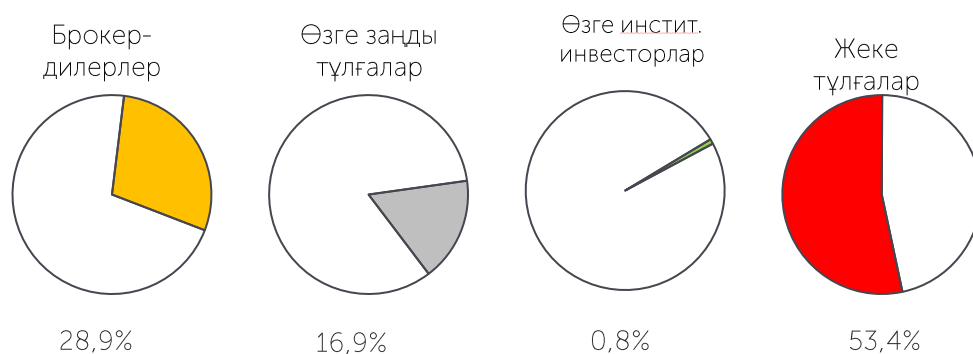
21,2 АҚШ доллары бағасы бойынша 10,4 млн АҚШ доллары сомасына (4 355,1 млн теңгеге баламалы) көрсетілген пайлардың 490 000 сатылды. Мәмілелер бойынша есеп айырысулар АҚШ долларымен жүзеге асырылды.

Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан 53,4 % – жеке тұлғаларға, 28,9% – брокер-дилерлерге, 16,9 % – басқа заңды тұлғаларға, 0,8 % - басқа институционалдық инвесторларға тиесілі.

Ақша нарығы

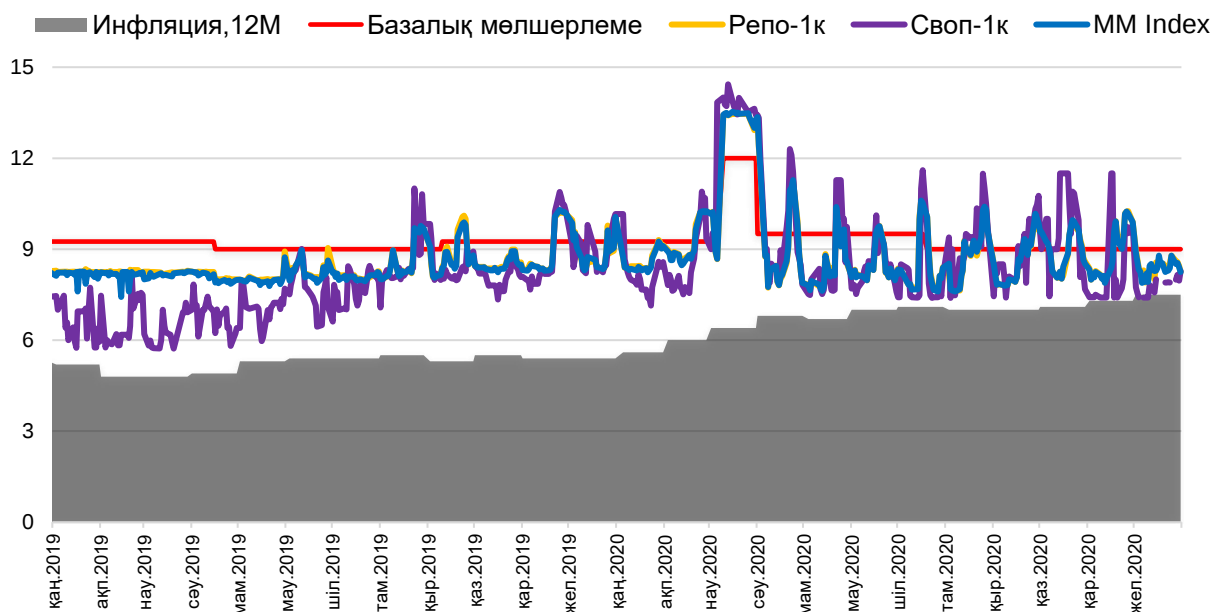
Ақша нарығындағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі 2019 жылдың көрсеткішіне қарағанда 3,2 %-ға немесе 3,2 трлн теңгеге төмендеп, 98,5 трлн теңгені құрады.

2020 жылдың 30 қарашадан бастап KazPrime және KIBOR, KIBID қазақстандық 19 сурет. Инвестициялық қорлардың БҚ нарығындағы инвесторлардың құрылымы

банкаралық депозиттер индикаторын қалыптастыру туралы Келісімнің қолданысының тоқтатылуына байланысты банкаралық нарық индикаторын қалыптастыру туралы Меморандумның қолданысының тоқтатылуына байланысты банкаралық депозиттер нарығының индикаторларын есептеу тоқтатылды.

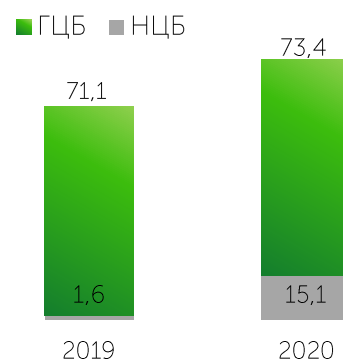
20 сурет. Инфляция, базалық мөлшерлеме және ақша нарығының

Репо операциялары

2020 жылы репо операцияларының жиынтық көлемі 88,6 трлн теңгені құрады, бұл 2019 жылғы көлемнен 15,9 трлн теңгеге немесе 21,8 %-ға артық. Репо операцияларының едәуір бөлігін, 82,9 %-дан астамын МБҚ-мен авторепо, ББҚ-мен авторепо – 17,0 %, ББҚ-мен тікелей репо – 0,08 % құрады. Операциялардың орташа күндік көлемі 360,0 млрд теңгені құрады, күнделікті жасалған мәмілелердің

21 сурет. РЕПО операциялары нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, трлн KZT

орташа күндік саны

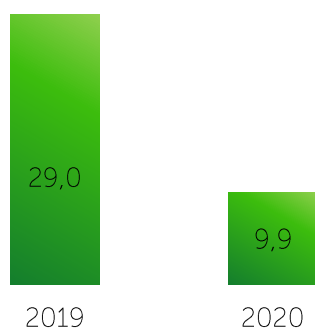
– 431, бір мәміленің орташа көлемі – 835,2 млн теңге.

2020 жылдың қорытындысы бойынша TONIA индикаторы 180 б.н. жылдық 10,05 %-дан 8,25%-ға дейін төмендеді. TWINA индикаторы 141 б.н. жылдық 10,01 %-дан 8,6%-ға дейін төмендеді.

Валюталық своп операциялары

Валюталық своп операцияларының жиынтық көлемі 2020 жылдағы 29 трлн теңгеден 19,1 трлн

22 сурет. Валюталық своп нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, трлн KZT

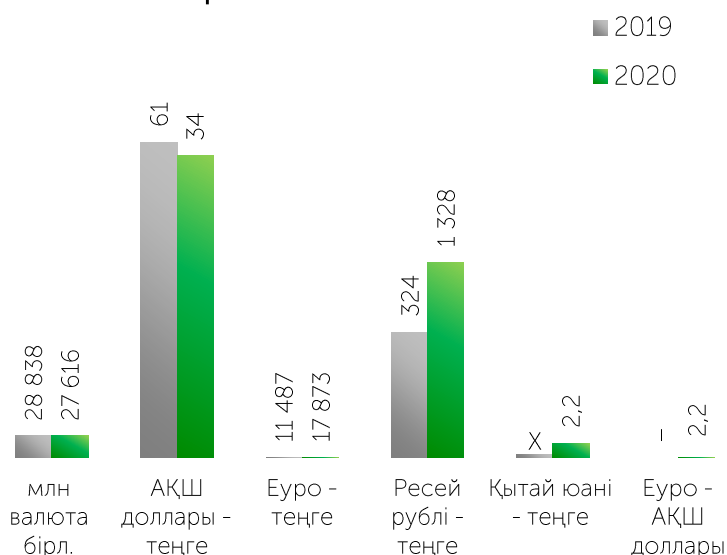

теңгеге немесе 65,7 %-ға 9,9 трлн теңгеге дейін азайды.

2020 жылы операциялардың орташа күндік көлемі 40,4 млрд теңгені құрады, мәмілелердің орташа күндік саны – 15, бір мәміленің орташа көлемі – 2,8 млрд теңге болды.

Қаржы құралдарының құрылымында валюталық своп нарығындағы жалпы көлемнің 48,0 % бір күндік валюталық своппен мәмілелерге (USDKZT_0_001), валюталық своп нарығындағы сауда-саттықтың жалпы көлемінің 49,4 % екі күндік валюталық своппен мәмілелерге (USDKZT_0_002), бір апталық валюталық своп мәмілелері бойынша сауда-саттықтың жалпы көлемінің 0,4 % (USDKZT_01W), валюталық своп нарығындағы сауда-саттықтың жалпы көлемінің 2,1 %, бір айлық валюталық своп (USDKZT_01M), бір күндік валюталық своппен сауда-саттықтың жалпы көлемінің 0,1% - нан кем (EURKZT_0_001) тиесілі болды.

23 сурет. 2020 жылы шетел валюталары нарығындағы сауда-саттықтың көлемі, млн валюта бірлігі

Шетел валюталары нарығы

2020 жылы шетел валюталары нарығындағы сауда-саттық көлемі 11,6 трлн теңгеге жетті, бұл өткен жылдың ұқсас көрсеткішінен 4,1 %-ға немесе 461,9 млрд теңгеге жоғары. Сауда-саттықтың орташа күндік көлемі 47,2 млрд теңгені құрады, мәмілелердің орташа күндік саны – 397, бір мәміленің орташа көлемі – 118,9 млн теңгені құрады.

2020 жылы CNY/KZT валюталық жұбымен мәмілелер санының 15 %-ға, RUB/KZT валюталық жұбымен – 23 %-ға, сонымен қатар 2020 жылы мәмілелер көлемінің 2019 жылмен салыстырғанда CNY/KZT валюталық жұбымен 4 есе, RUB/KZT жұбымен 56 %-ға өсуі байқалды, бұл Қазақстанның серіктес елдерінің валюталары бойынша тікелей конверсиялық операцияларды дамыту көрсеткіштерінің бірі болып табылады.

24 сурет. Шетел валюталары нарығындағы сауда-саттық көлемі, трлн KZT

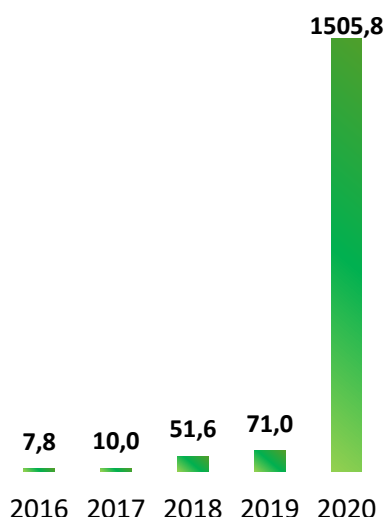
Деривативтер нарығы

Қазіргі уақытта биржалық нарық секторында базалық активтері АҚШ доллары, KASE Индексі және акциялардың жекелеген атаулары болып табылатын фьючерстер қолжетімді. 2020 жылы апталық валюталық фьючерс бойынша 405 мың теңге сомасына бір мәміле жасалды, фьючерстің түпкілікті есептік бағасы бір АҚШ доллары үшін 402,81 теңгені құрады. 2021 жылғы қаңтардың басында деривативтер нарығында сауда-саттыққа қатысушылардың ашық позициялары болмады.

Операциялық және қаржылық нәтижелер

Активтер

25 сурет. 5 жылдағы активтердің динамикасы, млрд теңге

Биржа активтері 2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша¹ 1 505 801,8 млн теңгені құрап, өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 21,2 есеге (1 434 760,8 млн теңгеге) артты.

Активтер мен міндеттемелердің елеулі өсуі Биржаның 2018 жылдың 01 қазанынан бастап биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушы үшін тарап бола отырып, барлық нарықтарда ОК функцияларын жүзеге асыруымен және олардың нетто-негізде орындалуына кепілдік беруімен байланысты.

Атап айтқанда, қаржылық есеп берушілікте орталық контрагентпен жасалған репо операциялары 1 423 667,9 млн.теңгені құраған репо операциялары бойынша талаптар мен міндеттемелер ретінде жалпы негізде көрсетіледі.

Ақша және оның баламалары 46 817,9 млн теңгені құрады, амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер 29 142,5 млн теңгені құрады және негізінен кепілдік жарналар мен клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету есебінен қалыптасты.

¹ KASE тобының 2020 жылға аудиттелген шоғырландырылған қаржылық есеп берушілігіне сәйкес

Міндеттемелер мен капитал

Биржа міндеттемелерінің мөлшері 24,9 есеге өсіп, 1 489 997,1 млн теңгені құрады, оның 95,6 % (1 423 667,9 млн теңге) қор нарығындағы репо операциялары бойынша ОК міндеттемелері, 4,3 % (64 690,9 млн теңге) кепілдік жарналар және KASE шоттарында орталық контрагент ретінде аллоцирленген клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету және 0,09 % (1 379,8 млн теңге) – ОК валюталық операциялары бойынша міндеттемелері.

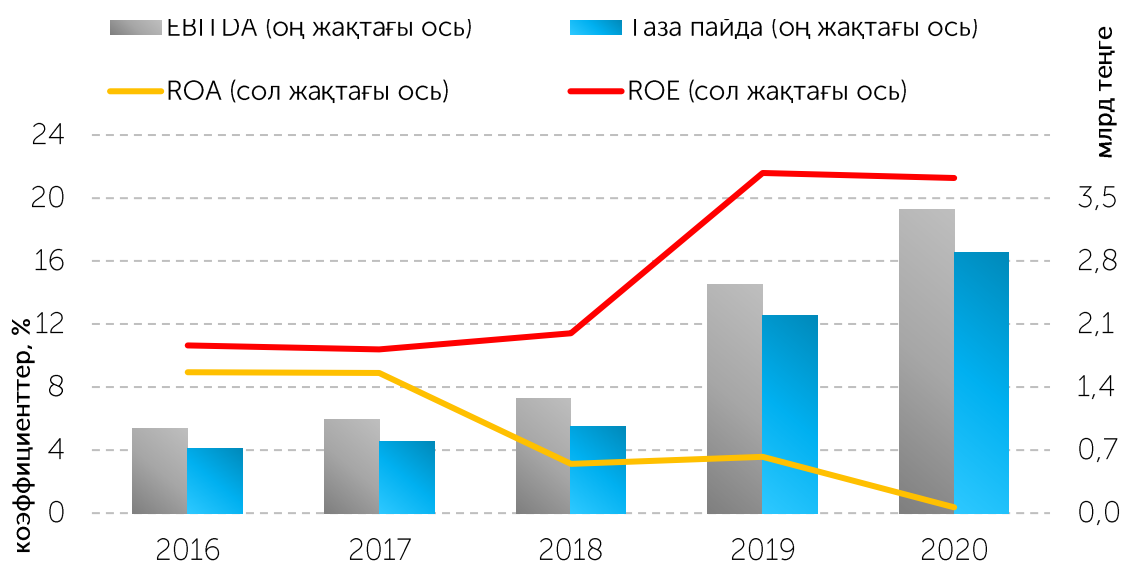
Есептік жылы Биржаның меншікті капиталы 38,6% - ға (4 404,6 млн теңге) 15 804,7 млн теңгеге дейін негізінен бөлінбеген (2 893,5 млн теңге) таза табыс есебінен ұлғайды.

2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Биржаның жарғылық капиталының мөлшері 4 189,0 млн теңгені құрап, KASE акцияларын олардың акционерлерінің басымдықпен сатып алу құқығын іске асыру аясында сатуы есебінен (жарияланған акциялардың бір бөлігін орналастыру туралы шешім Биржаның Директорлар кеңесімен 2020 жылдың 27 қазанында қабылданды), сондай-ақ араптар бұрын қол қойған 2018 жылдың 10 қазанындағы Стратегиялық ынтымақтастық туралы келісімді іске асыру аясында KASE 108 504 акциясын сатып алу есебінен 57,4 %-ға (1 527,3 млн теңге) ұлғайды.

Клирингілік резервтік қорлар 81,1 %-ға ұлғайып, 3 170 млн теңгені құрады.

Негізгі құралдарды қайта бағалауға арналған резервтер 78,7 млн теңгеге төмендеп, 100,8 млн теңгені құрады.

26 сурет. Рентабелділіктің негізгі көрсеткіштері

Кірістер

2020 жылдың қорытындысы бойынша Биржаның операциялық кірістері 5 622,5 млн теңгені құрады, бұл өткен жылдың нәтижесінен 1 377,6 млн теңгеге немесе 32,5 %-ға жоғары. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер 682,9 млн теңгеге немесе 27,6 %-ға ұлғайып, 3 157,8 млн теңгені құрады. Пайыздық кірістер 699,5 млн теңгеге немесе 39,4 %-ға өсіп, 2 473,0 млн теңгені құрады, оның ішінде маржалық жарналар мен Биржаның кепілдік немесе резервтік қорларының құрамына кіретін ақшаны инвестициялаудан және клирингілік қатысушыларды өзге де қамтамасыз етуден түскен табыс 1 542,1 млн теңгені құрады.

Қызмет көрсетулер мен комиссиялар бойынша Биржа кірістерінің құрылымында комиссиялық алымдар (43,4 %), листингілік алымдар (26,6 %), клирингілік алымдар (12,3 %) және мүшелік жарналар бойынша кірістер (9,1 %) ең көп үлесті алады.

Биржаның комиссиялық алымдары 357,4 млн теңгеге немесе 35,3 %-ға ұлғайып, 1 371,2 млн теңгені құрады. Өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда комиссиялық алымдардың ұлғаюы қор нарығындағы тартулар көлемінің өсуіне, сондай-ақ репо нарығындағы өтімділіктің артуына байланысты болды.

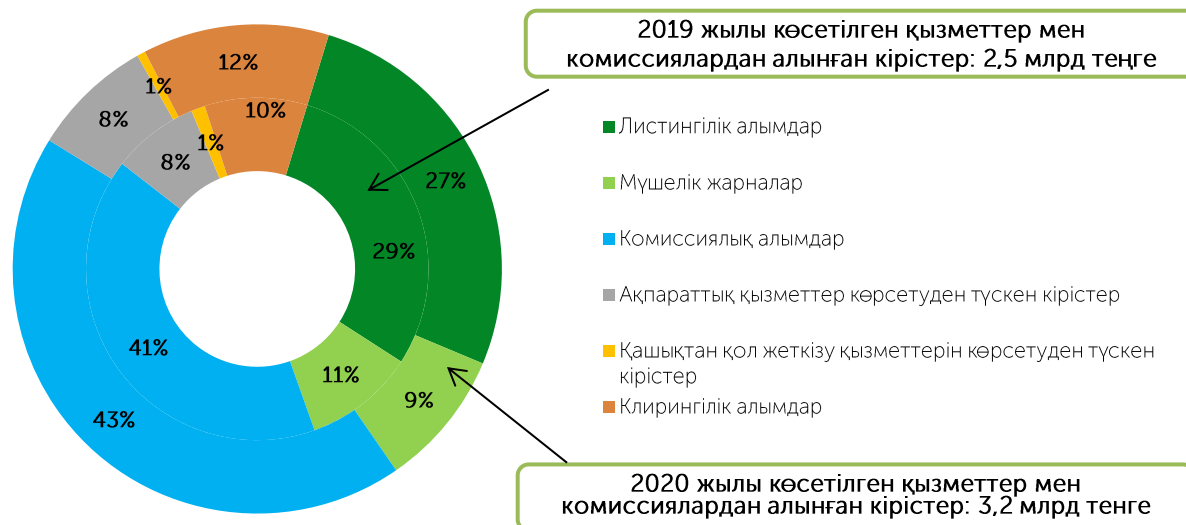
Биржаның листингілік алымдары 2020 жылы 112,7 млн теңгеге немесе 15,5 %-ға ұлғайып, 839,8 млн теңгеге жетті, бұл қазақстандық компаниялардың Биржадағы бағалы қағаздардың жаңа шығарылымдарының листингіне деген қызығушылығының артуымен байланысты.

Биржаның клирингілік алымдары 149,5 млн теңгеге немесе 62,4%-ға өсті және KASE нарықтарында жаңа сауда-клирингілік жүйелердің енгізілуіне байланысты KASE клирингілік қызмет көрсетуге қабылдайтын бағалы қағаздар тізбесінің кеңеюіне байланысты 389,1 млн теңгені құрады.

Мүшелік жарналар бойынша кірістер 27,5 млн теңгеге немесе 2019 жылмен салыстырғанда 10,6 %-ға артып, 286,5 млн теңгені құрады.

Ақпараттық қызметтер көрсетуден түскен кірістер 2020 жылы 29,8 млн теңгеге немесе 14,7 %-ға ұлғайып, 232,7 млн теңгені құрады. Бұл өсім биржалық ақпаратты алушылар санының артуымен байланысты болды.

27 сурет. Негізгі қызметтер бөлінісінде кірістердің құрылымы

Шығыстар

Жыл қорытындысы бойынша Биржаның шығыстары 2 486,8 млн теңгені құрады және өткен жылмен салыстырғанда 656,4 млн теңгеге немесе 35,9 %-ға ұлғайды. Бұл ұлғаю негізінен штат санының ұлғаюына, сондай-ақ жаңа сауда-клирингтік жүйелерді енгізуге және тиісті серверлік жабдықты іске қосуға байланысты тозу және амортизация баптары бойынша шығыстардың өсуіне байланысты персоналға арналған шығыстардың өсуіне негізделген.

Биржаның шығыстарында Биржаның қор нарығында ОК функциясын жүзеге асыруы шеңберінде 5 репо операциялары бойынша ,8 млн теңге сомасына сыйақы төлеуге байланысты шығыстар көрсетілген.

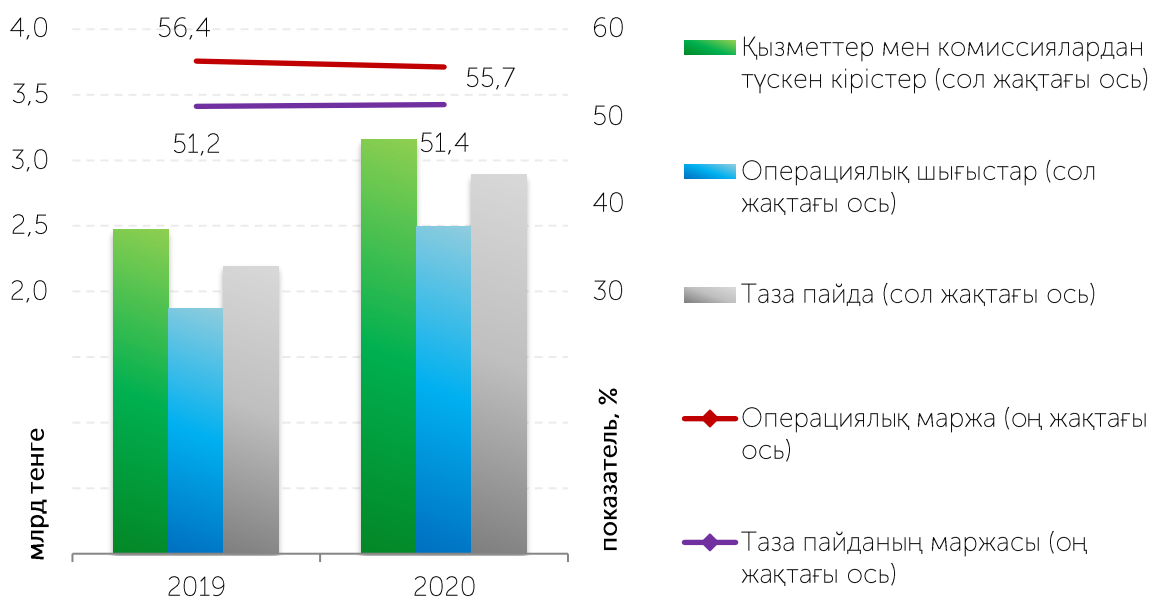
Биржа шығыстарының құрылымында персоналға жұмсалатын шығыстар (65,2 %) және тозу мен амортизация (9,7 %) ең көп үлесті алады.

Биржаның операциялық қызметінің нәтижелері

2020 жылдың қорытындысы бойынша Биржаның таза пайдасы 2 893,5 млн теңгені құрады, бұл өткен жылдың нәтижесінен 32,0 %-ға жоғары. EBITDA 32,9 %-ға артып, 3 374,6 млн теңгені құрады. Биржаның операциялық кірісі 31,4 %-ға өсті, операциялық шығыстар 35,9 %-ға өсті, операциялық маржа 2020 жылы 55,7 %-ға дейін төмендеді, бір жыл бұрынғы бұл көрсеткіш 56,4 % болған. Таза пайда маржасы 2020 жылы 51,4 %-ға дейін өсті, бір жыл бұрынғы көрсеткіш 51,2 % құраған.

Капиталдың рентабельділігі (ROE) 2020 жылдың қорытындысы бойынша есептік жылы меншікті капиталдың ұлғаюы есебінен 21,6 %-дан 21,3 %-ға дейін төмендеді. Активтердің рентабельділігі (ROA) орталық контрагентпен репо операциялары есебінен активтердің едәуір ұлғаюы нәтижесінде 3,6 %-дан 0,4 %-ға дейін төмендеді.

28 сурет. Операциялық қызметтің негізгі көрсеткіштері

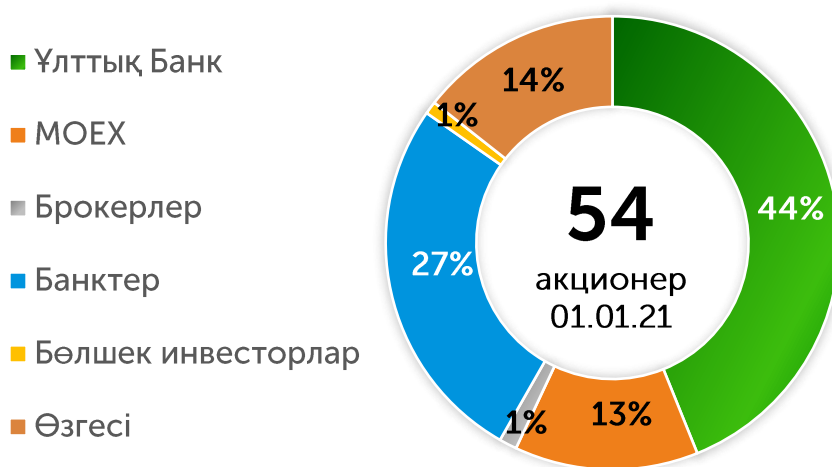

КОРПОРАТИВТІК ЕСЕП

Корпоративтік басқару

Акционерлер туралы ақпарат

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Биржаның жарияланған акцияларының жалпы саны 5 млн дананы құрады, оның ішінде 1 075 231 акция орналастырылды, Биржаның акционерлері 54 тұлға, оның ішінде банктер, брокер-дилерлер, бөлшек инвесторлар – жеке тұлғалар болды. Ұлттық Банкке Биржаның орналастырылған акцияларының жалпы санының 43,89 % тиесілі болды.

Есептік жылы KASE акционерлері құрамындағы негізгі өзгеріс Мәскеу биржасының үлесінің артуы болды.

2018 жылдың қазан айында KASE және MOEX жасасқан Стратегиялық ынтымақтастық туралы келісімді іске асыру шеңберінде, 2020 жылдың желтоқсан айында MOEX Қазақстан қор биржасының 108 504 акциясын сатып алды. Нәтижесінде, акционерлер төлеген KASE акцияларының жалпы саны 1 075 231 данаға жетті, ал Мәскеу биржасының KASE капиталындағы үлесі орналастырылған акциялардың 3,32 %-дан 13,10 %-ға дейін өсті. Бұл мәміле Биржа акционерлері акцияларды артықшылықпен сатып алу құқығын іске асырғаннан кейін орын алды.

KASE акционерлерінің жалпы жиналысы және Директорлар кеңесі

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлердің жалпы жиналысы Биржаның жоғары басқару органы болып табылады. Акционерлердің жалпы жиналысының құзыретіне жататын мәселелер тізбесі Қазақстан

Республикасының "Акционерлік қоғамдар туралы" заңымен және Биржаның жарғысымен анықталған.

2018 жылдың мамырында акционерлердің жалпы жиналысында тоғыз адамнан тұратын Директорлар кеңесінің құрамы құрылды, оның ішінде:

- Директорлар кеңесінің сайланбайтын үш мүшесі (Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің өкілі, "Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 84 бабы 4 тармағының негізінде Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органның өкілі және Биржа Жарғысының 17 бабы 3 тармағының 2) тармақшасының негізінде Биржа Басқармасының төрағасы (лауазымы бойынша));
- Биржаның үш тәуелсіз директоры;
- Биржа акционерлерінің үш өкілі.

Биржа акционерлерінің кезектен тыс жалпы жиналысының 2020 жылдың 11 желтоқсанындағы шешімімен Биржаның Директорлар кеңесінің сандық құрамы 9 адамнан 10 адамға дейін ұлғайтылды.

Директорлар кеңесінің жаңа мүшесі – Биржаның тәуелсіз директоры ретінде Clearstream (Люксембург) жаһандық нарықтардың атқарушы директоры Ян Виллемс сайланды.

KASE капиталындағы Мәскеу биржасының үлесінің артуына және осы ұйымның Биржаның ірі акционері мәртебесін алуына байланысты, Биржаның тәуелсіз директоры Марич Игорь Леонидович (Басқарма мүшесі – Мәскеу биржасының сату және бизнесті дамыту жөніндегі басқарушы директоры) KASE Директорлар кеңесінің мүшесі болып (акционердің өкілі ретінде) қайта сайланды.

Ян Виллиемс пен Марич Игорь Леонидовичтің өкілеттік мерзімі Биржаның Директорлар кеңесінің өкілеттік мерзіміне ұқсас.

KASE акционерлерінің кезектен тыс жалпы жиналысының аталған шешімін ескере отырып, 2020 жылдың 11 желтоқсанынан бастап Директорлар кеңесі төмендегілерден тұрады:

- Директорлар кеңесінің сайланбайтын үш мүшесі ("Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 84 бабы 4 тармағының негізінде Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органнан және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінен өкіл

және Биржа Жарғысының 17 бабы 3 тармағының 2) тармақшасының негізінде Биржа Басқармасының төрағасы (лауазымы бойынша));

- Биржа акционерлері мүдделерінің төрт өкілі;
- Биржаның үш тәуелсіз директоры.

Директорлар кеңесі Биржаның басқару органы болып табылады, "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен және/немесе Биржаның жарғысымен Биржа акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелерді шешуден басқа Биржа қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады.

KASE Директорлар кеңесінің отырыстары 2020 жылы тұрақты негізде Директорлар кеңесі туралы қағидаға сәйкес өткізілді. Қажеттілігіне қарай Директорлар кеңесі кезектен тыс отырыстар өткізді.

Есептік кезеңде Директорлар кеңесінің отырыстарында оның құзыретіне жататын Биржа қызметінің стратегиялық және ағымдағы мәселелері қаралды. Мәселелер тізбесі мен олар бойынша шешімдер Биржаның Директорлар кеңесі отырыстарының тиісті хаттамаларында және оның мүшелерінің сырттай дауыс беруі арқылы қабылданған шешімдерде көрсетілген.

Есептік кезеңде Биржаның Директорлар Кеңесі Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығы туралы, акционерлік қоғамдар туралы заңнамасына сәйкес Директорлар кеңесі мүшелерінің 25 бетпе-бет отырысы және 18 сырттай дауыс беруі өткізілді.

2020 жылдың қаңтарында Директорлар кеңесінің құрамында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің өкілдері өзгерді, атап айтқанда, директорлар кеңесінің құрамына ҚРҰБ Төрағасының орынбасары Әлия Мейірбекқызы Молдабекова және ҚНРДА төрағасының орынбасары Мария Жамалқызы Хаджиева сайланды.

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Директорлар кеңесінің құрамы:

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің өкілдері "Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы заңының негізінде:

Молдабекова Әлия Мейірбекқызы (Директорлар кеңесінің төрағасы) – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары;

Хаджиева Мария Жамалқызы – Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары.

Биржа жарғысы негізінде атқарушы органның басшысы:

Алдамберген Алина Өтемісқызы – KASE Басқарма Төрайымы.

"Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасы заңының негізінде басқару органының сайланатын мүшелері:

Әбдіразақов Елдар Советұлы – "Сентрас Секьюритиз" АҚ Директорлар кеңесінің төрағасы;

Аюпов Талғат Жолдасбекұлы – "Halyk Finance" АҚ Басқармасының төрағасы;

Дамитов Қадыржан Қабдешұлы – KASE тәуелсіз директоры;

Кышпанаков Виктор Алексеевич – Банк ЦентрКредит" АҚ-тың еншілес ұйымы – "BCC Invest" АҚ Басқарма төрағасының орынбасары;

Марич Игорь Леонидович – Басқарма мүшесі – "Московская Биржа ММВБ-РТС" КАҚ сату және бизнесті дамыту жөніндегі басқарушы директоры";

Ташметов Мирлан Жапарбекұлы – KASE тәуелсіз директоры;

Ян Виллемс – KASE тәуелсіз директоры.

Биржада Директорлар кеңесінің жанында аса маңызды мәселелерді қарау және Директорлар кеңесіне ұсыныстар дайындау үшін Директорлар кеңесінің келесі комитеттері мен Биржаның комиссиялары жұмыс істейді.

"Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының заңына сәйкес:

- Директорлар кеңесінің бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитеті;
- Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитеті;
- Директорлар кеңесінің кадрлар, сыйақылар және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитеті.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2015 жылдың 19 желтоқсандағы № 249 қаулысымен бекітілген сауда-саттық ұйымдастырушының

ұйымдық құрылымына және қор биржасының листингілік комиссиясының құрамына қойылатын талаптарға сәйкес Биржада:

- Листингілік комиссия;
- Директорлар кеңесінің қаржылық есеп берушілік және эмитенттердің аудиті жөніндегі комитеті қызмет етеді.

Директорлар кеңесінің 2012 жылдың 28 мамырындағы шешімімен бекітілген қаржы құралдарымен мәмілелерді жүзеге асыру барысында туындайтын даулар мен жанжалдарды шешу тәртібіне сәйкес даулар мен жанжалдарды шешу жөніндегі Комиссия жұмыс істейді.

Директорлар кеңесінің комитеттері мен Биржа комиссияларын құру және жұмыс істеу тәртібі олардың саны, сондай-ақ олардың құзыреті, функциялары, сандық құрамы Директорлар кеңесі бекітетін қоғамның ішкі құжаттарымен реттеледі.

2020 жылы өткізілді:

- Биржаның Директорлар кеңесінің Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитетінің 17 отырысы;
- Биржаның Директорлар кеңесінің Кадрлар, сыйақылар және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитетінің 12 отырысы;
- Биржаның Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитетінің тоғыз отырысы;
- Листингілік комиссиясының тоғыз отырысы, сондай-ақ осы комиссияның 25 сырттай дауыс беруі;
- Эмитенттердің қаржылық есептілігі мен аудиті жөніндегі комитеттің төрт отырысы.

2020 жыл бойы Биржаның Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі директорлар кеңесі комитетінің құрамына сарапшылар ретінде ҚНДРА өкілі және "SkyBridge Invest"АҚ Басқармасының төрағасы кірді.

Директорлар кеңесі Биржаның корпоративтік басқару кодексінде, Биржа жарғысында, Директорлар кеңесі туралы қағидада белгіленген мақсаттарды, міндеттерді, функционалдық міндеттерді толық көлемде орындады, сонымен қатар 2020 жылдағы Биржа қызметінің оң қаржылық нәтижелеріне де әсер етті.

Биржа Басқармасы

Басқарма Биржаның алқалы атқарушы органы болып табылады және "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының заңында және Биржаның жарғысында акционерлердің жалпы жиналысының және/немесе Биржаның Директорлар кеңесінің айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелерді шешуді қоспағанда, Биржаның ағымдағы қызметіне басшылықты жүзеге асырады.

2020 жылы Директорлар кеңесінің шешімдеріне сәйкес Биржа Басқармасының құрамында келесі өзгерістер болды:

- Басқарма мүшесі, Бизнесті дамыту жөніндегі Басқарушы директор Қ.Ж. Тұрмағамбетовтың өкілеттік мерзімінің аяқталуына байланысты Биржа Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен Басқарма құрамына Басқарма төрағасының орынбасары ретінде, бұрын KASE саудасаттық департаментінің директоры қызметін атқарған, Е.Б. Мажекенов сайланды;
- Басқарма төрағасының орынбасары Идель Марсильевич Сабитовтың өкілеттігі 2020 жылдың 10 тамызынан бастап мерзімінен бұрын тоқтатылуына байланысты, Биржа Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 07 тамызындағы шешімімен Басқарма төрағасының орынбасары болып Әділ Нұрланұлы Мұхамеджанов сайланды.

2020 жылы Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылғы 26 сәуірдегі шешімімен KASE Басқармасының келесі мүшелерінің өкілеттігі 2023 жылдың 01 шілдесіне дейін ұзартылды:

- Алдамберген Алина Өтемісқызы – Басқарма Төрайымы;
- Хорошевская Наталья Юрьевна – Басқарма Төрағасының орынбасары;
- Цалюк Андрей Юрьевич – Басқарма Төрағасының орынбасары.

2020 жылы жаңадан сайланған Басқарма мүшелерінің өкілеттік мерзімі жалпы Басқарма өкілеттігінің мерзіміне ұқсас – 2023 жылдың 01 шілдесіне дейін деп анықталған.

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE Басқармасы бес адамнан тұрды:

- **Алдамберген А.Ө.**, Басқарма Төрайымы;

- **Мәжекенов Е.Б.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- **Мұхамеджанов А.Н.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- **Хорошевская Н.Ю.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- **Цалюк А.Ю.**, Басқарма Төрағасының орынбасары.

2021 жылы KASE Басқармасының құрамына Директорлар кеңесінің шешімдерімен өзгерістер енгізілді (есептік датадан кейінгі уақиғалар):

- 2021 жылдың 24 ақпанынан бастап Ә.Н. Мұхамеджановтың өкілеттігі тоқтатылды;
- 2021 жылдың 05 сәуірінен бастап Саржақов Жайнар Наурызбайұлы сайланды.

Сыйақылар туралы ақпарат

Директорлар кеңесі мен Биржа Басқармасының мүшелеріне сыйақылар мен шығыстарға өтемақылар төлеу олармен жасалатын келісім-шарттардың талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Аталған басшы қызметкерлердің сыйлықақы сыйақысының мөлшері тиісті қаржы жылындағы Биржаның Қаржы – шаруашылық қызметінің нәтижелеріне байланысты Директорлар Кеңесінің мүшелеріне қатысты акционерлердің жалпы жиналысында және Басқарма мүшелеріне қатысты директорлар Кеңесінде анықталады.

Директорлар кеңесі мүшелерінің сыйақысы

Қазақстан Республикасының "Акционерлік қоғамдар туралы" заңына, Биржаның жарғысына және Директорлар кеңесі туралы қағидаға сәйкес:

- Директорлар кеңесі мүшелерінің ай сайынғы сыйақысы Биржа акционерлерінің жалпы жиналысының шешімімен анықталады;
- Директорлар Кеңесінің кез келген мүшесінің жылдық сыйақы мөлшері сыйлықақы беру жүзеге асырылатын жылдың барлық айлары үшін Директорлар кеңесінің осы мүшесіне төленген ай сайынғы сыйақының жалпы сомасының 85 % аспауы тиіс;
- есептік қаржылық жылда Директорлар кеңесінің отырыстарының, Директорлар кеңесі мүшелерінің сырттай дауыс берулерінің, Директорлар кеңесі комитеттерінің, Директорлар кеңесінің осы мүшелері солардың мүшелері болып

табылатын Биржаның өзге де тұрақты жұмыс істейтін комитеттері мен комиссияларының отырыстарының 50 % кеміне қатысқан Директорлар Кеңесінің мүшелеріне жылдық сыйақы төленбейді.

2020 жыл барысында Биржаның Директорлар кеңесінің мүшелеріне 50 971 500 (елу миллион тоғыз жүз жетпіс бір мың бес жүз) теңге төленді.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының өкілдері болып табылатын немесе Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сыйақы ала алмайтын тұлғаларға жататын Биржаның Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы белгіленбейді және төленбейді:

- "Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы заңының 84 бабы 4 тармағының және Биржа жарғысының 17 бабы 3 тармағының 1) тармақшасының негізінде Директорлар кеңесінің құрамына кіретін, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қаржы нарығын реттеу мен дамыту агенттігінің өкілдеріне;
- Биржа жарғысының 17 бабы 3 тармағының 2) тармақшасы негізінде лауазымы бойынша Директорлар кеңесінің құрамына кіретін, Биржа Басқармасының Төрағасына.

Биржа Басқармасы мүшелерінің сыйақысы

Қазақстан Республикасының "Акционерлік қоғамдар туралы" заңына, Биржаның жарғысына және Басқарма туралы қағидаға сәйкес:

- Басқарма мүшесінің ай сайынғы лауазымдық жалақысының мөлшері Директорлар кеңесінің шешімімен айқындалады;
- Басқарма мен Биржа қызметінің есептік жылдағы нәтижелерін қарау қорытындылары бойынша Директорлар кеңесі есептік жылдағы Басқарма мүшелерінің жылдық сыйақы мөлшерлемелерін белгілеу туралы шешім қабылдайды;
- Басқарма мүшелерінің жылдық сыйлықақы сыйақысының мөлшері есептік жыл барысында Басқарманың әрбір мүшесінің жұмысын бағалау нәтижелері бойынша Директорлар кеңесінің шешімімен анықталады;
- Директорлар кеңесі Басқарма мүшесіне біржолғы төлем туралы шешім қабылдауы мүмкін.

2020 жыл барысында Биржа Басқармасының мүшелеріне 232 903 649,07 (екі жүз отыз екі миллион тоғыз жүз үш мың алты жүз қырық тоғыз мың теңге 07 тиын) теңге төленді.

Тұрақты даму

KASE тұрақты даму қағидаттарын басшылыққа ала отырып, 2020 жылдың қазан айында өзінің орнықты даму саясатын бекітті. Бұл құжат тұрақты даму саласындағы басқару жүйесін құруда Биржа ұстануға тиісті негізгі нормаларды, қағидаттарды, ережелер мен тәсілдерді анықтайды.

2020 жылы KASE листингілік компаниялардың Биржаға ұсынуы тиіс жылдық есептерге қойылатын талаптарды жаңартты. Талаптар арасында бағалы қағаздары Биржаның ресми тізімінің "Негізгі" санатында тұрған компаниялар үшін әлеуметтік жауапкершілік пен экологиялық бойынша ақпаратты қосымша ашу қарастырылған. Биржаның ESG ақпаратын ашу бөлігіндегі талаптары жалпы экологиялық және әлеуметтік мәселелерді және корпоративтік басқару мәселелерін сипаттауды, сондай-ақ негізгі критерийлердің тізімін және салалық маманданымдар бойынша нұсқаулықты қамтиды.

Биржаның бастамалары компаниялар үшін маңызды ағартушылық мәні бар және тұрақтылық мәселелері бойынша сапалы есептер дайындау үшін қажетті әлеуетті құруға мүмкіндік береді. Биржа ESG есеп берушілігін ашу бойынша талапты енгізу туралы бірнеше рет мәлімдеді. Бұл ретте компанияларға әлі де бейімделуге уақыт қажет екені анықталды. Бүгінгі таңда тізімдегі компаниялардың көпшілігі есептерді дайындап, оларды Биржаның веб-сайтында жариялау үшін ұсына алады. Бұл негізінен Самұрық-Қазына тобының компаниялары. Бұл процеске қаржы секторы компаниялары тарапынан тартылудың артып келе жатқанын атап өткен жөн. 2020 жылы "Қазақстан Халық Банкі" АҚ алғаш рет тұрақты даму туралы есеп қалыптастырды, ол жылдық есептер мен тұрақты даму туралы есептер конкурсында қаржы секторында үздік деп танылды. Биржа ESG есебін дайындаудың негізгі қағидаттары және ESG критерийлеріне сәйкес ашуға қажетті мәселелер түсіндірілетін оқыту іс-шараларын жүйелі түрде өткізуді жалғастыруда. Нәтижесінде ESG немесе оның негізгі элементтерін аша отырып, 2019 жылдың қорытындылары бойынша жылдық есептерді 148 листингілік ұйым ұсынды.

Биржадағы маңызды оқиға Азия даму банкінің жасыл облигациялар шығарылымының бірінші листингі болды. Даму институты Қазақстандағы

климаттың өзгеруіне бейімделу және олардың салдарын жұмсарту жөніндегі жобаларды қаржыландыруға бағытталған 14 млрд теңге тартты.

KASE сондай-ақ тұрақты даму саласында жаңа өнімдер мен сервистерді құру және оларды қазақстандық қаржы нарығында қолдану мәселелерін қарастырады. Ол үшін біз тұрақты даму мәселелерін ілгерілету және ESG құралдарына қызығушылықтың болуын анықтау үшін Биржаның эмитент-компаниялары мен ықтимал эмитенттер арасында іс-шаралар өткіземіз. Осылайша, жасыл облигациялар шығарылымын ілгерілету бойынша жұмыс жалғасуда. Осы мақсаттар үшін жасыл облигацияларды орналастыру кезінде нысаналы мақсатын айқындау үшін нормативтік-құқықтық базаға өзгерістер енгізіледі, инфрақұрылымның ықтимал элементтері айқындалады, олардың функцияларына қаржыландырудың немесе жобаның "жасылдануы" қағидатын верификациялау кіретін болады.

Биржа ESG индекстерінің болуы және қазақстандық компаниялардың осындай индекстерге қатысуға мүдделілігін арттырудың маңыздылығы мен өзектілігін түсінеді. Биржа "жасыл" индикаторларды дәріптеу мақсатында қаржы ақпаратын ірі жеткізушілер мен халықаралық агенттіктердің қатысуымен іс-шаралар өткізуді жоспарлап отыр. Осы мақсаттар үшін тұрақты негізде осындай индекске енгізу критерийлеріне ықтимал сәйкес келуі мүмкін компаниялардың тізімі қалыптастырылып, өзектендірілуде.

Корпоративтік жауапкершілік және кадрларды басқару

KASE персоналды басқару жүйесі үміткерлерді іріктеу және қабылдау жүйесін, қызметкерлерді ынталандыру жүйесін, қызметкерлер қызметінің тиімділігін бағалауды, KASE қызметкерлерін оқыту және дамытуды, сондай-ақ KASE корпоративтік әлеуметтік жауапкершілігін дамытуды қамтитын бірыңғай HR тәсілдері мен стандарттарын белгілеу арқылы сарапшы-кәсіпқойлар командасын қалыптастыруға және дамытуға бағытталған.

Корпоративтік құндылықтар

Биржалық нарықты дамыту үшін стратегиялық маңызды жобаларды жүзеге асыратын кәсіпқойлар командасы ретінде Биржаның қызмет етуінің маңызды құраушысы KASE ұжымының ағымдағы сын-тегеуріндеріне және өзін-өзі сәйкестендіруіне жауап беретін корпоративтік құндылықтардың болуы болып табылады.

Биржаның корпоративтік құндылықтары: инновациялылық, жауапкершілік, ашықтық және қамқорлық.

Биржаның корпоративтік құндылықтарының бекітілген тұжырымдары:

- біз үнемі өзгерістерге бейімделе отырып, ортақ игілік үшін инновация және тұрақтылық принциптерімен жұмыс істейміз;
- біз командамыздың кәсіпқойлығын және қызметтердің жоғары сапасын растай отырып, біздің шешімдерімізге жауаптымыз;
- біз өз серіктестерімізбен, клиенттерімізбен және бір-бірімізбен ашықтық және айқындық принциптерінде ынтымақтасамыз;
- біз даму үшін жағдай жасай отырып, еліміздің, клиенттердің және қызметкерлердің болашағына қамқорлық жасаймыз.

Есептік жылы Биржада құндылық тәсілін дамыту бойынша бірқатар іс-шаралар өткізілді.

KASE корпоративтік құндылықтары қор нарығын дамыту, жаңа технологияларды, өнімдер мен қызметтерді енгізу, өзгеріп жатқан қазіргі жағдайларда қолданыстағы қызметтер мен технологияларды жетілдіру, сондай-ақ нарықтың барлық қатысушыларының тұрақтылыққа қол жеткізуіне ықпал ету мақсатында бизнес пен команданы біртұтас біріктіруге ұмтылысты білдіреді.

Бұрын бекітілген тәсілге сәйкес Биржа ұжымы әріптестердің арасында 2020 жылға корпоративтік құндылықтар тасымалдаушыларын – KASE қызметкерлерін таңдады, олар корпоративтік құндылықтардың негізгі терминдеріне барынша жауап беретін жеке қасиеттерді көрсетті: ашықтық, инновациялылық, жауапкершілік және айналадағыларға ықыласты қарым-қатынас.

KASE корпоративтік мәдениетін дамыту

HR-саясаттың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі KASE корпоративтік мәдениетін қалыптастыру және дамыту болып табылады, ол тиімді жұмыс істеу, ұжымның командалық рухын қолдау және қызметкерлердің KASE қойылған мақсаттары мен міндеттеріне бейілділігін қолдау үшін қолайлы жағдайларды қалыптастыруға ықпал ететін негіз қалаушы құндылықтар мен стандарттар жүйесі болып табылады.

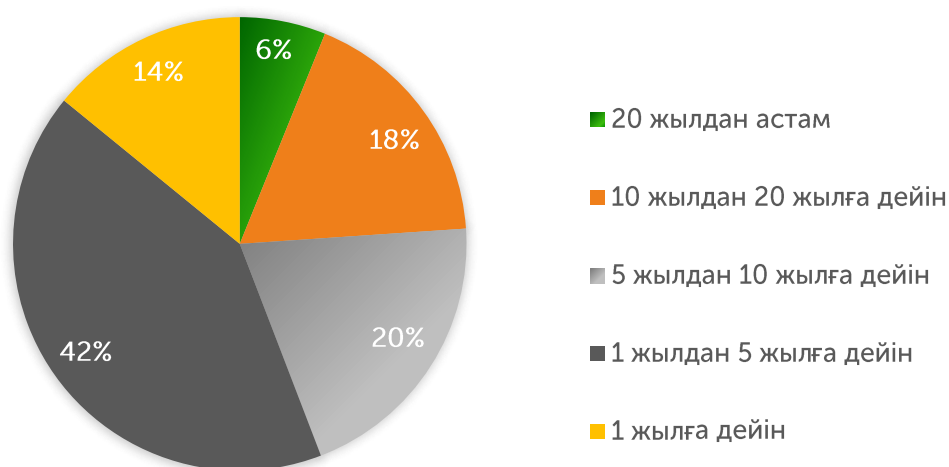
Пандемиямен күресу және корпоративтік өзара іс-қимылдың жаңа нысандарын дамыту қажеттілігі жағдайында Биржа коммуникациялардың үздіксіздігін қолдау,

қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету, қашықтықтан жұмыс істеу тәртіптемелері мен жағдайларын қалыптастыру үшін іс-шаралар өткізді.

Есептік кезеңде "KASE Townhall" 7 іс-шарасы өткізілді, олардың негізгі міндеті жұмыскерлерге аралық жұмыс қорытындылары және болашақ кезеңге арналған жоспарлар туралы, Биржа жұмыскерлерінің қызметіне байланысты соңғы жаңалықтар туралы ақпарат беру және жұмыскерлерден кері байланыс алу болып табылады.

Еңбекке ақы төлеу саласындағы саясат

31 сурет. KASE қызметкерлерінің жұмыс өтілі

KASE қызметкерлерді тарту, ұстап қалу және ынталандыру үшін бәсекеге қабілетті еңбекақы төлеу деңгейін қамтамасыз етуге ұмтылады.

Еңбекке ақы төлеу жүйесі тіркелген (лауазымдық айлықақы, лауазымдық айлықақыға ай сайынғы үстемеақы) және ауыспалы (жыл қорытындысы бойынша сыйлықақы беру, аса маңызды жұмыстар үшін сыйлықақы беру) құрамдас бөліктерді қамтиды. Еңбекке ақы төлеудің белгіленген бөлігінің мөлшерін және ауыспалы бөліктің нысаналы мөлшерін айқындау жалақы нарығының деректерін ескере отырып жүзеге асырылады. Сыйақының ауыспалы бөлігі KASE қызметінің нәтижелеріне және Персоналдың тиімділігін басқару жүйесі шеңберінде бағаланатын қызметкердің жеке нәтижелеріне байланысты болады.

Биржада жұмыскерлердің қызметін жыл сайынғы бағалауға негізделген жыл қорытындысы бойынша сыйлықақы беру, аса маңызды жұмыстар мен рационализаторлық ұсыныстар үшін сыйлықақы беру, мерекелерге және/немесе

салтанатты күндерге сыйлықақы беру түрінде жұмыскерлерді ынталандыру жүйесі көзделген.

Биржада жұмыскерлердің қызметін жыл сайынғы бағалауға негізделген жыл қорытындысы бойынша сыйлықақы беру, аса маңызды жұмыстар мен рационализаторлық ұсыныстар үшін сыйлықақы беру, мерекелерге және/немесе салтанатты күндерге сыйлықақы беру түрінде жұмыскерлерді ынталандыру жүйесі қарастырылған.

2020 жылы Биржаның аса маңызды жұмыстары мен жобалары үшін 70-тен астам жұмыскерге сыйақы берілді.

Оқыту және дамыту

Оқыту және біліктілікті арттыру KASE персоналды басқару саясатының бір бөлігі болып табылады. Биржа қызметкерлердің жаңа білім алуға және бар білімдерді дамытуға, оның ішінде ішкі және сыртқы оқыту арқылы ұмтылысын құптайды.

Кәсіби және міндетті оқыту басым бағыт болып табылады. Биржаның стратегиялық жобаларын іске асыру үшін қажетті корпоративтік құзыреттерді, көшбасшылық дағдыларды және жобалық басқару дағдыларын дамыту мәселелеріне көп көңіл бөлінеді.

Есептік жылы Биржаның 52 қызметкері оқудан өтті, оның ішінде кәсіби білім мен дағдыларды жетілдіру, жеке өсу және бизнес-құзыреттер, сондай-ақ бухгалтерлік есеп саласында халықаралық біліктілік алу мәселелері бойынша.

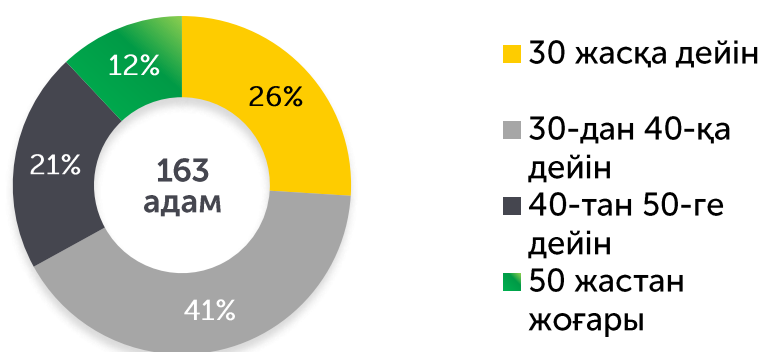
Персонал

2021 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE штаттық саны 188 бірлікті құрады, бұл ретте нақты саны – 163 бірлік.

Биржа персоналының жас құрылымы

2020 жылы қызметкерлердің негізгі жас санаты – 30-дан 40 жасқа дейін. Қызметкерлердің орташа жасы – 37 жас. Бұл ретте 30 жасқа дейінгі жаңадан қабылданған жас мамандардың үлесі 8 % құрады.

29 сурет. KASE қызметкерлерін тарату

Қызметкерлердің білімдері

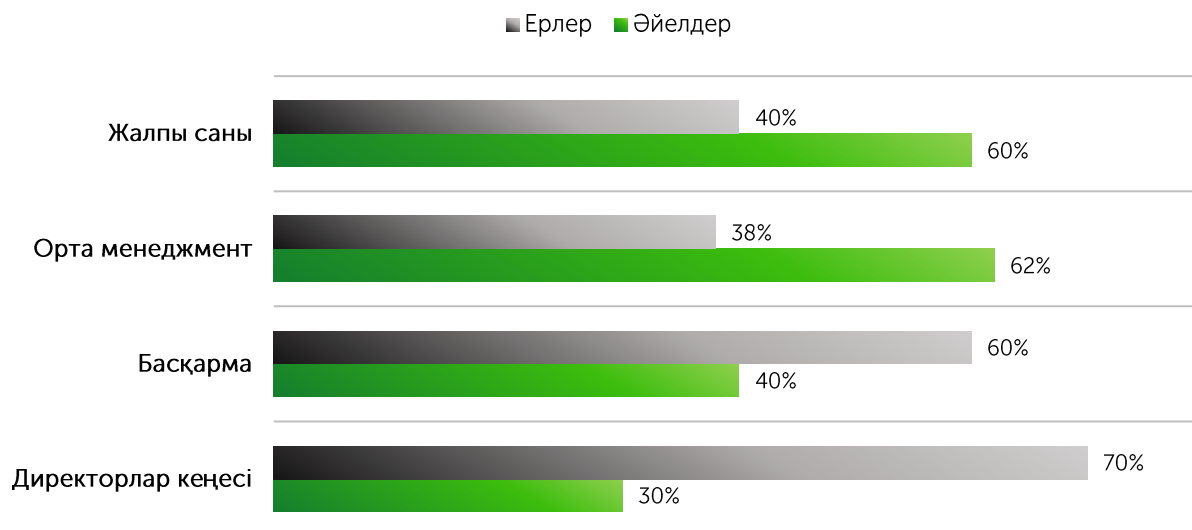
Есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша KASE қызметкерлерінің негізгі құрамы (99 %) жоғары білімді, оның ішінде 20 адам жоғары оқу орнынан кейінгі білім алды.

Биржа персоналының гендерлік құрамы

Биржада әйел жынысты қызметкерлердің жалпы саны 60 %, ер жынысты 40 % құрайды. Бұл ретте топ-менеджмент (Биржаның басқармасы мен Директорлар кеңесі) негізінен ер адамдардан тұрады (66 %).

KASE әйелдердің қоғамдағы рөлін арттыру мақсатында гендерлік тең құқықты қолдау жөніндегі әлемдік бастамаларға, атап айтқанда, БҰҰ-әйелдер әріптестігінде және Біріккен Ұлттар Ұйымының Жаһандық келісім-шартында (United Nations Global Compact) әзірленген және ілгерілетілетін "Әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту қағидаттары – Бизнес тең құқықты білдіреді" (Women ' s Empowerment Principles) жаһандық бастамаға қосылды.

30 сурет. KASE қызметкерлерін гендерлік белгісі бойынша бөлу

KASE қызметкерлерінің тұрақтылығы

Есептік кезеңде Биржа қызметкерлерінің құрамы айтарлықтай жаңартылды. Бұл ретте қызметкерлердің 18 % Биржада жалпы еңбек өтілі он жылдан астам, ал бес жылдан он жылға дейін Биржада жұмыс өтілі 21 %, бір жылдан бес жылға дейін Биржада жұмыс өтілі 42 % және 23 % Биржада жұмыс өтілі бір жылдан кем қызметкерлер құрайды.

Әлеуметтік жауапкершілік

Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілікті дамыту аясында Биржа Қазақстан жастарының қаржылық сауаттылығын арттыруға ерекше көңіл бөледі. Осыған байланысты Биржа тағылымдамалар мен тәжірибелерді ұйымдастыру, перспективалы студенттерді жұмысқа орналастыру, сондай-ақ Биржа аумағында және жоғары оқу орындарында қор нарығы туралы қонақ ретінде таныстыру дәрістері мен семинарларын өткізу бөлігінде Қазақстанның жоғары оқу орындарымен белсенді ынтымақтастықты жалғастыруда.

2020 жылы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің магистранттарына дәріс өткізілді. Түрлі жоғары оқу орындарының бірқатар студенттері Биржада тәжірибеден және тағылымдамадан өтті.

Экологиялық жауапкершілік

ESG стандарттары шеңберінде KASE экологиялықтың экологиялық қағидаттарын ұстанады:

- қағазды, шығыс материалдарын және энергия ресурстарын үнемді тұтыну шаралары жүзеге асырылуда;
- электрондық құжат айналымы жүйесі, оның ішінде электрондық есептілік жүйесі жетілдірілуде;
- энергия тұтынуды төмендету және энергия тиімділігін арттыру бойынша шаралар қабылдануда.

Ішкі аудит

Ішкі аудит қызметінің мақсаты ішкі бақылау жүйелерін тұрақты талдау және қызметтің үздіксіздігін басқару жүйелерін талдауға тәуекелге бағдарланған тәсіл негізінде объективті ішкі аудиторлық тексерулер жүргізу және оларды жақсарту бойынша ұсынымдар беру арқылы оны жақсарту үшін әлеуетті бағыттарды анықтау болып табылады.

ІАҚ Қазақстан Республикасының заңнамасын басшылыққа алады және өз қызметін ішкі аудиттің жаһандық институты ұсынған ішкі аудиттің кәсіптік тәжірибесінің халықаралық стандарттарына сәйкес жүзеге асыруға ұмтылады.

Есептік кезеңде ІАҚ Биржа қызметінің жекелеген бағыттарына тексеру жүргізу бөлігінде барлық жоспарланған іс-шараларды орындады. Осындай тексерулердің нәтижелері тұрақты негізде аудит объектілерімен және <иржа басшылығымен талқыланды. Бұл ретте ІАҚ ішкі бақылау жүйесін жақсарту бойынша 70-тен астам ұсынымдар тұжырымдалды және жүргізілген аудиторлық тексерулердің нәтижелері бойынша түзету іс-қимылдарының жоспарлары қаралды. Ұсыныстардың көпшілігі Биржа қызметіне жаңа жобаларды енгізуді ескере отырып, әдіснамалық жұмысты жетілдіру және тиісті бизнес-үдерістерді өзектендіру қажеттілігімен байланысты болды.

ІАҚ өз ұсынымдарын имплементациялау бойынша жоспарларды іске асырудың тұрақты мониторингін жүзеге асырды және Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті мен Директорлар кеңесіне тиісті қорытындылар берді.

Сонымен қатар, біліктілікті арттыру мақсатында ІАҚ қызметкерлері конференцияларға және онлайн оқытуға қатысты. 2020 жылдың қорытындысы бойынша ІАҚ Директорлар кеңесіне өзінің тәуелсіздігін растады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі

Биржа ISO 31000, 27001, 22301 халықаралық стандарттарының ұсыныстары сияқты алдыңғы қатарлы халықаралық тәжірибелерге сәйкес тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру бойынша тұрақты негізде жұмыс жүргізеді. Бұл жүйе Биржаның мақсаттарына қол жеткізуге әсер етуі мүмкін қауіпті уақиғаларды уақтылы сәйкестендіруге, бағалауға, бақылауға және азайтуға бағытталған.

2020 жылы Биржадағы тәуекелдерді басқару үдерістерін жетілдіру мақсатында тәуекелдерді басқару жүйесінің принциптері мен тәсілдерін, Биржадағы тәуекелдерді басқару құралдарын көрсететін тәуекелдерді басқару саясаты мен тәуекелдерді басқару ережелері, сондай-ақ тәуекелдерді үйлестірушілер институтын енгізу, Биржа қызметкерлерінің тәуекел мәдениетін арттыру өзекті болды.

Биржаның Директорлар кеңесі жыл сайын тәуекелдер тіркелімін, тәуекелдердің негізгі индикаторларын бекітеді, тәуекелдер картасын жасайды, тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша рұқсат етілген мәнін белгілейді, тәуекел уақиғаларының серпініне тұрақты мониторинг жүргізеді. Есептік кезеңде Биржа барлық бизнес-үдерістерді жан-жақты талдау негізінде тәуекел факторлары мен тәуекел объектілерін анықтау жолымен тәуекелдерді сәйкестендірудің жыл сайынғы рәсімін өткізді. Жаңа қауіп-қатерлер анықталған, дамудың жаңа бағыттары игерілген (оның ішінде ОК валюта және қор нарықтарында іске қосылуы) кезде тәуекелдер тіркелімі жаңа сәйкестендірілген тәуекелдермен толықтырылады. Есептік кезеңде Директорлар кеңесі мен Биржа Басқармасы 2021 жылдың басында бекіткен Биржаның тәуекелдер тіркелімі мен тәуекелдер картасы қайта қаралды.

Тәуекелдерді басқарудың тиімді үдерісін қолдау мақсатында 2020 жылы Биржада тәуекелдерді азайтуға және алдын алуға бағытталған кешенді шаралар қабылданды.

Биржада тәуекелдерді басқару үдерісіне барлық құрылымдық бөлімшелерді тарту арқылы, сондай-ақ Директорлар кеңесі, Басқарма, Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет және Биржа қызметкерлері арасында ақпарат алмасу арқылы тәуекел мәдениетін дамытуға үлкен көңіл бөлінеді.

2020 жылы тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша оқыту семинарларын өткізу кестесіне сәйкес Биржа қызметкерлерінің тәуекел мәдениетін арттыруға бағытталған іс-шаралар өткізілді. Биржа қызметкерлерінің тәуекел-мәдениетін

арттыру бойынша жүргізілген іс-шаралардың нәтижесінде әрбір қызметкердің тәуекелдерді басқару жүйесіне қатыстылығын түсінудің жоғары деңгейі байқалады.

ОК қызметін жүзеге асыру кезінде Биржа тәуекелдерін тиімді басқару үшін негізгі міндеті Биржаның нарықтық тәуекелдерін басқару болып табылатын, Биржа Басқармасы жанындағы тұрақты жұмыс істейтін алқалы орган – Нарықтық тәуекелдер жөніндегі Комитет жұмыс істейді. Комитеттің функцияларына қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін бекіту, борыштық нарықтың тәуекелсіз бэнчмаркі ретінде МБҚ кірістілік қисығының параметрлерін анықтау, KASE ОК ретінде қатысуымен жасалатын сауда-саттыққа қатысушылардың мәмілелерін қамтамасыз ету ретінде қабылдануы мүмкін кейінге қалдырылған есептесулермен (Т+) сауда-саттық тәртіптемелріне және қаржы құралдарына рұқсат етілетін қаржы құралдарының тізімін анықтау үшін Биржа Басқармасына ұсынымдар дайындау, сондай-ақ Биржаның ішкі құжаттарында қарастырылған өзге де функциялар кіреді.

Тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру қажет бағыттарды анықтау үшін Биржаның Ішкі аудит қызметі ішкі тексерулер жоспарына сәйкес тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігіне бағалау жүргізеді.

Қызметтің үздіксіздігін басқару

Биржа қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін жетілдіру бойынша жұмыс жүргізеді. Бұл қызмет ішкі құжаттармен реттеледі – Биржаның Директорлар кеңесі 2020 жылдың 24 сәуірінде бекіткен Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты, халықаралық стандарттар талаптары ескеріле отырып әзірленген және Биржаның ақпараттық жүйелерінің әрекетсіздігіне әкеп соққан оқыс оқиғалар мен төтенше жағдайлар туындаған кезде қызметтің аса маңызды түрлерінің үздіксіздігін қамтамасыз етуге бағытталған, Биржа Басқармасы 2020 жылдың 30 шілдесінде бекіткен Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз етуді және қызметті қалпына келтіруді ұйымдастыру ережелері мен Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспары.

Ішкі құжаттарда қызметтің аса маңызды түрлеріне мыналар жатады: қаржы құралдарымен сауда-саттықты ұйымдастыру және өткізу, клиринг, есеп айырысу, клирингілік қатысушылардың дефолтын реттеу, сауда-саттық нәтижелері туралы ақпаратты тарату. Бүгінгі күнге дейін құрылатын оңтайлы IT-инфрақұрылымды қамтитын қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесі сыни жағдай туындаған сәттен бастап төрт сағат ішінде қызметтің аса маңызды түрлерін қалпына келтіруді қамтамасыз етеді.

Есептік кезеңде қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін реттейтін, Биржаның ішкі құжаттарын өзгерту бойынша жұмыс жүргізілді. Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін реттейтін ішкі құжаттарды өзектендіру қажеттілігі Биржаның IT-инфрақұрылымының өзгеруімен байланысты. Биржа үш деректер орталығынан – негізгі және екі резервтік жүйені іске қосты, сонымен қатар қызметтің үздіксіздігін басқару схемасын өзгертті.

Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесіне тәсілдерді өзгерту шеңберінде виртуалды жұмыс орындарының жүйесі әзірленді және енгізілді, олар Биржа серверлерінде құрылады және пайдаланушының орналасқан жеріне қарамастан Биржаның барлық ақпараттық жүйелеріне қол жеткізуді көздейді. Жұмыс орындарын виртуализациялау төтенше жағдайларға жедел ден қоюға және резервтік жұмыс орындарын құрумен байланысты шығындарды азайтуға мүмкіндік береді.

Биржа резервтік жүйелердің жұмысын тестілеуді көздейтін қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз етуге байланысты мерзімді түрде жаттығулар мен оқулар өткізеді. Есепті жылы осындай оқу-жаттығулардың жоспары қайта қаралып, VDI мен жаңа ДӨО пайдалануды есепке ала отырып, жаңартылған жаттығу жүйесі іске қосылды.

Есептік кезеңде Биржа қызметінің үздіксіздігін басқару жоспарында Биржаның IT-инфрақұрылымын қалыптастыруды аяқтау, деректерді өңдеу орталықтары арасында серверлік жабдықтың миграциясын, резервтік кеңсені жасақтау жұмыстарын аяқтау, Биржаның резервтік кеңсесінде жабдықтар мен инфрақұрылымды баптау, сауда-саттық жүйелерінің жұмысын резервтік жабдыққа ауыстыруға тестілеу жүргізу, сондай-ақ Биржаның резервтік кеңсесінің жұмысын тестілеу бойынша бірқатар іс-шаралар қарастырылды.

2020 жылы Биржа қызметінің үздіксіздігін басқару жүйесінің ISO 22301:2014 "Әлеуметтік қауіпсіздік. Бизнестің үздіксіздігін басқару жүйелері". Халықаралық стандарттарының нұсқамаларына сәйкестігіне өзін-өзі бағалау жүргізді. Өзін-өзі бағалау нәтижесінде халықаралық стандарттың барлық бөлімдерінің ұсыныстарының көпшілігі Биржаның үздіксіздігін басқару үшін қолданыстағы ішкі құжаттарда ескеріліп, іс жүзінде жүзеге асырылатындығы анықталды.

2020 жылы Биржа қызметінде көрсетілген стандарттарға барынша қол жеткізуді көздейтін осы өзін-өзі бағалау нәтижелері бойынша іс-шаралар жоспары әзірленді.

KASE қызметінің үздіксіздігі ішкі жұмысты ұйымдастырумен қамтамасыз етіледі, бірақ табиғи, әлеуметтік, экономикалық және технологиялық сипаттағы сыртқы

факторлардың да әсері бар. Атап айтқанда, Биржа қызметінің жекелеген негізгі аспектілері маңызды жеткізушілердің қызметтерін үздіксіз жеткізуге байланысты. Осындай қызметтерді үздіксіз жеткізу тәуекелдерін басқару мақсатында Биржада аса маңызды жеткізушілерді таңдау және мониторингілеу бойынша нұсқаулық әзірленді.

Нұсқаулық аса маңызды өнім берушілердің тізбесін қалыптастыруды және жүргізуді, тәуекелдердің мониторингін және аса маңызды өнім берушілермен байланысты тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шараларды әзірлеуді көздейді.

Пандемия, төтенше жағдай және шектеу шаралары жағдайындағы қызметтің үздіксіздігін басқару

2020 жыл қызметтің үздіксіздігін басқарудың толыққанды жүйесі қолайсыз эпидемиологиялық жағдай жағдайында да табысты бизнес жүргізудің кепілі болып табылатынын көрсетті.

2020 жылдың 11 наурызында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы коронавирустық инфекцияның індетін пандемия деп таныды. 2020 жылдың 13 наурызында Биржа Басқармасы COVID-19 коронавирустық инфекциясы жағдайында Биржаның жұмыс жоспарын әзірледі және бекітті, қазіргі уақытта өз функцияларын орындайтын коронавирустық инфекцияның (COVID-19) таралуына қарсы іс-қимыл жасау мақсатында жұмыс тобы құрылды.

Жоспардың негізгі аспектілері Биржаның жұмысын қашықтан ұйымдастырумен, соның ішінде виртуалды жұмыс орындарын қолдана отырып, маңызды қызмет түрлерін жүзеге асыратын қызметкерлермен байланысты. Денсаулық сақтау органдары мен уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес Биржа қызметкерлерінің қашықтан және/немесе кеңседе ауысыммен жұмыс істеуі қамтамасыз етілген.

Биржа сонымен қатар қызметкерлердің тұлғалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында бірқатар шаралар қабылдады – жеке қорғаныс құралдары, коронавирустық инфекциямен байланыс жағдайларын анықтау кезінде Биржа қызметкерлерін тестілеуді ұйымдастыру, пандемия жағдайында жұмыс процесін ұйымдастыру ережелері мен нұсқауларын әзірлеу, сондай-ақ Биржаның жеке компьютерлері мен ақпараттық жүйелеріне қашықтан қол жеткізу кезінде ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

Биржаның қабылдаған шаралары төтенше жағдай және карантин тәртіптемесі кезінде өзінің тиімділігін көрсетті. Биржа жұмыс орындарында жаппай жұқтыруға жол бермеді (тек 11 қызметкер немесе есептік жылдағы Биржаның штаттық санының 6 % ауруды жұқтырды), сондай-ақ нарыққа қатысушылар мен басқа клиенттер үшін өз сервистері мен жүйелеріне толық қолжетімділікті қамтамасыз етті.

Ақпараттық және тұлғалық қауіпсіздік

Ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдерін азайту және Биржаның ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымын ықтимал кибершабуылдардан қорғау деңгейін арттыру мақсатында есепті кезеңде әр түрлі киберқауіптерден қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететін жаңартылған телекоммуникациялық жабдық сатып алынды және пайдалануға енгізілді. Құпия ақпараттың жария болу қаупін төмендету үшін аудиторлық іздердің құпия файлдары мен журналдарының тұтастығын бақылауды қамтамасыз ететін мамандандырылған БҚ енгізілді. Белсенді желілік жабдықтың порттарында құрылғылардың корпоративтік Биржа желісіне қосылуын бақылау конфигурацияланған. Биржаның WiFi желісінің қауіпсіздігі жақсарды, Биржаның домен бақылаушысын қолдана отырып, Биржаның серверлеріне әкімшінің кіруінің бірыңғай аутентификация жүйесі орнатылды және жұмыс істейді.

Бұдан басқа, ақпараттық қауіпсіздік жүйесін жетілдіру шеңберінде есепті кезеңде ішкі құжаттарға сәйкестігіне бірқатар тексерулер жүргізілді, барлық пайдаланушылардың Биржаның ақпараттық жүйелеріне қол жеткізу құқықтарына аудит жүргізілді, сондай-ақ Биржа желісі мен жүйелерінде пайдаланушы тәртібін күшейтуге байланысты өзге де іс-шаралар кешені жүргізілді.

ISO 27001:2013 ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі стандартқа және уәкілетті орган белгілеген талаптарға сәйкес нормативтік құжаттаманы жетілдіру жөніндегі жоспар шеңберінде Биржаның ішкі құжаттарына Биржаның ақпараттық қауіпсіздігін басқару жүйесінің жұмыс істеуін анықтайтын өзгерістер мен толықтырулар енгізілді, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі жаңа ішкі құжаттар әзірленді және бекітілді.

Осы іс-шаралардың жиынтығы Биржаның ақпараттық қауіпсіздік деңгейін жақсартуға және осы саладағы Биржаның тәуекелдерін төмендетуге мүмкіндік берді.

Биржаның тұлғалық қауіпсіздігін жақсарту мақсатында күзет қызметтерін ұсынуды бақылау процедуралары жетілдірілді, кейбір бөлімшелердің үй-жайларында күзет және дабыл сигнализациясының қосымша датчиктері орнатылды.

ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН ТЕРМИНДЕР

ALT	Алматы уақытымен
ASTS+	Мәскеу биржасының сауда-клирингілік жүйесі базасында әзірленген KASE сауда-клирингілік жүйесі
COVID-19	SARS-CoV-2 коронавирусынан туындаған, жіті респираторлық инфекция
ESG	экологиялылық, әлеуметтік жауапкершілік және корпоративтік басқару критерийлері – Environmental, Social and Governance
ETF	Exchange Traded Fund, саудаланатын биржалық қор
FAST	FIX Adapted for Streaming (сауда-саттық жүйелеріндегі деректерді беру хаттамасы)
FEAS	Federation of Euro-Asian Stock Exchanges
FIX	халықаралық стандарт болып табылатын деректерді беру хаттамасы
Frontier Market	шекаралық нарық
FTSE	Financial Times Stock Exchange халықаралық индекстер қызметі
IFC	International Finance Corporation
IOS, Android	смартфондарға, электронды планшеттерге, алып жүретін ойнатқыштарға және басқа да құрылғыларға арналған мобильді операциялық жүйе
IOSCO	International Organization of Securities Commissions – Бағалы қағаздар жөніндегі комиссиялардың халықаралық ұйымы
IPO	Initial Public Offering (бастапқы жария орналастыру)
IR	Investor Relations (инвесторлармен байланыс орнату)
IRIS	Биржаның ақпараттық терминалы
ISO	International Organization for Standardization (стандарттарды шығарумен айналысатын халықаралық ұйым)
IT	Information Technology (ақпараттық технологиялар)
KASE	"Қазақстан қор биржасы" АҚ атауының аббревиатурасы
MOEX	"Мәскеу биржасы" КАҚ
MSCI	Morgan Stanley Capital International халықаралық индекстер қызметі
RUONIA	бір күндік рубльдік несиелердің (депозиттердің) индикативтік сараланған мөлшерлемесі, ол ең төменгі несиелік тәуекелі бар ресейлік банктер арасынан стандартты қарыз алушының "overnight" шарттарында қамтамасыз етілмеген рубльдік қарыз алу құнын бағалауын көрсетеді.

S&P	Standard & Poor's халықаралық индекстер қызметі
SMA	sponsored market access (тікелей сауда-саттық жүйесіне қол жеткізу)
SOFR US	АҚШ долларындағы ақша нарығындағы пайыздық мөлшерлеме АҚШ Қазынашылығының мемлекеттік бағалы қағаздарымен қамтамасыз етілген "overnight" талаптарында РЕПО-ның үш түрлі транзакция көлемі бойынша орташа сараланған медиандық мөлшерлеме болып табылады
SONIA UK	нақты транзакцияларға негізделеді және банктер басқа қаржы мекемелері мен институционалдық инвесторлардан "overnight" шарттарында фунт стерлинген қарыз алу үшін төлейтін орташа пайыздық мөлшерлемені көрсетеді
SPECTRA	деривативтер нарығындағы сауда-клирингтік жүйе
sTrade	KASE әзірлеген, сауда-саттыққа қашықтан қол жеткізудің интернет-платформасы
TOD	мәміле жасалған күні орындалатын есеп айырысуды жүзеге асыру шарты ("today" ағылшын сөзінен)
TOM	мәміле жасалған күннен бастап келесі жұмыс күні орындалатын есеп айырысуларды жүзеге асыру шарты ("tomorrow" ағылшын сөзінен)
TONIA	әрбір сауда-саттық күнінің қорытындысы бойынша есептелетін, бір күн мерзімге МБҚ корзинасымен репо операциялары бойынша орташа сараланған пайыздық мөлшерлемені білдіретін репо операциялары нарығының негізгі индикаторы
TRION	ОК қатысуымен жүзеге асырылатын МБҚ корзинасымен репо операциялары бойынша бір күн мерзімге орташа сараланған пайыздық мөлшерлеме әрбір сауда-саттық күні ішінде есептеледі
TWINA	ОК қатысуымен жүзеге асырылатын МБҚ корзинасымен репо операциялары бойынша жеті күн мерзімге орташа сараланған пайыздық мөлшерлеме әрбір сауда-саттық күні ішінде есептеледі
VDI	виртуалды жұмыс орындар жүйесі
WFE	World Federation of Exchanges
АО	акционерлік қоғам
АРРФР	Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі
ББУ	Екінші деңгейдегі банк (банктер)
Биржа	"Қазақстан қор биржасы" АҚ
Брокеры–дилеры	уәкілетті органның лицензиясы бар брокерлік және/немесе дилерлік ұйымдар

ВВП	жалпы ішкі өнім
ВУЗ	жоғары оқу орны
ГЦБ	мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар
ДАМУ	"Даму "кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ
ЕБРР	Еуропа қайта құру және даму банкі
Индекс KASE	KASE акциялар нарығының индексі
КСУ	клирингілік қатысу сертификаттары
МАБ СНГ	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерінің Халықаралық биржалар қауымдастығы
млн	миллион
млрд	миллиард
Московская биржа	"Мәскеу биржасы" КАҚ
МФО	халықаралық қаржы ұйымы (халықаралық қаржы ұйымдары)
НБРК	Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі
НПП РК "Атамекен"	"Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы
НЦБ	мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздар
ОДГУ	мемлекеттік қатысу үлесі бар облигациялар
ООН	Біріккен Ұлттар Ұйымының
ОПЕК+	мұнай өндіру квоталарын бақылау мақсатында мұнай өндіруші елдер құрған халықаралық үкіметаралық ұйым.
Пандемия COVID-19	SARS-CoV-2 коронавирусынан туындаған, коронавирустық инфекцияның қазіргі пандемиясы
ПАО	Көпшілік акционерлік қоғамы
ПИФ	инвестициялық пай қоры
ПО	бағдарламалық қамтамасыз ету
Правительство	Қазақстан Республикасының Үкіметі Қаулы
РПП	өңірлік кәсіпкерлер палатасы (палаталары)
СВА	Ішкі аудит қызметі
СНГ	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы
США	Америка Құрама Штаттары
T+2	мәміле жасалған күннен бастап екінші жұмыс күні орындалатын есеп айырысуларды жүзеге асыру шарты
ТОО	жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

трлн	триллион
тыс.	мың
ЦК	орталық контрагент
ЦОД	Деректерді өңдеу орталығы

Байланыстар мен деректемелер

"Қазақстан қор биржасы" акционерлік қоғамы

Мекен-жайы: 050040, Алматы қ., Байзақов көш., 280, "Almaty Towers" КФК солтүстік мұұнарасы,

8-ші қабат.

БСН 931 240 000 220

тел.: (727) 237 53 00